Osnivač:
MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan: 15. JANUARA 1949.

DOBITNIK „OKTOIHA" 1998.

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA", prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)
„PROSVJETA", prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)

Broj 49 | JUN–SEPTEMBAR 2017. | ISSN 0033-1686

ПРОСВЈЕТНИ РАД | VEPRIMTARIA ARSIMORE | EDUCATION REPORTER

Počela nova školska 2017/2018. godina

ŠKOLE SVEČANO DOČEKALE PRVAKE

Školska 2017/2018. godina počela je svečanim prijemima prvaka širom Crne Gore. U školske klupe prvi put je sjelo 7. 380 đaka. Inače, ove godine nastavu pohađa oko 68.080 osnovaca i 27.655 srednjošklaca u preko 200 škola.

Prema školskom kalendaru koji je donijelo Ministarstvo prosvjete, nastavna godina završava se u srijedu, 13. juna 2018. godine.

U đačke klupe prvi put sjelo 7.380 mališana

Nastavak na str. 2

INTERNET PORTAL „PROSVJETNI RAD"

„Prosvjetni rad", list crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika, ovu godinu počeo je u novom ruhu. Naime, on je unazad pola godine prepoznatljiv u javnosti kao portal koji na savremen način prati oblasti koje je pratio i u svojoj štampanoj varijanti – prosvjetu, nauku i kulturu.

Portal se nalazi u okviru inoviranog sajta Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica na adresi www. zuns.me, pa čitaoci mogu brže i jednostavnije dolaziti do željenih informacija.

Na ovaj potez odlučili smo se zbog težnje da idemo u korak sa naprednim tehnologijama. Internet portali su aktivni, ažurni i brže i efikasnije šalju informacije svojim čitaocima. Naravno, kako bi se u potpunosti očuvala tradicija lista duga sedam decenija, neće se odustati ni od povremenih štampanih izdanja. U tom smislu, ideja je da „Prosvjetni rad", zavisno od sadržajne dinamike, kao magazin izlazi četiri puta godišnje, a u njemu će fokus biti na temama koje po svojem značaju i aktuelnosti odudaraju od ostalih: intervjui, reportaže, stručni tekstovi itd. Dokaz za to je broj pred vama, u kom se mogu pronaći razni zanimljivi tekstovi spoemnutog formata i orijentacije.

Uz sve navedeno, kao svojevrsna informativna nadgradnja u funkciji će i u narednom periodu biti facebook stranica „Prosvjetnog rada" (https://www.facebook.com/prosvjetnirad).

U želji da još bolje i sveobuhvatnije informiše čitaoce, redakcija „Prosvjetnog rada" poziva prvenstveno prosvjetne, naučne i kulturne radnike, ali i druge zainteresovane da učestvuju u kreiranju ovog korisnog glasila. Tekstovi se mogu slati putem e-maila prosvjetnirad@t-com.me.

REDAKCIJA „PROSVJETNOG RADA"

Čestitka ministra dr Damira Šehovića prvacima

VAŠ PUT U OBRAZOVANJE I BUDUĆNOST UJEDNO JE I NAŠ

Ministar prosvjete dr Damir Šehović uputio je čestitku učenicima prvog razreda u Crnoj Gori u kojoj stoji:

„Ovo je dan kada izlazeći iz svojih domova, nijeste pošli u svakodnevnu, uobičajenu šetnju. Vaš put u obrazovanje i budućnost ujedno je i naš, jer ćete upravo vi znanjem koje danas počinjete da stičete, tabati puteve razvoja naše zemlje.

Polazak u školu ne znači da je igri došao kraj. Naprotiv. Učite kroz igru, bezbrižno ali marljivo radite svoje domaće zadatke. Škola je od danas vaš drugi dom, mjesto gdje bi trebalo da se osjećate bezbjedno i lijepo, kuća znanja u kojoj ćete rasti, sazrijevati, sticati prijatelje, naučiti da dijelite i pomažete jedni drugima.

Vjerujte školi, poštujte svoje učitelje, a kasnije nastavnike i profesore kao što će oni poštovati vas. Oni će vas usmjeravati, buditi vaše talente, i bdjeti nad vašim intelektualnim i duhovnim razvojem.

Čitajte puno, igrajte se još više, i najvažnije od svega: budite dobri prema drugima.

Dragi đaci, srećan vam prvi školski dan!"

MIODRAG ŠĆEPANOVIĆ, DAVID KALAJ I SVETOZAR SAVIĆ DOBITNICI TRINAESTOJULSKE NAGRADE

Vajar Miodrag Šćepanović, prof. dr David Kalaj i dr Svetozar Savić dobili su Trinaestojulsku nagradu za 2017. godinu, saopštilo je Ministarstvo nauke.

To je na šednici održanoj na Cetinju odlučio žiri u sastavu: Gojko Kastratović (predšednik), prof. emeritus Ilija Vujošević, prof. dr Igor Lakić, mr Miomir Vojinović i prim. dr sci. med. Asim Dizdarević.

Uspjeh crnogorskog tima na Juniorskoj balkanskoj matematičkoj olimpijadi

KOSTI VUKIĆEVIĆU I MATIJI DELIĆU BRONZANE MEDALJE

Crnogorski takmičari bili su uspješni na ovogodišnjoj Juniorskoj balkanskoj matematičkoj olimpijadi koja je održana u Varni u Bugarskoj. **Kosta Vukićević**, učenik OŠ „Štampar Makarije" u Podgorici, i **Matija Delić**, učenik OŠ „Braća Labudović" u Nikšiću, osvojili su bronzane medalje.

Nadmetalo se 108 učenika, računajući i gostujuće države, dok je iz balkanskih zemalja bilo 57 takmičara. U crnogorskom timu bio je i **Nikola Popović**, učenik OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar" iz Bijelo Polja. Organizator i pokrovitelj odlaska na ovo nadmetanje je Ispitni centar, a tim su predvodili **Nikola Konatar** (PMF) i **Svetlana Miličković** (Ispitni centar).

ISSN 0033-1686

Nova školska 2017/2018. godina počela svečanim prijemima za prvake širom Crne Gore

DA ŠKOLA NE PREDSTAVLJA OBAVEZU, VEĆ ZADOVOLJSTVO

U školske klupe prvi put sjelo 7. 380 đaka. Prema školskom kalendaru koji je donijelo Ministarstvo prosvjete, nastavna godina završava se u srijedu, 13. juna 2018. godine. Obrazovno-vaspitni rad se organizuje u četiri klasifikaciona perioda

(Nastavak sa 1. strane)

Na svečanosti u OŠ „Njegoš" na Cetinju prvake su pozdravili direktorica Direktorata za predškolsko i osnovno obrazovanje Arijana Nikolić-Vučinić, gradonačelnik prijestonice Cetinje Aleksandar Bogdanović, direktorica Škole Novka Milošević, kao i učenici starijih razreda.

„Draga djeco, institucije sistema obrazovanja, nastavnici i roditelji će bez sumnje učiniti da vam boravak u školi ne predstavlja obavezu, već zadovoljstvo. Da vam škola donosi radost, nova prijateljstva, sticanje trajnih i upotrebljivih znanja kao i radnih navika, jer vi ste budućnost Crne Gore. Stoga, želim svim učenicima u Crnoj Gori, a naročito prvacima, srećan početak ove školske godine", kazala je Arijana Nikolić-Vučinić, i dodala da Ministarstvo prosvjete ulaže velike napore da obezbijedi bolje uslove za rad u svim obrazovnim ustanovama.

Gradonačelnik Bogdanović izrazio je nadu da će narednih devet godina učenicima donijeti radost, zanimljive sadržaje i odlične rezultate.

Direktorica Novka Milošević poželjela je prvacima da u ovom, za njih, najuzbudljivijem trenutku, budu junaci i prihvate nove obaveze u čijem ispunjavanju će imati svesrdnu pomoć učiteljica i vaspitačica.

RADOSTAN POČETAK: Sa dočeka prvaka u OŠ „Njegoš" na Cetinju

„Svi ćemo se truditi da se u školi osjećate prijatno, da pored obrazovanja steknete puno novih drugara i najljepša prijateljstva, da vam bude zabavno, da razvijete sve vaše potencijale, nižete uspjehe i postavite kvalitetne temelje za znanje i vještine koje ćete graditi do kraja života", naglasila je ona.

Ona je dodala da ova generacija započinje školovanje u znatno boljim uslovima. Donacijom Vlade Japana prije dvije godine saniran je sanitarni čvor, dok je u prošloj godini kroz program „Energetska efikasnost u javnim zgradama" sređena krovna konstrukcija, hidro i termo izolacija, osvjetljenje i sistem za grijanje, a u planu je i uređenje školskog dvorišta, sanacija školske sale i pratećih prostorija, kao i zamjena školskog inventara.

Osnovci rasterećeni

Učenici osnovnih škola rasterećeni su, zahvaljujući novom nastavnom planu, za 10 odsto. Nastava će biti organizovana prema novim obrazovnim programima. Zavod za školstvo je tokom avgusta organzovao sastanke sa direktorima, nastavnicima i stručnim saradnicima na kojima ih je upoznao sa novinama i dao uputsva kako da ih primjenjuju.

„Zavod za školstvo je učinio sve što je u njegovoj nadležnosti da pomogne školama direktorima i nastavnicima da na najbolji mogući način isplaniraju ovu školsku godinu u okviru svog predmeta", kazao je za Radio televiziju Crne Gore **Radoje Novović** iz Zavoda za školstvo. „Ne očekujemo nikakve probleme. Ako bude nekih sugestija ili poteškoća u planiranju i organizaciji nove školske godine mi smo spremni da pomognemo svakom nastavniku da budemo servis svim školama, da pomognemo da im sve nedoumice otklonimo i da na najbolji način realizujemo školsku godinu", poručio je on.

Đaci će najvećim dijelom učiti iz postojećih udžbenika

Ove godine đaci će najvećim dijelom učiti iz postojećih udžbenika, uz određena prilagođavanja i nekoliko novih naslova.

„Kako je za pripremu i štampu novih udžbenika potrebno oko godinu dana ili više, ove školske godine nastavni proces odvijaće se sa postojećim udžbenicima, uz prilagođavanja. Dakle, niko nije ni očekivao niti je bilo planirano da u upotrebi ove školske godine budu novi udžbenici. Novi naslovi su iz Fizike 7. 8. i 9. razred, Engleski jezik za sve razrede srednje škole, Matematika za prvi i drugi razred gimnazije i Biologija za drugi razred gimnazije, ali oni takođe nijesu vezani za reformu već su planirani ranije", saopštila je savjetnica za odnose sa javnošću u Ministarstvu prosvjete **Milica Lekić**.

Ona je ukazala da korišćenje postojećih udžbenika neće uticati na kvalitet nastave. Većina predmetnih programa nije mijenjala sadržaj više od 30 procenata. Za neke predmete kombinovaće se postojeći udžbenici, a i takvih slučajeva neće biti puno. No svakako da je riječ o tehničkom pitanju i navedeno nije vezano za obim gradiva koji će se učiti.

Lj. V.

ŠKOLSKI KALENDAR

Prema školskom kalendaru koji je donijelo Ministarstvo prosvjete, nastavna godina završava se u srijedu, 13. juna 2018. godine. Obrazovno-vaspitni rad se organizuje u četiri klasifikaciona perioda.

Prvi klasifikacioni period završava se 1. novembra ove godine. Drugi startuje 6. novembra, i traje do 29. decembra ove godine.

Treći klasifikacioni period počinje 22. januara, a završava 30. marta, dok četvrti klasifikacioni period počinje 2. aprila, a završava se 13. juna 2018. godine.

Četvrti klasifikacioni period za učenike završnog razreda počinje 2. aprila, a završava se 18. maja 2018. godine.

Zimski raspust biće u periodu od 30. decembra ove godine do 21. januara 2018. godine, a ljetnji počinje 14. juna, a završava se 2. septembra te godine.

Kalendarom za školsku 2017/2018. godinu između prvog i drugog klasifikacionog perioda planiran je odmor za učenike u trajanju od dva dana, a to su 2. i 3. novembar ove godine.

UDŽBENICI

Primarni udžbenički komplet koji je potrebno pribaviti za određeni razred u najvećoj mjeri odgovara prošlogodišnjem kompletu za taj razred. Pojedinačne cijene udžbenika su na nivou prošlogodišnjih i kreću se u rasponu od razred 43 eura do 50 eura za prva tri razreda, te od 59 eura do 88 eura za ostale razrede osnovne škole. Prošle godine najjeftiniji komplet za osnovnu školu takođe je iznosio 43 eura, a najskuplji 94 eura.

UŽINA OD 1. OKTOBRA

Distribucija užine iz novog menija učenicima osnovnih škola počeće od 1. oktobra, Promotivna distribucija biti organizovana u posljednjoj sedmici septembra, nakon što osnovne škole dostave podatke o broju učenika. Tokom prethodnih mjeseci, intenzivno se radilo kako bi učenici osnovnih škola u školskoj 2017/18. godini za užinu dobili potpuno nove proizvode iz đačke radionice Škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić".

„U novu užinu uvrstiće se nove namirnice u kojima će se naći integralno, crno, ražano i kukuruzno brašno, sjemenke suncokreta, bundeve, raznovrsno voće i povrće, mlijeko i jogurt ili voda", istakli su iz Ministarstva i naglasili da će se u zavisnosti od uzrasta korisnika mijenjati gramaža užine.

Većina opština i ove godine dodijelile besplatne udžbenike prvacima

NAJBOLJA ČESTITKA ZA POČETAK ŠKOLOVANJA

Ministarstvo prosvjete obezbijedilo udžbenike đeci bez roditeljskog staranja, te onima čiji su roditelji, odnosno staratelji korisnici prava na materijalno obezbjeđenje, kao za đecu sa posebnim obrazovnim potrebama u ustanovama socijalne i đečje zaštite i porodičnom smještaju. Za učenike romske i egipćanske populacije koji pohađaju prva tri razreda udžbenike obezbijedilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava

Crnogorske opštine su i ove godine obradovale prvake i nihove roditelje besplatnim kompletima udžbenika.

Opština Bijelo Polje obezbijedila je komplete za 520 prvaka, a predśednik Opštine Aleksandar Žurić uručio ih je prvacima OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar" u Rasovu i poželio im uspješan početak školovanja.

Prvake je obradovao i Glavni grad Podgorica koji već treću godinu zaredom realizuje tu aktivnost i u tom periodu obezbijedio je komplete udžbenika za više od 7,5 hiljada prvaka. Gradonačelnik Podgorice **Slavoljub Stijepović** podijelio ih je ove godine đacima na svečanosti u OŠ „Vladimir Nazor" u Podgorici.

Opština Nikšić izdvojila je 33.000 eura za udžbenike mališanima koji su prvi put śeli u školske klupe, a prvi čovjek opštine Veselin Grbović uručio ih je prvacima OŠ „Olga Golović".

Opština Budva obezbijedila je udžbenike za sve osnovce, njih 2.600, i u tu svrhu izdvojila 180.000 eura. Oni su dužni da ih vrate kada se završi školska godina da bi ih koristili njihovi drugari. Predśednik Opštine Budva Dragan Krapović prisustvovao je svečanom prijemu prvaka u OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša" đe se obratio prisutnima i poželio srećan početak ove školske godine.

I svi beranski osnovci dobili su besplatne udžbenike, a predśednik opštine Dragoslav Šćekić uručio ih je učenicima Osnovne škole „Vuk Karadžić" đe je sa saradnicima prisustvovao svečanosti povodom početka nove školske godine. Za ovu namjenu Opština Berane je budžetom opredijelila 50.000 eura.

Za đake prvake komplete školskih udžbenika obezbijedila je Opština Bar, i to 515 – 509 na crnogorskom i šest na albanskom jeziku, ukupne vrijednosti 22.261 eura.

Predśednik Opštine Bar dr Zoran Srzentić čestitao je u ime lokalne uprave prvacima o početak ove važne životne etape i rekao da je investiranje u obrazovanje – ulaganje u budućnost opštine i države.

Dobrodošlicu cetinjskim prvacima na prigodnim svečanostima u osnovnim školama „Njegoš" i „Lovćenski partizanski odred" poželio je i gradonačelnik Prijestonice Cetinje Aleksandar Bogdanović. Ova opština je svim cetinjskim prvacima obezbijedila besplatne udžbenike. U OŠ „Njegoš" upisano je 78 prvaka, a u OŠ „Lovćenski partizanski odred" 67.

Besplatni kompleti udžbenika uručeni su i prvacima u Opštini Gusinje. Predśednica opštine Anela Čekić naglasila da je ovo jedan od najboljih načina da se prvacima čestita početak školovanja.

Opština Plužine je kao i prethodnih godina i ove godine, za sve učenike od 1. do 9. razreda Osnovne škole „Braća Topalović – Plužine (matične škole i područnih odjeljenja), osnovnih škola „Bećko Jovović" Stabna i „Bajo Pivljanin" Donja Brezna, obezbjeđuje besplatne komplete udžbenika, a za učenike prvog razreda i đačke torbe i školski pribor.

POKLON JE OBRADOVAO ĐAKE I RODITELJE: Gradonačelnik Stijepović u OŠ „Vladimir Nazor"

NAJLJEPŠE ŽELJE ZA USPJEŠAN START: Predsjednik Žurić u OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar"

I hercegnovske prvake, njih 346, opština je obradovala besplatnim kompletima udžbenika. Ova opština obezbijedila je i besplatan prevoz tokom cijele školske godine svim đacima iz novskih sela, kao i onima čije su porodice u teškoj materijalnoj situaciji.

Opština Mojkovac dodijelila je prvacima (67) besplatne udžbenike koje im je uručio predśednik Dejan Medojević. Podršku đacima prvacima u vidu besplatnih udžbenika obezbijedila je i Opština Tivat.

Besplatne udžbenike za prvake obezbijedile su i opštine Kotor, Danilovgrad i Petnjica.

Ministarstvo prosvjete dodijelilo je udžbenike đeci bez roditeljskog staranja, te onima čiji su roditelji, odnosno staratelji korisnici prava na materijalno obezbjeđenje, kao i đeci sa posebnim obrazovnim potrebama u ustanovama socijalne i đečje zaštite i porodičnom smještaju.

Za učenike romske i egipćanske populacije, koji pohađaju prva tri razreda, udžbenike je obezbijedilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, a za učenike ostalih razreda udžbenike Ministarstvo prosvjete.

Lj. V.

Izmijenjeno svih osam zakona o obrazovanju

BOLJI KVALITET, DOSTUPNIJE BESPLATNO OBRAZOVANJE, PRIMJENLJIVA ZNANJA

Predviđeno osnivanje Fonda za kvalitet i talente. Mandat direktorima i pomoćnicima direktora ograničen na dva. U predškolske ustanove uvodi se engleski jezik za djecu uzrasta od tri godine. Unaprijeđen položaj asistenata u nastavi. Planirano osnivanje nezavisne Agencije za obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja po uzoru na evropske zemlje

Na univerzitetu obavezna praktična nastava

Novu školsku 2017/2018. godina u Crnoj Gori obilježiće primjena velikog broja obrazovnih promjena koje su nametnule izmjene svih osam zakona o obrazovanju (Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece s posebnim obrazovnim potrebama, Zakon o gimnaziji, Zakon o stručnom obrazovanju, Zakon o obrazovanju odraslih i Zakon o visokom obrazovanju) koje je početkom jula usvojila Skupština Crne Gore, kao i usvajanje novog nastavnog plana i obrazovnih programa za osnovnu školu.

Poboljšanje kvaliteta svih nivoa obrazovanja, stvaranje dostupnijeg besplatnog obrazovnog sistema, koji bi se temeljio na znanju a ne na statusu i poziciji u društvu, bolje usklađivanje obrazovanja sa potrebama tržišta rada, stvaranje uslova za sticanje i praktičnu primjenu teorijskih znanja i vještina, kreiranje modela za nagrađivanje najboljih učenika i studenata ali i prosvjetnih radnika, ciljevi su kojima se Ministarstvo prosvjete rukovodilo prilikom koncipiranja izmjena postojećih zakona o obrazovanju, kazao je ministar prosvjete **dr Damir Šehović**, predstavljajući najznačajnije izmjene važećih zakona o obrazovanju

U njihovoj izradi učestvovali su predstavnici obrazovnih ustanova od predškolskog do visokog obrazovanja, sindikata, nevladinih organizacija, Privredne komore, Unije poslodavaca, Studentskog parlamenta. U IV kvartalu biće urađen Zakom o akademskom integritetu.

NOVI KONCEPT MATURSKOG ISPITA

Zakonom o gimnaziji uvode se se specijalističke gimnazije, tj. gimnazije se sada osnivaju kao opšte i specijalističke (matematičke, filološke, sportske…). Uvodi se i bodovni limit za upis u gimnaziju. Niame, potrebno je da učenik ostvari minimalan broj bodova po osnovu uspjeha na eksternoj provjeri znanja na završetku osnovnog obrazovanja i dva predmeta od značaja. Uvodi se i novi koncept maturskog ispita. Učenik će polagati tri predmeta eksterno (do sada četiri) i to od 2020/2021. godine. I u gimnaziji je broj učenika smanjen na 28.

Zakonom o obrazovanju odraslih data su bliža pojašnjena odredba za andragoško osposobljavanje koje je uslov za licenciranje organizatora obrazovanja odraslih. Andragoško osposobljavanje sprovodi Centar za stručno obrazovanje koji najmanje dva puta godišnje organizuje osposobljavanje zainteresovanih kandidata.

Ministar Šehović u Skupštini

Nagrađivanje najboljih učenika i studenata

Izmjenama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju predviđeno je osnivanje Fonda za kvalitet i talente. Razlog je, kako je kazao ministar Šehović, želja da se kreiraju mehanizmi za nagrađivanje najboljih učenika i studenata, ali i njihovih profesora. Intencija je da se na ovaj način pažnja usmjeri na najbolje u ovom društvu. Izvori sredstava za ovu namjenu su budžet i preraspodjela sredstava unutar resora. Sredstva iz preraspodjele sopstvenih prihoda biće korišćena i za unapređivanje nastave i uslova u školama i to prvo tamo gdje je najpotrebnije – u seoskim školama.

Druga bitna izmjena je otvaranje prostora da se nastava iz pojedinih ili svih predmeta realizuje na engleskom jeziku. U tom cilju, u saradnji sa Britanskim savjetom osmišljen je pilot projekat koji će se do septembra realizovati u pet osnovnih škola (Podgorica, Nikšić, Berane i Petrovac). Nastavnici koji će učestvovati u projektu već su prošli obuku i zadovoljili određene standarde.

U skladu sa vladinim opredjeljenjem da se vrši kadrovska obnova, mandat direktorima i pomoćnicima direktora ograničen je na dva, s tim da se postojeći računa kao prvi. Takođe, direktori mogu biti razriješeni ukoliko tokom eksterne evaluacije dobiju ocjenu nezadovoljava.

Zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju u te ustanove uvodi se engleski jezik za djecu uzrasta od tri godine. Norma nastavnika je 26 časova a dužina trajanja časa 30 minuta. Od septembra će biti angažovana 34 nastavnika engleskog jezika. Predškolskim ustanovama biće omogućen izlazak na tržište, tj. organizovanje događaja, rođendana, čuvanje djece, s ciljem efikasnije iskorišćavanja prostornih, kadrovskih i ostalih kapaciteta, kako bi se ta sredstva iskoristila za unapređenje sistema tih ustanova.

DUALNO OBRAZOVANJE

Zakonom o stručnom obrazovanju podstiču se poslodavci da se aktivno uključe u stručno obrazovanje – dualno obrazovanje. Sredstva za nadoknadu učenicima u I i II razredu biće obezbijeđena iz budžeta Ministarstva, a u III naknade su obaveza poslodavaca. Ograničena je dužina trajanja profesionalne prakse na 15 dana da bi akcenat bio na praktičnom obrazovanju tokom nastavne godine. Uveden je i bodovni limit za upis u stručnu školu, tj. potrebno je da učenik ostvari minimaln broj bodova po osnovu uspjeha na eksternoj provjeri nakon završetka osnovnog obrazovanja i uspjeha iz dva predmeta od značaja. Smanjena je norma časova nastavnika praktičnog obrazovanja sa 24 na 22, broj učenika u odjeljenju na 28. Ovim zakonom izmijenjen je i koncept stručnog ispita. Stručni ispit za nastavak obrazovanja polaže se iz tri dijela (do sada četiri) od školske 2020/2021. godine. Proširene su i nadležnosti Državne komisije za maturu (gimnazijsku i stručnu).

Norma nastavnika smanjena 18 časova

Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju smanjena je norma nastavnika na 18 časova, a nastavnicma razredne nastave norma je usklađena sa obrazovnim programom. Tu izmjenu uslovila je činjenica da je novim nastavnim planom za osnovno obrazovanje, koji će se primjenjivati od septembra ove godine, nastavni plan rasterećen za 10 odsto. Ovim zakonom smanjen je broj učenika u odjeljenju i sada može biti 28, a uz saglasnost ministra do 30. Do sada je to bilo 30, odnosno 33. Takođe, nastava engleskog jezika obavezna je od prvog razreda osnovne škole, a drugi strani jezik od VI razreda.

Zakonom o vaspitanju i obrazovanju djece s posebnim obrazovnim potrebama značajno je unapriđeđen položaj asistenata u nastavi. Umjesto ugovora o volonterskom radu, predviđeno je njihovo zapošlavanje na osnovu ugovora o radu na određeno vrijeme, uz sva prava koja to podrazumijeva, uključujući znatno veća primanja od dosadašnjih a asistente će ubuduće angažovati škola.

Besplatne studije

Najznačajnije izmjene predviđene su Zakonom o visokom obrazovanju. Osnovne i master studije za studente Univerziteta u Crnoj Gori biće po prvi but besplatne. Osnovne studije po reformisanom modelu studija 3 + 2 + 3 realizovaće se od studijske 2017/2018. godine kao besplatne. Master studije po reformisanom modelu počeće 2020/2021. takođe kao besplatne. Student koji ne ostvari 45 ECTS kredita gubi status budžetski finansiranog studenta.

Zakonom se uspostavlja nova struktura studijskih programa po modelu 3 + 2 + 3 (osnovne, master i doktorske studije), a promjena modela ima za cilj bolji kvalitet, prepoznatljivost i mobilnost crnogorskih studenata.

Biće obezbijeđena nezavisnost i transparentnost u rada Savjeta za visoko obrazovanje čije će članove birati Skupština na predlog Vlade.

Novi model finansiranja

Zakonom je predviđeno osnivanje nezavisne Agencije za obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja po uzoru na evropske zemlje s ciljem kontrole kvaliteta ovog nivoa obrazovanja. Agencija će ocjenjivati kvalitet ustanove prilikom osnivanja (akreditacija), imenujući komisije koje uključuju inostrane eksperte. Novina su i periodične ocjene kvaliteta rada ustanova visokog obrazovanja na zahtjev ovlašćenog organa ustanove ili Ministarstva.

Predviđen je i novi ugovorni model finansiranja prema kojem će javna ustanova, odnosno Univerzitet Crne Gore zaključivati sa državom ugovor o finansiranju za realizaciju studijskih programa. Time će se obezbijediti veća izdvajanja za Univerzitet, ali se postiže i njegova veća odgovornost, budući da dodjela sredstava zavisi od stepena realizacije obaveza.

Izmjenama ovog zakona predviđena je obavezna praktična nastava čija zastupljenost po predmetu, odnosno u godini treba da bude najmanje 25 odsto.

Lj. Vukoslavović

Održana savjetovanja o primjeni reformskih rješenja u osnovnoj školi

POMOĆ U REALIZACIJI NOVIH NASTAVNIH PROGRAMA

Reformska rješenja stručnoj javnosti predstavili su predstavnici Zavoda za školstvo, Zavoda za udžbenike i Ministarstva prosvjete

PONUĐENA NAJCJELISHODNIJA RJEŠENJA: Sa savjetovanja u Nikšiću

Zavod za školstvo realizovao je tokom avgusta planirana savjetovanja o implementaciji reformskih rješenja u osnovnoj školi. Ona su organizovana za direktore, pomoćnike direktora, pedagoge i predsjednike stručnih aktiva razredne nastave i sve nastavnike koji predaju predmete koji su najviše izmijenjeni (Biologija, Geografija, Informatika i Hemija).

Prvo savjetovanje održano je u Budvi, za 32 osnovne škole iz Bara, Ulcinja, Cetinja, Budve, Tivta, Kotora i Herceg Novog. Dvije edukacije su održane u Bijelom Polju za čitav sjever Crne Gore (za 67 osnovnih škola), za Podgoricu i Danilovgrad savjetovanje je održano u Podgorici za 33 osnovne škole, a za 30 osnovnih škola iz Nikšića, Šavnika i Žabljaka savjetovanje je realizovano u Nikšiću.

Reformska rješenja stručnoj javnosti predstavili su predstavnici Zavoda za školstvo, Zavoda za udžbenike i Ministarstva prosvjete. Savjetovanja su osmišljena da se pomogne školama da na najracionalniji način primjenjuju nove nastavne programe, da razumiju novu metodologiju predmetnih programa zasnovanih na ishodima, da mogu da planiraju (godišnje i neposredno) realizaciju predmetnih programa s obzirom na izmijenjene okolnosti, da se postojeća pedagoška dokumentacija iskoristi za njeno vođenje uvažavajući novonastale okolnosti i da se ponude najcjelishodnija rješenja za prelaze u pojedinim predmetnim programima koji su doživjeli najviše promjena a koje izazivaju nedoumice kod nastavnika u pogledu njihove realizacije.

Na savjetovanjima je pojašnjeno i koji će udžbenici biti korišćeni tokom predstojeće školske godine. U Zavodu ocjenjuju da su realizovana savjetovanja protekla u prijatnoj i konstruktivnoj atmosferi i po ocjenama prisutnih ispunila očekivanja u pogledu otklanjanja nedoumica u vezi sa implementacijom novina u narednoj školskoj godini. Nastavnici najviše nedoumica imaju oko privremenih planova za predmetne programe koji su pretrpjeli najviše izmjena, ali će Zavod za školstvo i nakon savjetovanja u tom dijelu nastaviti da kontinuirano daje podršku školama i stručnim aktivima.

Lj. V.

FOTO: **B. Koprivica**

Novi nastavni plan za osnovnu školu

FOND ČASOVA SMANJEN ZA DESET ODSTO

Izborna nastava svedena na po jedan čas sedmično u VII, VIII i IX razredu. Vraćen čas odjeljenjske zajednice (jednom sedmično). Matematika u II ciklusu smanjena sa pet na četiri časa sedmično. Informatika i tehnika su objedinjene kao jedan predmet koji će se izučavati od IV do VII razreda sa po jednim časom nedjeljno

U osnovnim školama u Crnoj Gori aktuelan je izmijenjeni nastavni plan koji je usvojio Nacionalni savjet za obrazovanje.

Prema riječima **Radoja Novovića**, načelnika Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema u Zavodu za školstvo, novim nastavnim planom za osnovnu školu smanjen je fond časova za 10 odsto. Učenici imaju 19 časova manje u odnosu na prethodni plan. U prva tri razreda fond časova sada je 19, u četvrtom – 22, u petom – 23, u šestom – 24, u sedmom – 27, u osmom – 28 i u devetom – 26 časova. U taj fond ušao je čas odjeljenjske zajednice.

Radoje Novović

Izborna nastava svedena na jedan čas

Bitna izmjena je u tome što je izborna nastava svedena na po jedan čas sedmično u VII, VIII i IX razredu jer je, kako ukazuje Novović, praksa pokazala da ona nije ispunila očekivanja. Naime, direktori su je često koristili za popunjavanje fonda časova nastavnicima koji nemaju normu, učenici nerijetko nijesu bilo u mogućnosti da izaberu željeni predmet. S druge strane, i nastava se pokazala kao neadekvatna. Učenici su se najčešće opredjeljivali za one predmete koji će im biti laki, a ne one koji odgovaraju njihovim sposobnostima, kompetencijama, talentima, i u okviru kojih mogu da produbе znanje koje će im koristiti u daljem školovanju.

„Novina je da je vraćen čas odjeljenjske zajednice (jednom nedjeljno). Smatrali smo da je to neophodno, a i škole su to tražile kako bi se pojačala vaspitna funkcija škola. To je veoma bitno, jer čovjek osim određenih kompetencija treba da posjeduje određenu svijest, kulturu, tj. da bude zdrava, stabilna ličnost. Na kraju, nije bitno koliko čovjek zna, ako ne može da to znanje iskoristi u saradnji sa drugima, da je timski igrač, ima razvijenu komunikaciju", naglašava Radoje Novović.

OVE GODINE ĐACI ĆE UČITI IZ POSTOJEĆIH UDŽBENIKA

Ove godine đaci će najvećim dijelom učiti iz postojećih udžbenika, uz određena prilagođavanja i nekoliko novih naslova", saopšteno je iz Ministarstva prosvjete.

„Kako je za pripremu i štampu novih udžbenika potrebno oko godinu dana ili više, to je bilo i planirano da se ove školske godine nastavni proces odvija sa postojećim udžbenicima, uz prilagođavanja. Dakle, niko nije ni očekivao niti je bilo planirano da u upotrebi ove školske godine budu novi udžbenici.

Novi naslovi su iz Fizike 7. 8. i 9. razred, Engleski jezik za sve razrede srednje škole, Matematika za prvi i drugi razred gimnazije i Biologija za drugi razred gimnazije, ali oni takođe nijesu vezani za reformu već su planirani ranije", saopštila je savjetnica za odnose sa javnošću u Ministarstvu prosvjete **Milica Lekić**.

Ona je ukazala da korišćenje postojećih udžbenika neće uticati na kvalitet nastave. Većina predmetnih programa nije mijenjala sadržaj više od 30 procenata. Za neke predmete kombinovaće se postojeći udžbenici, a i takvih slučajeva neće biti puno. No svakako da je riječ o tehničkom pitanju i navedeno nije vezano za obim gradiva koji će se učiti.

O. Đ.

RASTERETITI UČENIKE NEPOTREBNIH ČINJENICA

Prema novom kurikulumu, 19 časova nedjeljno odnosi se na društvenu, a 22 na prirodnu grupu predmeta. „Smanjenjem fonda časova nećemo ništa uraditi ukoliko se predmetni programi još više ne rasterete, oslobode nepotrebnih činjenica. Cilj savremenog obrazovanja jeste da kod učenika razvija kompetencije, tj. kognitivne i generečke sposobnosti. Potrebno je da učenici znaju da rješavaju probleme, analiziraju, kritički se odnose, istražuju, argumentuju, procjenjuju, razmjenjuju mišljenja, da budu interaktivni, uvažavaju drugačija mišljenja ukoliko to snaga argumenta zahtijeva, a sadržaje i činjence oni će sami nalaziti kroz predmetne sadržaje, udžbenike, internet, enciklopedije. To je ključna stvar, a ne da im gomilamo činjenice koje će reprodukovati, a to znanje je neupotrebljivo i samo ih opterećuje", kaže Radoje Novović. On ukazuje da novi plan školama omogućava više vremena za organizovanje vannastavnih aktivnosti, dodatne nastave, sekcija, da se učenici aktiviraju, ali da nastavnci, ukoliko to prostorne mogućnosti škola dozvoljavaju, ostaju duže u školi.

DA U ŠKOLAMA DOMINIRA UČENJE, A NE NASTAVA: Zavod za školstvo

LISTA IZBORNIH PREDMETA ZA OSNOVNU ŠKOLU

Zavod za školstvo je, u skladu sa Rješenjem o utvrđivanju opšteg dijela javno važećeg obrazovnog programa za osnovno obrazovanje i vaspitanje koje je donijelo Ministarstvo prosvjete, nakon odluke Nacionalnogo savjeta za obrazovanje, uradilo redefinisanu Listu izbornih predmeta u osnovnoj školi, kao i Listu slobodnih aktivnosti u školama u Crnoj Gori. One će biti primjenjivane od početka školske 2017/2018. godine.

U okviru jezičke grupe škole mogu ponuditi učenicima dva predmeta: Jezička radionica (jednogodišnji predmet u IX razredu) i Literarna i novinarska radionica (jednogodišnji predmet u VII ili VIII ili IX razredu). U okviru prirodnomatematičke grupe su: Matematička radionica-kombinatorika i elementarna teorija brojeva (j. p. u VII razredu), Matematička radionica-geometrija (j. p. u VIII razredu), Matematička radionica – skupovi, relacije, funkcije (j. p. u IX razredu), Mjerenja u fizici (jednogodišnji predmet u VII razredu), Ljekovito bilje (j. p. u VIII razredu) i Hemija (višegodišnji predmet u VIII i IX razredu).

Informatička grupa ima dva predmeta: Izrada grafike sa obradom slike i fotografije (j. p. u VIII razredu) i Uvod u programiranje (j. p. u IX razredu).

Društvena grupa sadrži: Građansko vaspitanje (višegodišnji predmet u VII i VIII ili VIII i IX razredu), Zanimljivu geografiju (j. p. u VIII razredu), Istoriju religije (j. p. u IX razredu), Istraživanje humanitarnog prava (j. p. u VIII ili IX razredu) i Evropska unija (j. p. u VIII ili IX razredu). U okviru umjetnosti je Likovna radionica (j. p. u VII ili VIII ili IX razredu), a u okviru Fizičke kulture Sport za sportiste (j. p. u VII ili VIII ili IX razredu). Učenici će moći da biraju i interdisciplinarne predmete: Vrednovanje prostora (višegodišnji predmet u VIII i IX razredu), Zdravi stilovi života (višegodišnji predmet u VIII i IX razredu) i Preduzetništvo (j. p. u VIII ili IX razredu).

Škole će moći da organizuju slobodne aktivnosti: Osnovi šaha, Šah 1, Šah 2, Ples sa po dva časa sedmično u VII ili VIII ili IX razredu), dok sa po jednim časom sedmično mogu biti zastupljeni: Izrada multimedijalnih prezentacija (VIII razred), Računarska obrada i dizajn teksta (VII ili VIII ili IX razred), Karakteristike morskog ekosistema (VII ili VIII ili IX razred), Modelarstvo (VII ili VIII ili IX razred), Saobraćajno vaspitanje (VII ili VIII ili IX razred), Oscilacije i talasi (VIII razred), Elektrotehnika (VIII razred) i Elektrotehnika, radio-tehnika i digitalne tehnologije (IX razred).

Ukinuto građansko obrazovanje i vaspitanje kao obavezan predmet

On ukazuje da je ukinuto građansko obrazovanje i vaspitanje kao obavezan predmet. „To je bila vrlo teška odluka, ali smo u cilju smanjenja fonda časova smatrali da se ovaj predmet može izučavati kao izborni, te da je to međupredmetna oblast i odnosi se na sve razrede i sve predmete. Iako nije idealna, ova mogućnosti bila je prihvatiljiva sa stanovišta zastupljenosti svih predmetnih oblasti koje će omogućiti da se kod učenika razvija osam ključnih kompetencija", objašnjava naš sagovornik.

Matematika je u II ciklusu smanjena sa pet na četiri časa sedmično. Ukinuta je biologija sa ekologijom pa će oblasti iz ekologije biti pripojene biologiji o čemu će voditi računa komisija koja bude pripremala novi program iz tog predmeta za VI razred. Informatika i tehnika su objedinjene kao jedan predmet koji će se izučavati od IV do VII razreda sa po jednim časom nedjeljno. Nije udovoljeno zahtjevu da se poveća broj časova fizičkog vaspitanja, jer je procijenjeno da je važeći fond dovoljan. Poređenja koja su rađena sa zemljama u regionu i zemljama EU pokazala su da broj časova iz ovog predmeta kod nas nije manji od bilo koje evropske zemlje. Geografije ima jedan i po čas manje nego u prethodnom periodu i ona će se umjesto u četiri izučavati u tri razreda. Razlog je, kako ukazuje Novović, što treba smanjiti područje fizičke geografije i time rasteretiti učenike jer se iste teme izučavaju u programima poznavanja društva i prirode.

Revizija izbornih predmeta

„Uradili smo i revizuju izbornih predmeta. Izborni predmet Zdravi stilovi života veoma je tražen, vrlo zahtjevan i u njemu su zastupljene mnoge teme koje se od nas traže, tipa: seksualno obrazovanje, reproduktivno zdravlje, HIV-a, LGBT populacija, vršnajčko nasilje, rodna ravnopravnost. Taj predmet je izučavan sa dva časa, a sada ima jedan čas sedmično, pa je uvršten dva razreda kako bi mogao da bude konkurentan i da ga učenici biraju. Izborna nastava svedena je na pet do šest bitnih predmeta koji zastupaju pojedina područja, uz naglasak da je potrebno da oni zadovoljavaju standarde. To znači da za predmet postoji edukovan kadar, da škole imaju tehničke i druge mogućnosti za nastavu, da postoje priručnik za nastavnike, udžbenik za učenike", ističe Novović.

Unapređenje predmetnih programa prema novoj metodologiji

Unapređenje predmetnih programa rađeno je prema novoj metodologiji.

„Uradili smo novi metodološki okvir koji se zasniva na ishodima. I raniji programi su imali ishode ali se sada eksplicitno ukazuje na njih. Najveća novina je upravo u tome što će se umjesto operativnih ciljeva stavljati ishode. Nastojaćemo da u školama konačno dominira učenje, ne nastava, ne predavanje, tj. da nastavnci isporučuju gradivo na bilo koji način i poslije izvjesnog vremena samo daju kontrolne zadatke i na taj način daju ocjene. Potrebno je da ocjenjivanje bude formativno, a ne samo sumativno", zaključuje Novović.

Lj. Vukoslavović

Reagovanja na informaciju da je prepisan dio hrvatskog kurikuluma

ODGOVORNOST ZA SVE ZA KOJE SE UTVRDI DA SU NAPRAVILI PROPUST

Na osnovu raspoloživih informacija za čiju istinitost odgovaraju Zavod za školstvo i ekspertski timovi, mogu potvrditi da je najveći broj predmetnih programa autentičan, da kod nekih postoje određene podudarnosti u tekstu koje se i dalje provjeravaju, a ne dovode u pitanje kvalitet, kao i da je evidentan propust napravljen kod programa fizičko vaspitanje, jer jep potvrđena značajna podudarnost ovog programa sa istim u Hrvatskoj, kazao ministar prosvjete dr Damir Šehović

Prosvjetnu i drugu javnost uzburkale se informacije da je dio crnogorskih obrazovnih programa prepisan iz hrvatskih kurikularnih dokumenata, posebno program za fizičko vaspitanje. Tim povodom Ministarstvo prosvjete zatražilo je od Zavoda za školstvo punu informaciju o slučaju poklapanja dijela teksta crnogorskog i hrvatskog kurikuluma, za šta je dobilo podršku Vlade Crne Gore.

„Nakon novonastale situacije zbog podudarnosti obrazovnog programa za fizičko vaspitanje u Crnoj Gori i Hrvatskoj, zatražio sam detaljan izvještaj od Zavoda za školstvo i krenuo u utvrđivanje odgovornosti. Izvještaj nije u potpunosti završen, ali na osnovu raspoloživih informacija za čiju istinitost odgovaraju Zavod za školstvo i ekspertski timovi, mogu potvrditi da je najveći broj predmetnih programa autentičan, da kod nekih postoje određene podudarnosti u tekstu koje se i dalje provjeravaju, a ne dovode u pitanje kvalitet, kao i da je evidentan propust napravljen kod programa fizičko vaspitanje, jer jep potvrđena značajna podudarnost ovog programa sa istim u Hrvatskoj, kazao je ministar prosvjete dr **Damir Šehović**, na konferenciji za novinare nakon sjednice Vlade Crne Gore.

„Tri člana ekspertskog tima, koji su radili na izradi ovog programa, podnijeli su neopozive ostavke na članstvo u Radnoj grupi i preuzeli svoj dio odgovornosti, i obavezali se da honorare koje su dobili za taj posao vrate u Budžet. Ministarstvo će zatražiti od Zavoda da formira novu radnu grupu koja će izvršiti reviziju ovog predmetnog programa i nakon završenog posla dostaviti ga Nacionalnom savjetu na izjašnjavanje", istakao je ministar Šehević.

On je ukazao da će se insistirati na utvrđivanju pojedinačne odgovornosti za sve za koje se utvrdi da su napravili propust u ovom slučaju, ali i da se prepisivanje u Crnoj Gori mora zaustaviti.

Problem koji se pojavio, rekao je ministar Šehović, ubrzao je potrebu izrade novog zakona kojim će biti spriječeno plagiranje, a koji je bio planiran za IV kvartal ove godine.

„Koliko sjutra, iniciraću formiranje radne grupe za izradu novog zakona o plagijatima, tj. akademskom integritetu u čiji sastav ću pozvati predstavnike civilnog sektora, ali i sve one koji pokažu interesovanje da učestvuju u ovom važnom poslu", rekao je Šehović, i naglasio da ova vlada neće dozvoliti kompromitaciju čitave reforme zbog propusta kod izrade jednog predmetnog programa, jer taj jedan program nije reforma obrazovanja koja je sprovedena u Crnoj Gori.

„Bez obzira na ovaj evidentni problem koji je utvrđen, a odgovorni sankcionisani, sveobuhvatna reforma koju je Vlada sprovela u prethodnom periodu, ni na koji način ne može biti dovedena u pitanje, niti baciti sjenku na ogroman trud i rad, kredibilitet oko 200 ljudi koji su učestvovali u reformi, na čemu sam im posebno zahvalan. Zato je Vlada još jednom dala podršku Ministarstvu prosvjete da nastavi implementaciju obrazovne reforme koja se sastoji od osam obrazovnih zakona koje je nedavno parlament usvojio. Zavod za školstvo ću obavezati da nastavi sa detaljnom provjerom svih programa koje je Nacionalni savjet usvojio, o čemu će javnost biti blagovremeno informisana. Cijenim da smo pomenutim mjerama reagovali odlučno i srazmjerno učinjenim propustima", rekao je Šehović.

Lj. V.

PROMJENE ZASNOVANE NA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

„Nijesam došao na ovo mjesto da bih odlagao nego da bih rješavao probleme kojih u prosvjeti svakako ima. Lako je gurati problem pod tepih. Ja nijesam od takvih ministara već se suočavam sa problemom zajedno sa svojim saradnicima i preuzimam odgovornost za rješenja koja predlažem. Vlada je reformu obrazovanja prepoznala kao jedan od svojih najvažnijih prioriteta i zbog toga smo sebi dali zadatak da u prvoj godini reformišemo obrazovni sistem. To što smo to uradili za nepunu godinu, ne znači da smo reformu uradili brzopleto i nepromišljeno već je ona zasnovana na strateškim dokumentima na kojima je godinama radila prethodna Vlada. Podsjetiću da su strateški dokumenti svih nivoa obrazovanja usvajani tokom 2015. i 2016. godine, te da je prethodna Vlada početkom 2016. organizovala sjednicu u Kolašinu na kojoj su utvrđeni strateški prioriteti. Ova vlada kao Vlada kontinuiteta, slijedeći prethodna usvojena strateška dokumenta, imala je jasno viziju u kojem pravcu treba usmjeriti reformu, i to smo učinili, smatram na zadovoljstvo građana Crne Gore, ali i prosvjetnih radnika. Znam da svaka reforma, posebno obrazovna ima dosta izazova, ali sam uvjeren da će naši prosvjetni radnici znati da je na kvalitetan način iznesu na zadovoljstvo djece kojima to znanje prenose", kazao je ministar dr Damir Šehović, odgovarajući na pitanje da li je reforma prebrzo urađena.

GREŠKOM NA SAJTU NIJE OBJAVLJENA FINALNA VERZIJA

Autentičnost napora u obrazovanju ne isključuje opserviranje najkvalitetnijih iskustava drugih u cilju realizacije punih potencijala sve djece", izjavio je **Radoje Novović**, načelnik Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema u Zavodu za školstvo Crne Gore, povodom optužbi da su prepisali program za fizičko vaspitanje od Hrvatske.

„Crnogorski metodološki okvir za izradu i unapređenje predmetnih programa je baziran prvenstveno na našem prethodnom metodološkom okviru iz 2009. godine. Pritom, naš sistem je kompatibilan sa slovenačkim obrazovnim sistemom. Sa druge strane, jako cijenimo ono što je u Hrvatskoj urađeno na ovom polju, te naše nadležne službe bez sumnje koriste i iščitavaju sve ono za šta smatraju da je dobra praksa koja je primjenjiva u našim uslovima. Stoga je kod predmetnih programa moguće da se pojave umjerene identičnosti", objasnio je Novović dodajući da identičnost jeste velika kod predmeta fizičko vaspitanje.

„Pripremajući se za izradu Predmetnog programa Fizičkog vaspitanja, tražili smo uzore iz zemalja u okruženju. U izradi su korišćeni: Predmetni program Fizičko vaspitanje Crne Gore iz 2011. godine, prijedlog Nacionalnog kurikuluma nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura Hrvatske iz 2016. godine i Učni načrt Športna vzgoja Slovenije iz 2011. godine. Našim potrebama i mogućnostima najviše je odgovarao model koji je urađen u Hrvatskoj, pa smo ga u značajnoj mjeri koristili i prilagodili našim uslovima.

U predmetnom programu pojam ***Literatura*** se ne odnosi na onu koja je korišćena u izradi ovog predmetnog programa, već je to predložena literatura koju nastavnici mogu da koriste u izvođenju nastave.

U finalnoj verziji na kraju je navedeno da su u izradi Predmetnog programa Fizičko vaspitanje korišćeni: Predmetni program Fizičko vaspitanje Crne Gore iz 2011. godine, Prijedlog Nacionalnog kurikuluma nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura Hrvatske iz 2016. godine, kao i Učni načrt Športna vzgoja Slovenije iz 2011. godine.

Iz tehničkih razloga, greškom na sajtu nije okačena finalna verzija", naglasio je Novović.

O. Đ.

OSTAVKE ČLANOVA RADNE GRUPE ZA FIZIČKO VASPITANJE

Članovi Komisije za izradu programa za fizičko vaspitanje **Aldijana Muratović**, **Danijela Bulatović** i **Niko Raičković** podnijeli su neopozivu ostavku na članstvo u toj radnoj grupi. Oni su se obavezali da će iznos koji su primili po osnovu angažmana za rad u toj komisiji biti vraćen u Budžet

Ostavke su uslijedile nakon sastanka koji je na zahtjev Ministarstva prosvjete organizovao Zavod za školstvo povodom informacija o preuzimanju dijela hrvatskog kurikuluma u crnogorski osnovnoškolski program za Fizičko vaspitanje.

IMAMO HRABROST DA NASTAVIMO REFORMU

„Ostavku podnosi ili onaj koje kriv ili onaj koji nema hrabrosti da ispravi ono što je neko drugi učinio. Niti ja, niti bilo ko iz Ministarstva prosvjete ne snosi nikakvu krivicu za ovaj slučaj, jer da je tako sami bismo podnijeli ostavke, ne bismo čekali da nas bilo ko na to pozove. Ali nam ne fali hrabrosti da odgovorno nastavimo da upravljamo reformom koju smo započeli i na kojoj već nepunu godinu radimo. Upravo, zahvaljujući toj hrabrosti i odgovornosti, ali i punoj podršci Vlade, civilnog društva i čitave javnosti uspjeli smo da za nepunu godinu sprovedemo sveobuhvatnu reformu koja se tiče svih nivoa obrazovanja – od predškolskog, osnovnog, srednjeg do visokog obrazovanja i Vlada je to s pravom nazvala svojim dosadašnjim najvećim reformskim iskorakom", istakao je ministar Šehović, odgovarajući na pitanja novinara.

On je podsjetio na nekoliko stvari koje je ova vlada za nepunu godinu uradila. Uvedene su besplatne osnovne i master studije, reformisan model studiranja i model finasiranja Državnog univerziteta, osnovan Fond za kvalitet i talente iz kojeg će se milionska sredstva usmjeravati našim najboljim učenicima i prosvjetnim radnicima, Nako 10 godina startuje dualno obrazovanje za koje se prijavilo preko 100 poslodavaca čime se stvaraju pretpostavke za rješavanje nesklada između ponude i tražnje radne snage u Crnj Gori. Za pola miliona eura povećano je izdvajanje za rješavanje stambenog pitanja prosvjetnih radnika, riješen problem asistenata u nastavi, učenici su rasterećeni manje potrebnog sadržaja, uveden engelski jezik kao besplatna mogućnost za djecu u vrtićima. „Sve ovo ne bismo mogli da nemamo hrabrost da uđemo u reformu ali i odgovornost pred građanima Crne Gore", naglasio je ministar.

Vlada Crne Gore

IMENOVAN NACIONALNI SAVJET ZA OBRAZOVANJE

Vlada Crne Gore donijela je na 39. sjednici Odluku o osnivanju Nacionalnog savjeta za obrazovanje. Savjet od 21 člana imenovan je na četiri godine. Ovo tijelo odlučuje o stručnim pitanjima i daje stručnu pomoć u postupku donošenja odluka i pripreme propisa iz oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog obrazovanja i vaspitanja, srednjeg obrazovanja i vaspitanja, vaspitanja i obrazovanja djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama i vaspitanja u domovima učenika.

Predsjednik Savjeta je prof. dr **Đorđe Borozan**, Univerzitet Donja Gorica, a ostali članovi su: prof. dr **Aleksandar Vujović**, Univerzitet Crne Gore, prof. dr **Ana Jovanović**, Univerzitet Crne Gore, prof. dr. **Rade Ratković**, Univerzitet „Adriatik",prof. dr **Adnan Čirgić**, Fakultet za crnogorski jezik, doc. dr **Jadranka Kaluđerović**, Univerziitet Donja Gorica, doc. dr **Anđela Jakšić-Stojanović**, Univerzitet Mediteran, prof. dr **Marko Camaj**, Univerzitet Crne Gore, **Gordana Mijović**, JPU „Vukosava Ivanović-Mašanović", **Olivera Nikolić**, Ministarstvo prosvjete, **Zoja Bojanić-Lalović**, JU Gimnazija „Slobodan Škerović", **Zora Bogićević**, Ministarstvo prosvjete, **Darko Vukčević**, JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić", **Radoslav Jovanović**, JU Dom učenika i studenata, **Ivan Saveljić**, Privredna komora Crne Gore, **Suzana Radulović**, Unija poslodavaca Crne Gore, **Ramo Kolašinac**, Centar za stručno obrazovanje, **Suljo Mustafić**, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, **Nikolaj Knežević**, Sindikat prosvjete Crne Gore, **Slavka Bošković**, Udruženje vaspitača predškolske ustanove „Đina Vrbica" i **Mia Zeković**, Učenički parlament.

Lj. V.

Nastavljen Program stručnog osposobljavanja visokoškolaca

OBJAVLJEN JAVNI POZIV ZA PRIJAVU POSLODAVACA

Kako je kazao ministar prosvjete dr Damir Šehović, Program stručnog osposobljavanja visokoškoalca biti nastavljen još najmanje dvije godine. Nakon toga fakultet će završiti prva generacija studenata po reformisanom modelu tj. generacija koja je prva imala priliku da tokom studiranja obavlja praktičnu nastavu. „Tada će biti vrijeme da procijenimo da li nam je potreban nastavak stručnog osposobljavanja, da li ga je potrebno reformisati ili potpuno ukinuti. Pošto, ponavljam, sa stavni dio Izmjene zakona o visokom obrazovanju je i obaveza da 20 odsto nastave bude praktična nastava. To znači da će svi svršeni visokoškolci kada završe fakultete vladati i teorijskim i praktičnim vještinama", naglasio je Šehović.

Javni poziv za prijavu poslodavaca za realizaciju ovog programa objavljen je 8. septembra i može se naći na sajtovima Uprave za kadrove i Zavoda za zapošljavanje.

Poslodavci privatnog i javnog sektora, koji obavljaju djelatnost na teritoriji Crne Gore, prijavu podnose u periodu od 15. septembra do 16. oktobra tekuće godine, nakon čega će biti objavljen poziv za buduće korisnike Programa. Elektronska prijava za Poslodavce biće dostupna od 15. septembra do 16. oktobra.

Stručno osposobljavanje traje devet mjeseci i priznaje se kao radno iskustvo u trajanju od 12 mjeseci i kao uslov za polaganje odgovarajućeg stručnog ispita sa stečenim visokim obrazovanjem.

Cilj Programa je da olakša prelazak mladih iz svijeta obrazovanja u svijet rada kroz pružanje mogućnosti za dodatno sticanje znanja, vještina i kompetencija. Program treba da doprinese i smanjenju nezaposlenosti mladih, kao i da pruži smjernice ustanovama visokog obrazovanja u koncipiranju upisne politike.

Prema podacima koje je dostavila Poreska uprava, a koji se odnose na prethodne četiri godine realizacije Programa (2013, 2014, 2015 i 2016. godina), od 14.252 korisnika Programa 6.865 korisnika, odnosno 48,16% je nastavilo radni angažman.

Lj. V.

Na Univerzitetu Crne Gore održana deveta Olimpijada znanja 2017

DODIJELJENE NAGRADE NAJBOLJIMA

U takmičenju iz matematike, fizike, biologije, hemije i programiranja učestvovalo je više od 550 učenika iz svih gradova Crne Gore koji su po uzrastima bili razvrstani u 27 različitih kategorija

V. d. dekana Prirodno-matematičkog fakulteta prof. dr **Predrag Miranović** uručio je nagrade najuspješnijim učesnicima devete Olimpijade znanja 2017, koja je početkom maja organizovana na Univerzitetu Crne Gore (UCG).

Nagradu je dobilo 79 učenika osnovnih i srednjih škola, koji su se takmičili iz matematike, fizike, biologije, hemije i programiranja. U takmičenju je učestvovalo više od 550 učenika iz svih gradova Crne Gore koji su po uzrastima bili razvrstani u 27 različitih kategorija.

„Uloga nas profesora na svim nivoima obrazovanja je poput sigurnosnog užeta u alpinističkom penjanju. Što alpinista postaje sve sigurniji, sve uvježbaniji, to se manje pridržava užeta. Na kraju, kada bude toliko uvježban, potpuno se oslobodi. Naša najveća želja jeste da bar neki od onih koje učimo jednoga dana prevaziđu nas", kazao je profesor **Borko Vujičić** sa Prirodno-matematičkog fakulteta.

On je dodao da u učenicima koji su se takmičili vidi i buduće studente UCG, navodeći da bez obzira gdje ih život odvede uvijek daju sve od sebe.

Olimpijada znanja je najveća manifestacija ovog tipa u Crnoj Gori koja na jednom mjestu mjestu okuplja najbolje đake iz matematike, programiranja i prirodnih nauka, sa ciljem popularizacije i promovisanja tih nauka.

Takmičenje su organizovali Prirodno-matematički fakultet i Društvo matematičara i fizičara Crne Gore, pod pokroviteljstvom rektorke Univerziteta Crne Gore prof. **Radmile Vojvodić**, Crnogorske akademije nauka i umjetnosti i kompanije Domen ME.

REZULTATI TAKMIČENJA

U kategoriji osnovaca iz matematike (VII razred) druga nagrada pripala je **Jovanu Kovačeviću**, OŠ „Štampar Makarije", Podgorica (mentorka **Stanislavka Aprcović**), a treću dijele **Ljubomir Bulatović**, OŠ „Š. Makarije" (mentorka Stanislavka Aprcović) i **Petar Vukotić**, OŠ „Drago Milović", Tivat (mentor **Miloš Gojačanin**).

Prvu nagradu iz matematike (VIII razred) osvojio je **Andrija Glomazić**, OŠ „Milorad Musa Burzan", Podgorica (mentor **Miroje Begović**), drugu **Ognjen Kovačević**, OŠ „Dašo Pavičić", Herceg Novi (mentorka **Jelena Reković**), a treću dijele **David Dedić**, OŠ „Š. Makarije" (mentor **Milosav Adžić**), **Amir Kolić**, OŠ „Dušan Korać", Bijelo Polje (mentorka **Nevena Ljujić**), **Ilija Lješković**, OŠ „Sutjeska", Podgorica (mentorka **Sanda Ivanović**) i **Stefan Bošković**, OŠ „Vuka Karadžić", Berane (mentorka **Danijela Senić**).

Prvonagrađeni iz matematike (IX razred) su **Kosta Vukićević**, OŠ „Š. Makarije" (mentor **Milosav Adžić**), i **Matija Delić**, OŠ „Braća Labudović", Nikšić (mentorka **Ana Perunović**), drugu dijele **Bojan Živković**, OŠ „B. Labudović" (mentorka Ana Perunović) i **Filip Došljak**, OŠ „V. Karadžić", Berane (mentor **Darko Đurašković**", a treća je pripala **Kseniji Beladi**, OŠ „Sutjeska" (mentorka **Branka Vujadinović**).

Na takmičenju iz fizike (VIII razred) drugu nagradu dijeli više učenika: **Nikola Knežević**, OŠ „Pavle Rovinski", Podgorica (mentorka **Olimpija Đaković**), **Simona Jovanović**, OŠ „Sutjeska" (mentorka **Biljana Stojkanović**), **Matija Tomić**, OŠ „Milija Nikčević", Nikšić (mentorka **Ivana Krsmanović**), **Mladen Čolaković**, OŠ „M. Nikčević" (mentorka Ivana Krsmanović), **Aleksandar Boljević**, OŠ „Š. Makarije" (mentor **Srđan Jovanović**), **Dimitrije Raonić**, OŠ „Maksim Gorki", Podgorica (mentor **Radovan Sredanović**), **Relja Savić**, OŠ „Sutjeska" (mentorka **Biljana Stojkanović**), **Jakov Novović**, OŠ „D. Pavičić" (mentorka **Olivera Kojović**) i **Matija Pavićević**, OŠ „D. Korać" (mentorka **Nataša Nišavić**).

Prvonagrađeni takmičari iz fizike (IX razred) su: **Nikolina Lalić**, OŠ „Sutjeska" (mentorka Biljana Stojkanović), **Aleksandar Krivokapić**, OŠ „Luka Simonović", Nikšić (mentorka **Milanija Čolaković**), **Matija Pejović**, OŠ „Vuk Karadžić", Podgorica (mentorka **Biljana Veličković**).

Treća nagrada iz hemije (VIII razred) pripala je **Danijelu Aleksiću**, OŠ „M. Nikčević" (mentorka **Slobodanka Mitrić**).

Na takmičenju iz hemije (IX razred) drugu nagradu osvojila je **Ana Damjanović**, OŠ „D. Korać" (mentorka **Radmila Radović**), a treću **Jana Drobnjak**, OŠ „Salko Aljković", Pljevlja (mentorka **Slavka Dragićević**).

Na nadmetanju iz biologije (VIII razred) najbolje su bile **Jelena Sekulić**, OŠ „P. Rovinski" (mentorka **Milena Stefanović-Popović**) i **Aleksandra Mrkić**, OŠ „B. Labudović" (mentorka **Tamara Nikolić**) kojima je pripala druga nagrada, dok je treću dobio **Luka Šćepanović**, OŠ „Oktoih", Podgorica (mentorka **Jasmina Radulović**).

Prvi iz biologije (IX razred) je **Dušan Vukčević**, OŠ „Blažo Jokov Orladić", Bar (mentorka **Milanka Škipina**), drugu nagradu dijele **Anida Dacić**, OŠ „Meksiko", Bar (mentorka **Ramiza Joha**), **Marija Đurović**, OŠ „Ristan Pavlović", Pljevlja (mentorka **Anika Jović**), **Jovan Stefanović**; OŠ „Oktoih" (mentorka **Rajka Lučić**) i **Sara Ristović**, OŠ „Drago Milović", Tivat (mentorka **Bojana Tesla**).

U konkurenciji srednjoškolaca iz matematike (I razred) drugu nagradu osvojila je **Nina Mitrović**, SMŠ „Mladost", Tivat (mentorka **Sandra Krstović**), a treću dijele **Aleksa Matiješević**, Gimnazija „Miloje Dobrašinović", Bijelo Polje (mentor **Milić Zeković**) i **Emir Hadžajlić**, Gimnazija „Slobodan Škerović", Podgorica (mentor **Božo Baković**).

Prvonagrađeni iz fizike (I razred) su **Stefan Čabarkapa** i **Dušan Subotić**, oba iz Gimnazije „S. Škerović" (mentor **Vladimir Popović**), a druga je **Sofija Bajčetić**, Gimnazija „Tanasije Pejatović", Pljevlja (mentor **Ljubisav Boričić**).

Iz fizike (II razred) prvu nagradu dijele **Marko Kečina**, Gimnazija „T. Pejatović" (mentor Ljubisav Boričić), **Stefan Đurašković** (mentorka **Ranka Šestović**) i **Marko Joksimović** (mentorka **Nela Dubak**), oba iz Gimnazije „S. Škerović" i **Vladimir Novović**, Gimnazija „Niko Rolović", Bar (mentorka **Ljiljana Raković**).

Treća nagrada iz fizike (III razred) pripala je **Rajki Pejanović**, Gimnazija „Stojan Cerović", Nikšić (mentor **Ana Radović**).

Drugu nagradu iz fizike (IV razred) dijele učenice Gimnazije „S. Škerović" **Jasna Zeković** (mentor Vladimir Popović) i Aleksandra Milić (mentorka Nela Dubak).

Na takmičenju iz hemije (I razred) treću nagradu dijele **Pavle Džuverović**, Gimnazija „T. Pejatović" (mentorka **Rosanda Terzić**), **Ivana Ostojić**, Stručna medicinska škola, Podgorica (mentor **Bojan Radović**), **Dijana Mitrović**, SSŠ „Mladost" (mentorka **Danijela Pejčin**), **Ajlan Zajmović**, Gimnazija „M. Dobrašinović" (mentorka **Zora Bulatović**), i **Andrija Đurović**, Gimnazija „S. Škerović" (mentorka **Sandra Kosović**).

Iz hemije (II razred) prvu nagradu osvojila je **Dušica Kušljević**, Gimnazija „T. Pejatović" (mentorka Rosanda Terzić), a treću dijele **Petar Jovanović**, Gimnazija „N. Rolović" (mentorka **Mirjana Vučićević**) i **Aleksandar Mijajlović**, Gimnazija „S. Škerović" (mentorka **Svetlana Varagić**).

Drugonagrađena iz hemije (III razred) je **Sara Šarić**, Gimnazija „S. Škerović" (mentorka **Svetlana Varagić**), a treću dijele **Mila Veselinović**, Stručna medicinska škola, Podgorica (mentor Bojan Radović) i **Uroš Bibić**, Gimnazija „N. Rolović" (mentorka **Aleksandra Novčić**).

Na nadmetanju iz biologije (I razred) prvu nagradu dijele **Amina Ćatović**, Gimnazija „M. Dobrašinović" (mentorka **Majda Numanović**), **Aleksandar Kartal**, Gimnazija „T. Pejatović" (mentorka **Vesna Kastratović**), **Matija Perović**, Gimnazija „S. Škerović" (mentorka **Marija Kojić**) i **Anastasija Kovačević**, SMŠ „Mladost" (mentorka **Zorana Grubišić**).

Iz biologije (II razred) treću nagradu dijele **Nikola Stanić**, Gimnazija „T. Pejatović" (mentorka **Tanja Dragašević**), **Luka Bogavac**, SMŠ „Vuksan Đukić" (mentorka **Zora Bjelajac**), **Stefan Šljivančanin**, SMŠ „10. septembar", Žabljak (mentorka **Snežana Jovković**) i **Ajla Murić**, Gimnazija „30. septembar", Rožaje (mentorka **Suzana Dacić**).

Na takmičenju iz biologije (III razred), treću nagradu osvojili su **Milica Maslovarić**, Gimnazija „Panto Mališić", Berane (mentorka **Svetlana Radević**), **Luka Reković**, SMŠ „Mladost" (mentor Zorana Grubišić) i **Anastasija Džarić**, Gimnazija „T. Pejatović" (mentorka Vesna Kastratović).

Prva nagrada iz biologije (IV razred) pripala je **Sonji Zelović**, Gimnazija „S. Cerović" (mentorka **Snežana Aleksić**), druga **Ani Marković**, Gimnazija „T. Pejatović" (mentorka Vesna Kastratović), a treća **Tamari Miladinović**, Gimnazija „M. Dobrašinović" (mentor **Tomislav Tomović**).

Takmičenje iz programiranje održano je ranije. U konkurenciji osnovaca drugu nagradu dijele Matija Delić, OŠ „B. Labudović" (mentorka **Ranka Bijelović**) i Kosta Vukićević, OŠ „Š. Makarije". Treća je pripala Petru Vukotiću, OŠ „D. Milović".

U konkurenciji srednjih škola nijedan takmičar nije osvojio dovoljan broj bodova za jednu od tri prve nagrade.

O. Đ. – Lj. V.

U OŠ „Savo Pejanović" počela realizacija pilot projekta uvođenja uniformi u crnogorske osnovne škole

PODSTICAJ TIMSKOM DUHU I PERCEPCIJI O JEDNAKOSTI

Uvođenje uniformi će afirmisati prave vrijednosti: jednakost, solidarnost, socijalnu pravdu i zajedništvo, istakao ministar dr Damir Šehović
Većina škola podržala ovaj predlog, slijedi definisanje narednih koraka, kaže PR menadžer Milica Lekić

Ministarstvo prosvjete počelo je ove godine da realizuje pilot projekat uvođenja uniformi u crnogorske osnovne škole. Njegova primjena započela je u Osnovnoj školi „Savo Pejanović" u Podgorici početkom drugog polugodišta ove školske godine.

„Projektom se želi podstaći timski duh i percepcija đece o jednakostima", kazao je ministar prosvjete **dr Damir Šehović**, uručujući uniforme učenicima ove škole.

On je tom prilikom istakao da će uvođenje uniformi afirmisati prave vrijednosti: jednakost, solidarnost, socijalnu pravdu i zajedništvo.

Ukazujući da Ministarstvo prosvjete teži da obrazovanje bude dostupno svima i podstiče politiku koja će kreirati ambijent u kojem će se cijeniti znanje koje neće zavisiti od društvenog i socijalnog statusa, ministar Šehović je naglasio da ovaj pilot projekat ide u prilog tome.

„Ovo je projekat kojim želimo da otvorimo javnu debatu na temu uvođenja uniformi u sistem obrazovanja u Crnoj Gori po uzoru na neke razvijenije zemlje, kao i da u javnosti testiramo potrebu za uvođenjem uniformi i u druge škole. To nećemo uraditi bez saglasnosti roditelja i učenika", istakao je on.

OSJEĆAJ PRIPADNOSTI ŠKOLI: Uniforme u OŠ „S. Pejanović"

Kako je kazala direktorica škole **Darinka Adžić**, svi učenici dobili po dvije majice dugih i dvije kratkih rukava i jednu duksericu. To su „Polo" majice za dječake teget i bijele boje, a za đevojčice roze i bijele, dok su dukserice sive.

I ona smatra da đačke uniforme doprinose jednakosti među učenicima, povećavaju osjećaj pripadnosti školi i znak su prepoznatljivosti, a kao jednu od prednosti njihovog uvođenja u škole istakla je to da roditelji više neće brinuti o tome što dijete da obuče pred polazak u školu.

PR menadžer Ministarstva prosvjete **Milica Lekić** izjavila je da je većina osnovnih škola poslala Ministarstvu prosvjete izjašnjenje u vezi sa uvođenjem školskih uniformi, i većina izjašnjenih podržala je ovaj predlog,

Ona je naglasila da nakon dobijanja mišljenja svih škola, slijedi definisanje narednih koraka u dijelu izgleda uniformi, postupka pribavljanja i slično. Navedeno će zavisiti i od sugestija stručnih lica, te ocjena roditelja i udruženja koja se bave ovom problematikom.

„Cilj uvođenja uniformi u crnogorske osnovne škole je umanjenje socijalnih razlika i stvaranje osjećaja zajedništva, uz istovremeno omogućavanje djeci da, u mjeri u kojoj to dozvoljava koncept obrazovne ustanove, izraze svoju individualnost. Da bi bilo realizovano kvalitetno i dugoročno, ovo pitanje zahtijeva pažljiv pristup svakom njegovom segmentu. Upravo sa tim ciljem koraci u vezi sa navedenim projektom su definisani kao precizni i postepeni, sa namjerom uvažavanja kontruktivnih sugestija, ali uz kvalitetnu koordinaciju i vođenje postupka od strane Ministarstva kao krovne obrazovne institucije", istakla je Milica Lekić.

Ona je naglasila da složenost teme proističe iz potrebe umanjenja socijalnih razlika, ali i uvažavanja potrebe za individualnim izražavanjem, potrebe da se uvaže mišljenja svih relevantnih subjekata, a da proces bude adekvatno vođen i koordiniran, neophodnosti da uniforma bude kvalitetna, ali i da u načelu ne iziskuje troškove koji su veći od uobičajenih kada je riječ o svakodnevnoj pripremi djece za školu. **Lj. V.**

DUGA TRADICIJA U ENGLESKOJ

Sinonim za đačke uniforme je Engleska. Uniforme u toj zemlji nastale su u 16. vijeku. Inače, najranije zabilježen zahtjev za nošenjem određene standardizirane akademske odjeće seže u 1222. godinu kada je Stephen Langton, tadašnji nadbiskup Canterburyja, naredio nošenje cappa clause (Brunsma, 2004). Cappa clausa, iz današnje perspektive podsjeća na tipičnu svećeničku halju, bez rukava, široku i dugu do poda prekrivajući noge. Školske uniforme u Engleskoj imaju dugu tradiciju i na fakultetima i u školama koje su učenici obavezni pohađati

Neke od zemalja u kojima danas nalazimo školske uniforme su Japan, Australija, Austrija.

Smatra se da školski dress code osigurava učenicima ponos i osjećaj pripadnosti školi, podstiče disciplinu među učenicima, smanjuje nadmetanje učenika, osigurava ugled škole u zajednici, doprinosi sigurnosti jer se lakše uočavaju uljezi u školi, te smanjuje izostajanje učenika iz škole jer sagledava učenike jedne škole kao pripadnike te određene školske zajednice.

ZNAK PREPOZNATLJIVOSTI: Iz Velike Britanije

Danas su školske uniforme zbog svog modernog dizajna postale i popularne, pa ih učenici, naročito devojčice rado nose. Osim toga na njih se gleda kao na dres omiljenog kluba, tako da učenici nošenjem uniformi rado pokazuju da pripadaju timu svoje škole i ponose se njegovim uspjesima.

Reforma srednjeg stručnog obrazovanja

DUALNO OBRAZOVANJE, MODULARIZOVANI PROGRAMI, PRAKTIČNA NASTAVA

Dualni sistem startovao u 14 stručnih i mješovitih škola u Crnoj Gori kroz realizaciju programa na III nivou zahtjevnosti. Počela primjena deset modularizovanih programa: Restorater, Konobar, Arhitektonski tehničar, Tehničar modnog dizajna, Vodoinstalater, Ekonomski tehničar, Pravno-administrativni tehničar, Elektrotehničar energetike, Tehničar mehatronike, Elektroinstalater

Reforma nije zaobišla ni srednje stručno obrazovanje u Crnoj Gori. Ove školske godine ovaj nivo obrazovanja realizuje dosta novina. Jedna od značajnijih je primjena dualnog obrazovanja.

Dualni sistem obrazovanja ili obrazovanje kod poslodavaca, kao određeni oblik obrazovanja, je bliže uređeno Zakonom o stručnom obrazovanju („Službeni list Republike Crne Gore", br. 064/02, 049/07, („Službeni list Crne Gore", br. 045/10, 039/13, 047/17). U ovom Zakonu su kroz članove istoga precizno navedene obaveze poslodavaca, obaveze učenika i obaveze škola koje se moraju poštovati, a koje su u ovom dualnom sistemu obrazovanja.

Kako kaže **Magdalena Jovanović**, iz Centra za stručno obrazovanje, dualni sistem startovao je u 14 stručnih i mješovitih škola u Crnoj Gori kroz realizaciju programa na III nivou zahtjevnosti koja su nekada nazivana „zanatska zanimanja". U ovaj vid obrazovanja uključene su: Srednja stručna škola „Spasoje Raspopović" iz Podgorice, Srednja elektro-ugostiteljska škola iz Bara, Srednja stručna škola „Ivan Uskoković" iz Podgorice, Srednja stručna škola iz Nikšića, Srednja stručna škola iz Bijelog Polja, Srednja elektro-ekonomska škola iz Bijelog Polja, Srednja stručna škola „Vukadin Vukadinović" iz Berana, Srednja mješovita škola „Mladost" iz Tivta, Srednja mješovita škola „Bećo Bašić" iz Plava, Prva srednja stručna škola iz Nikšića, Srednja stručna škola iz Rožaja, Škola za više i srednje stručno obrazovanje „Sergije Stanić" iz Podgorice, Srednja stručna škola iz Pljevalja i Srednja mješovita škola „Ivan Goran Kovačić" iz Herceg Novog.

Obrazovni programi koji se realizuju kroz dualni sistem su: Pekar, Frizer, Obrađivač plemenitih metala, Kuvar, Konobar, Automehaničar, Zavarivač, Elektroinstalater, Monter telekomunikacionih sistema, Instalater sanitarnih uređaja grijanja i klimatizacije, Autoelektričar, Prodavac, Bravar i Poslastičar.

Interesovanje poslodavaca

Poslodavci su pokazali interesovanje da učestvuju u ovom obliku školovanja. U Podgorici je prijavljeno 29, Baru šest, Nikšiću 16, Bijelom Polju 12, Beranama sedam, Tivtu dva, Plavu pet, Rožajama 14, Pljevljima sedam i Herceg Novom 12 poslodavaca.

Komisije, koje su činili predstavnici Centra za stručno obrazovanje i škola, posjetile su poslodavce u cilju utvrđivanja ispunjenosti uslova za realizaciju praktičnog obrazovanja. U toku ovog obilaska je utvrđeno da jedan broj navedenih poslodavaca nije ispunio predviđene uslove i neće dobiti preporuku za uključivanje u dualni sistem.

„Osim dualnog sistema, kod poslodavaca, se realizuje i jedan dio praktične nastave, koja je sastavni dio modula obrazovnih programa. Organizator praktične nastave koji je u školi zadužen za organizaciju praktične nastave, u dogovoru sa upravom škole, stupa u kontakt sa poslodavcima, provjerava uslove kod poslodavaca za realizaciju praktične nastave, i u dogovoru sa nastavnikom praktične nastave planira praktičnu nastavu kod poslodavca. Broj i imena poslodavaca posjeduju škole koje i ostvaruju direktan kontakt sa njima. U ovom trenutku nemamo potpunu informaciju kod kojih poslodavaca se izvodi praktična nastava, ali veoma brzo, tj. već sredinom septembra, Centar za stručno obrazovanje će tražiti školama preciznu informaciju o poslodavcima kod kojih se realizuje ovaj oblik nastave, jer se još uvijek taj broj kompletira", ističe Magdalena Jovanović.

Dobri uslovi za realizaciju modularizovanih programa

Počela je primjena deset modularizovanih programa: Restorater, Konobar, Arhitektonski tehničar, Tehničar modnog dizajna, Vodoinstalater, Ekonomski tehničar, Pravno-administrativni tehničar, Elektrotehničar energetike, Tehničar mehatronike, Elektroinstalater u prvom razredu. Za njihovu primjenu neophodni su odgovarajući uslovi, prije svega dobro opremljene škole i obučeni nastavnici.

„Smatramo da škole imaju dobre uslove za realizaciju modularizovanih programa. Za programe Ekonomski tehničar, Pravno-administrativni tehničar, Arhitektonski tehničar, Vodoinstalater uslovi u najvećem dijelu ispunjavaju zahtjeve propisane programom. Takođe, u okviru Operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa 2012–2013", čija je realizacija počela u decembru 2014. godine, a završava u decembru ove godine, Ministarstvo prosvjete realizuje dva projekta „Modernizacija obrazovnih programa i obuka nastavnika" i „Nabavka opreme za škole u skladu sa modernizovanim obrazovnim programima". Zahvaljujući tome opremljene su srednje stručne škole, za sektore: poljoprivreda, elektrotehnika, mehatronika, tekstil i ugostiteljstvo. Srednja stručna škola u Baru i Obrazovni centar u Šavniku, dobile su opremu iz sektora poljoprivrede, srednje stručne škole iz Berana i Bijelog Polja, dobile su opremu iz sektora elektrotehnike, dok su srednje stručne škole iz Podgorice, dobile opremu iz sektora mehatronike, tekstila i ugostiteljstva", veli naša sagovornica.

Ona podsjeća da je sa izradom prvih ciljno orijentisanih obrazovnih programa od 2003. godine, kroz ulaganja Ministarstva prosvjete, ali i okviru projekata koji su realizovani u periodu od 2003. do 2010. godine, opremljeno niz školskih kabineta i radionica (mini pekara, oprema za preradu mlijeka, opremljene kuvarske radionice i dr.).

„Izradom prvih modularizovanih i kreditno vrednovanih programa 2010. godine, Ministarstvo prosvjete i Projekat luksemburške Vlade 'MNE 011' dosta su uložili u školske prostore i kabinete, pa je tako Srednja mješovita škola 'Vuksan Đukić' u Mojkovcu opremila svoje prostorije za kuvare i konobare, Srednja stručna škola iz Bijelog Polja, takođe je opremila prostore za kuvare i konobare, kao i Srednja mješovita škola 'Bećo Bašić' u Plavu. Srednja mješovita škola u Petnjici dobila je opremu za poljoprivrednu djelatnost, dok je u Srednjoj mješovitoj školi u Andrijevici opremljen prostor koji je neophodan za Veterinarske tehničare. Naravno, uvijek se traže načini i prilike za još bolje opremanje škola, ali sredstva koja treba uložiti su ogromna, a poslodavci sa kojima se sarađuje dopunjavaju ono što djeca mogu vidjeti isključivo u realnim uslovima rada", kaže Magdalena Jovanović.

Ona naglašava da, ukoliko školske radionice nijesu na kvalitetan način opremljene, škole su u obavezi da za realizaciju određenog obrazovnog programa nađu poslodavce, kod kojih će djeca neometano dostizati ishode koji su predviđeni obrazovnim programom.

Uspješna kampanja

Prije raspisivanja konkursa za upis u srednje škola organizovana je intenzivna promocija stručnog obrazovanja, „Stručno obrazovanje – moj izbor za budućnost", koja je, kako je kazao ministar prosvjete dr Damir Šehović na njenom ozvaničenju, imala dva ključna cilja: Jedan je da se pošalje jasna poruka svršenim osnovcima i njihovim roditeljima da će upisom u srednje stručne škole i njihovim završetkom biti u poziciji da prije od drugih valorizuju svoja praktična znanja koja će steći tokom školovanja. Drugi cilj jeste promocija deficitarnih zanimanja.

U okviru kampanje organizovano je više aktivnosti – učešće srednjih stručnih škola na sajmovima, Dan otvorenih vrata i posjete učenika i profesora srednjih stručnih škola osnovnim školama tokom kojih su polumaturante upoznali sa onim što im nudi stručno obrazovanje, sa posebnim akcentom na deficitarna zanimanja, koja će im omogućiti da se brzo zaposle.

Na značaj stručnog obrazovanja osnovcima je ukazano i na velikoj promociji na Trgu nezavisnosti u Podgorici.

„Ako napravite pravovremeni i kvalitetan izbor buduće profesije, stvorili ste pretpostavke za uspjeh u životu. Upravo iz razloga što smo htjeli da vam olakšamo taj budući izbor, Ministarstvo prosvjete je nedavno započelo kampanju 'Stručno obrazovanje – moj izbor za budućnost'. Odavno smo željeli da pošaljemo jasnu poruku da srednje stručne škole mogu da budu rame uz rame sa gimnazijskim obrazovanjem. Iz razloga što smo potpuno ubijeđeni da, zahvaljujući kadrovskom i svakom drugom potencijalu koje srednje stručne škole imaju, svi vi koji procjenjujete da vam praktična znanja i vještine koje se mogu sticati u tim školama mogu pomoći u vašoj budućoj karijeri, slobodno se opredijelite za njih", kazao je ministar prosvjete Damir Šehović, i istakao da je jedan od razloga zbog kojeg treba upisati srednje stručne škole i veća mogućnost zaposlenja, posebno ako se odluče za deficitarna zanimanja. „Dragi đaci budite sanjari, jer je to odlika mladosti, budite uporni, jer je to odlika istrajnih, budite oprezni, jer je to odlika mudrih, ali, prije svega, budite svoji pa i kada je riječ o odabiru buduće srednje škole, jer je to odlika hrabrih", poručio je ministar.

„Cilj ovog sajma nije samo prezentovanje dijela stručne ponude ili obrazovnih programa iz ovog nivoa obrazovanja, već želja da vam pomognemo u prvoj vašoj velikoj odluci: Kuda dalje? Kojim putem? Kako odabrati željenu školu, tj. željeno zanimanje i put za budućnost? Ko će nam to najbolje objasniti od naših starijih kolege – učenika srednjih stručnih škola", rekao je direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković.

Kampanja je, kako ocjenjuju u Centru za stručno obrazovanje, dala rezultate.

„Smatramo da je zahvaljujući promocijama stručnog obrazovanja, a radimo ih već više godina unazad, došlo do bitnijih pozitivnih pomaka koji se odnose na interesovanje djece koja se upisuju u stručne škole. Naime, Ministarstvo prosvjete je u dogovoru sa školama odredilo broj učenika koji se mogu upisati na zanimanja u stručnom obrazovanju. Godinama unazad u Crnoj Gori samo za par zanimanja taj broj nije dovoljan, ali ove godine je bila situacija da je mnogo veći broj zanimanja u Crnoj Gori u stručnom obrazovanju bio tijesan da prihvati svu djecu koja su htjela na ta zanimanja, pa su u drugom roku morala da traže drugo rješenje.

Pozitivno za upis je bilo i to da su pokretanjem dualnog sistema i sa svim što nosi ovaj sistem, opet više nego uobičajeno, postala aktuelna zanimanja III stepena, pa je i ovdje bilo veće interesovanje nego do sada", ocjenjuje Magdalena Jovanović.

Lj. Vukoslavović

SPORAZUM MINISTARSTVA I PRIVREDNE KOMORE

U cilju unapređivanja praktičnog dijela stručnog obrazovanja, ministar prosvjete dr Damir Šehović i predsjednik Privredne komore Velimir Mijušković potpisali su Sporazum o saradnji Ministarstva prosvjete i Privredne komore – zajedno do dodatnog kvaliteta srednjeg stručnog obrazovanja čiji je cilj unapređivanje praktičnog obrazovanja i podsticanje učenja kroz rad.

Potpisnici će zajedno raditi na stvaranju uslova za razvijanje vještina i kompetencija učenika relevantnih za tržište rada, što će doprinijeti kvalitetu i efikasnosti srednjeg stručnog obrazovanja.

Sa potpisivanja sporazuma

„Obazovnog sistema koji će biti više u funkciji ekonomskog i društvenog razvoja ne može biti bez kvalitetnije saradnje poslodavaca i obrazovanja, bez promocije stručnog obrazovanja, bez podsticaja svim poslodavcima koji učestvuju u dualnom obrazovanju, kao i bez praćenja učenika i njihove karijere u stručnim školama koje pohađaju, a sve to i još dosta toga definiše ovaj sporazum", kazao je ministar prosvjete Šehović.

Predsjednik Privredne komore Velimir Mijušković rekao je da Sporazum precizno definiše zajedničke aktivnosti u vezi sa obrazovanjem i ukazao na važnost uključivanja privrede u sistem obrazovanja, prvenstveno putem iskazivanja potreba za kadrovima, jer je jedan od velikih problema danas neusklađenost kadrova sa potrebama tržišta rada. I to nije to samo specifičnost u Crnoj Gori. „Zajednički treba da ukažemo na to koji su to kadrovi neophodni privredi, industriji, uslugama, a obrazovni programi treba da budu prilagođeni potrebama privrede na određenim područjima, tj. opštinama. I do sada je bilo pokušaja da se učenci podstiču da završavaju programe koji su vezani za privredu na određenom području. Sa Ministarstvom prosvjete realizovali smo program stipendiranja tih učenika koji je djelimično dao rezultate, ali ne u očekivanoj mjeri. To ne znači da nećemo to ponoviti. S druge strane, treba razmisliti i o tome da Vlada daje određene podsticaje kompanijama koje podstiču školovanje kadrova za njihove potrebe i kasnije ih zaposle", istakao je Mijušković.

STIPENDIJE ZA DEFICITARNA ZANIMANJA

Ministarstvo prosvjete je u maju uz konkurs za upis u prvi razred srednjih škola na teritoriji Crne Gore raspisalo i konkurs za dodjelu 110 stipendija za deficitarna zanimanja, od kojih 15 obezbjeđuje Privredna komora CG. Stipendije u iznosu od 70.00 eura namijenjene su učenicima prvog razreda stručnih škola koji se obrazuju po obrazovnim programima za deficitarne kvalifikacije: kuvar – 50 stipendija (Bijelo Polje, Budva, Plav, Pljevlja, Rožaje); konobar – 10 stipendija (Budva); keramičar – 10 stipendija (Podgorica); zavarivač – 10 stipendija (Nikšić, Podgorica); vodoinstalater – 10 stipendija (Podgorica); pekar – 10 stipendija (Podgorica); elektronstalater – 10 stipendija (Podgorica).

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica na 3. Internacionalnom sajmu knjiga u Glavnom gradu Crne Gore

TRI PROMOCIJE NOVIH ZUNS-OVIH IZDANJA

U Podgorici je početkom oktobra održan 3. Internacionalni sajam knjiga. Manifestacija je trajala od 3. 10. do 7. 10. 2017. godine, a okupila je brojne stvaraoce i poznavaoce književnosti iz zemlje, regiona i svijeta.

Na ovogodišnjem Sajmu predstavio se i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica.

Prvo je 4. oktobra promovisana knjiga „Krug začaranog vremena" Miraša Martinovića, o kojoj su, pored autora, govorile Sonja Tomović Šundić i Jadranka Đerković.

Druga promocija održana je idućeg dana, u 12 časova. Tom prilikom predstavljena je knjiga „Zašto (baš) čitanje" Vesne Pavićević, a učestvovale su: Anđa Backović, Kristina Mihailović, Nađa Durković i autorka.

Istoga dana, u 20 časova, organizovana je promocija dvije studije Milorada Nikčevića (od kojih je jedna izašla u izdanju ZUNS-a), u kojoj su, osim autora, učestvovali: Adnan Čirgić, Boban Batrićević, Marijana Terić, Nikola Popović, Sofija Kalezić i Ana Bojović.

N. N.

Sa promocije knjige „Zašto (baš) čitanje"

USPJEŠNA SAJAMSKA PREDSTAVLJANJA

U tekućoj godini Zavod za udžbenike već je imao dva izuzetno uspješna sajamska promovisanja svoje djelatnosti.

Početkom aprila ZUNS je učestvovao na 29. Međunarodnom sajmu knjiga u Skoplju, na kom je osvojio prvu nagradu za najbolje ilustrovano izdanje. Ovo značajno priznanje zavrijedila je knjiga „Doći ću iz šume čak", autorke Jelene Martinović Bogojević, koje je ilustrovala Ivana Vujošević, a uredila Nađa Durković.

Mjesec dana kasnije, Zavod se predstavio na 12. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja, gdje je nagrađen za najbolju ediciju („Kalon"), kao i za najbolji štand.

Preokrenuto obrazovanje

UČENJE U SKLADU SA SAVREMENIM ZAHTJEVIMA

To što nastavnici treba da na časovima saopštavaju svojim učenicima, učenici sami savladavaju i otkrivaju kući, u vidu rješavanja domaćih zadataka. A ono što su učenici ranije dobijali za domaće zadatke obrađuje se na časovima, u procesu nastave.

Stečeno iskustvo u primjeni ove metodike dijeli se u dvije etape: pripremna i realizacija. U pripremnoj etapi stvaraju se minijaturne video lekcije koje se smještaju na ličnom sajtu. U okviru etape realizacije nastavnik određuje temu, oblik i metode rada sa učenicima na času

Piše: **Aleksej Romanov**

U posljednje vrijeme sve češće se govori o primjeni informacionih tehnologija u procesu obrazovanja, napominjući pri tom ne samo tehničke pripreme, nego i nove oblike, načine i metode nastave. Tradicionalni modeli obrazovanja transformišu se i mijenjaju zahvaljujući sistemu elektronskog obrazovanja i informaciono- komunikacionim tehnologijama.

Sredinom prošle decenije u inostranim školama počelo je uvođenje raznih modela „kombinovanog nastavnog procesa", koji pretpostavljaju korišćenje resursa mreže interneta. Jedan od modela tehnologije jeste i „kombinovano obrazovanje". Taj model su prvi u svijetu počeli da primjenjuju nastavnici hemije **A. Sams** i **D. Bergmani** u Sjedinjenim Američkim Državama. Oni su 2008. godine počeli iz svojih predavanja da zapisuju mini zadatke i probleme i da ih daju kao domaće zadatke svojim učenicima.

„Preokrenuto obrazovanje" je, u stvari, obrnuto, suprotno obrazovanje. To što je trebalo da nastavnici na časovima saopštavaju svojim učenicima, učenici su sami savlađivali i otkrivali kući, u vidu rješavanja domaćih zadataka. A ono što su učenici ranije dobijali za domaće zadatke obrađivalo se na časovima, u procesu nastave. Predviđeno je da učenik kući utroši na rješavanje jednog mini zadatka najviše deset minuta. Uz to im se dodavao još jedan mali zadatak: da prethodno naprave plan, ili koncept rješavanja datog zadatka. Pri tom učenik može da priprema i proučava materijal tempom koji njemu odgovara i da se duže zadrži na dijelu pitanja koji mu je manje jasan. To je njemu neophodno da bi shvatio u kojoj mjeri je savladao zadatak i usvojio novo znanje. U slučaju potrebe učenik se može radi rješavanja djelova pitanja konsultovati sa svojim drugovima. A na času, u toku nastavnog procesa, naučeno kući zajednički se provjerava i utvrđuje. Odjeljenje se dijeli na manje grupe od kojih svaka radi samostalno i posebnim tempom. Zahvaljujući činjenici da grupe najvećim dijelom rade samostalno, nastavnik uspijeva da pokloni pažnju svakoj od njih i posebno pojedinom učeniku, ako ocijeni da mu je pomoć potrebna.

Na temelju prethodno odabranih video zadataka

Postoji više modela „preokrenutog obrazovanja". Pomenuti termin se koristi za opisivanje strukture nastavnog procesa koja se gradi na temelju prethodno odabranih video zadataka, o čijim se rješenjima kasnije raspravlja na času. Svaki nastavnik ima svoj model. Mnogo šta zavisi od oformljenosti ključnih kompetencija učenika, od njihove sposobnosti da samostalno rade na novom materijalu i od spremnosti da analiziraju informacije i dokazuju svaku tačku gledišta. Pri tom su veoma značajne mogućnosti i sposobnosti nastavnika.

Stečeno iskustvo u primjeni ove metodike dijelimo u dvije etape: pripremna i realizacija.

U pripremnoj etapi stvaraju se minijaturne video lekcije koje se smještaju na ličnom sajtu. Odmah ćemo primijetiti da to oduzima dosta vremena i snage. Zbog toga ne pokušavajte da odjednom i odmah stvorite video zadatke za učenike raznih uzrasta i razreda. Mogu se koristiti i gotovi mini zadaci kojih ima dosta. Veoma je važna stručna „potkovanost" nastavnika za korišćenje specijalnih, gotovih programa i njegova osposobljenost da radi sa video i audio redaktorima. Svakoj lekciji se dodaje uputstvo: kako dati odgovore na pitanja, pripremiti priloge, tabele, šeme i materijale za grupni rad koji se dijele učenicima. Kao sistem informisanja može da posluži elektronski časopis. Moguća je i obratna veza sa nastavnikom u režimu onlajna. Ona se organizuje posredstvom društvene mreže u kontaktu.

NEDOSTATAK TEHNIČKIH MOGUĆNOSTI U SEOSKIM ŠKOLAMA

Pstoje i problemi koje je znatno teže rješavati. U seoskim školama osnovna smetnja za uvođenje novog modela i metoda je nedostatak odgovarajućih tehničkih mogućnosti. Naravno, kompjuteri, lap-topovi i smartphoni sada postoje skoro u svim školama, ali nepostojanje dobre internet mreže može dekuražirati nastavnike i dovesti ih do toga da odustanu od primjene novog modela. Po našem mišljenju, izlaz iz takve situacije mogao bi biti u kopiranju video materijala, uputstava i svega što bi učenicima takvih škola moglo da bezbijedi informaciju.

Prema našem mišljenju, učenici starijih razreda su bolje organizovani, bolje vladaju navikama rada u mreži i kompjuterskom tehnikom. Mada je poznato više primjera korišćenja ovih modela i u osnovnoj školi.

U okviru etape realizacije nastavnik određuje temu, oblik i metode rada sa učenicima na času. Prilikom odabiranja zadataka za mikro grupe, treba voditi računa o sposobnosti, motivaciji i uzrastu učenika. U procesu zajedničkog međusobnog rada učenika i rada sa nastavnikom, rješavaju se i dopunski zadaci usmjereni na udubljivanje, ponavljanje i utvrđivanje pređenog materijala. Na kraju procesa rada, zbog utvrđivanja tekućeg nivoa znanja i razrade individualnih zadataka za pojedine učenike, moguće je i sastavljanje raznih ličnih kartona: „Znao sam", „Naučio sam", „Hoću da naučim".

Motivisati učenike za samostalan rad kući

Možda će se model „preokrenutog obrazovanja" nekome učiniti suviše jednostavan. Pa, ipak, nije baš tako. Kao prvo, potrebno je pažljivo prilaziti izboru materijala za video lekcije, da bi on bio jasan, shvatljiv, informativan, i da ne izopačava činjenice. Stvoreni video zadaci još uvijek nijesu povod za opuštanje, video kontakti se mogu još redigovati.

Kao drugo, treba dobro osmisliti metode rada i materijale koji se dijele učenicima na samom času, inače može da ne ide sve onako kako je planirano.

Kao treće, nije tako lako i jednostavno motivisati učenika za samostalni rad kući. Budite spremni na to da oni neće u početku odjednom shvatiti u čemu je smisao zamjene domaćih zadataka video lekcijama i neće se snaći u takvom poslu, ili ga čak neće ni uraditi. Nastavnik mora biti spreman za takve situacije i na času objašnjavati sve nejasnoće. Ukoliko se desi da u nekom slučaju ovaj model ne proradi i ne uspije, onda treba tražiti nešto drugo. U svakom slučaju ne treba se nervirati, jer, kako je rečeno: i negativni rezultat je opet rezultat.

Primijećeno je da je neke teme i probleme lakše analizirati i objašnjavati u odjeljenju, na času, kao što su zadaci uopštavanja, praktični rad, priprema za kontrolnu vježbu i slično. Odabiranje resursa, osobito uvodnih i uopštavajućih, koji bi odgovarali razmatranju teme i metodici određenog predmeta, u procesu nastave, nije moguće, budući da to zahtijeva i podrazumijeva samostalan rad. Jer, nije jednostavan zadatak organizovati u razredu grupni rad i svaki put izmisliti nešto novo. Budite spremni i na to da će neki kolege na vas gledati kao na čudaka. Svejedno, ne treba očajavati, u tome je vaše preimućstvo, a jednomišljenika ćete u mreži uvijek naći.

Prateći trogodišnje korišćenje ovog modela i metoda došli smo do zaključka da neobični format domaćih zadataka privlači pažnju učenika i budi kod njih interesovanje za dodatno izučavanje predmeta. Vremenski kratka video lekcija ne zahtijeva od učenika da se dugo nalazi ispred kompjutera. Nesumnjivo, korišćenje modela „preokrenutog obrazovanja" i za učenike i za nastavnike predstavlja organizovanje učenja u skladu sa savremenim zahtjevima, usavršavanje navika primjene savremenih tehnologija i podizanje nivoa metodske pripreme. Jer, samo zahvaljujući tome što saznajemo nešto novo i učeći se tome novome, mi se razvijamo i rastemo.

Preveo:
Slavko Šćepanović
„Učiteljskaja gazeta",
januar 2017.

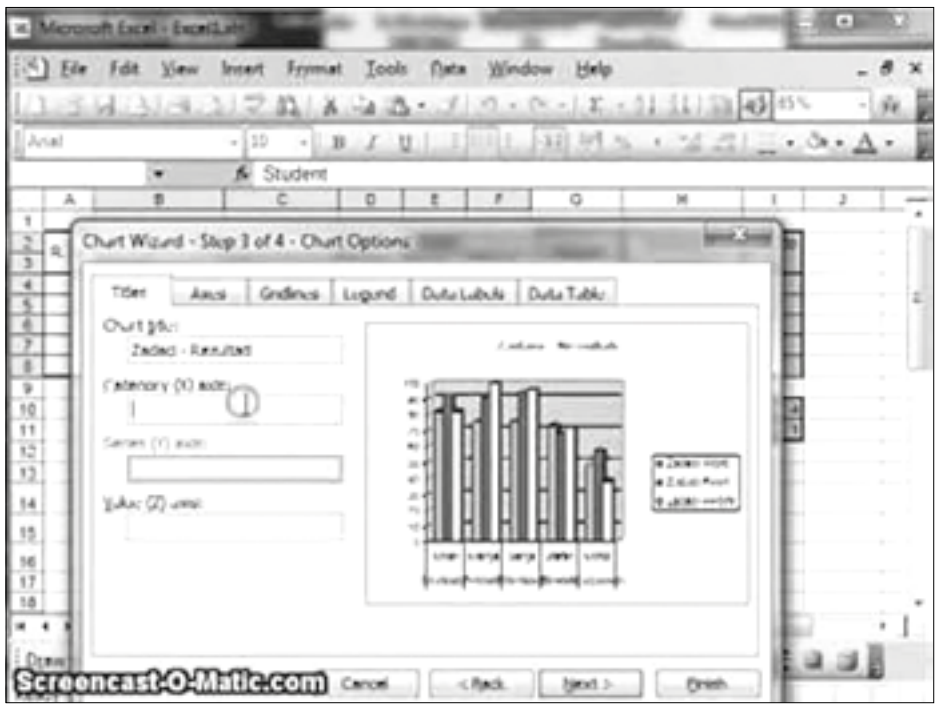

VUK TEŠOVIĆ, IX r. OŠ „Olga Golović", Nikšić

UMARAM SE AKO NE UČIM

Vuk Tešović nije odličan, već talenat u svim predmetima. Svako pitanje u takvoj situaciji gotovo da je izlišno. Ipak, krenuli smo.

– Odakle toliko energije da briljiraš u svemu čega se dotakneš?

*Vjerujem da ne postoji čovjek koji se interusuje za samo jednu oblast, a naročito ne dijete. U našoj prirodi je da nas interesuju najrazličitije stvari. Rad u oblastima koje me interesuju više daje energiju nego što je oduzima. Ali, nikada me jedna tema ne zadržava dugo, tako da se zamorim ukoliko se uvijek ne bavim nečim novim.

Uspjesi, uspjesi…

Imao sam uspjeha na takmičenjima iz mnogih predmeta (11. mjesto iz matematike na državnom takmičenju, 5. na ovogodišnjem takmičenju iz biologije, dobar plasman na takmičenju iz Istorije u školskom timu, kao i pobjeda na nekoliko literarnih konkursa, od kojih su najznačajniji: 1. mjesto na konkursu „Deset godina, deset koraka" i 2. na konkursu „Radule Željko Damjanović"). Ipak, ako bi morao da biram, izabrao bih jezik i književnost.

– Kako dolaziš do knjiga, šta najviše voliš da čitaš? Ko je najviše uticao na tvoju posvećenost književnosti i jeziku?

* Imam veliki izbor knjiga kod kuće, a čitam različite vrste knjiga, uglavnom naših i ruskih pisaca. Na moju posvećenost jeziku uticala je prvenstveno moja majka**,** koja mi je čitala dok sam bio mlađi, a potom me je dodatno podsticala nastavnica **Vera Mićunović** koja mi je danas podrška i vjeruje u moj uspjeh.

– Koliko u Nikšiću imaš prilike da slušaš ozbiljnu, ili možda neku drugu vrstu muzike, da posjećuješ koncerte?

*Održavaju se mnogi koncerti u muzičkoj školi i u pozorištu, i mislim da je Nikšić veoma zadovoljavajući po tom pitanju. Ja sam član Nikšićkog gradskog orkestra, tako da sam, zapravo, i izvođač.

– Profesori, nastava, školski ambijent – koliko si njima zadovoljan, da li bi nešto mijenjao?

*Na profesore se ne bih mogao žaliti, imamo razumijevanje i podršku u svakom trenutku. Nastava se odvija po planu, a program bi se, ipak, mogao malo korigovati. Ponosan sam na moju školu i mogućnusti koje mi je pružila, i koje i dalje pruža. Naročitu zahvalnost za svoje uspjehe dugujem učiteljici **Nikici Gutović**.

Neistraženo more podataka

– Internet i mnoge društvene mreže –u čemu je njihova najveća korist? A, šteta?

*Podržavam korišćenje interneta, ali ako je racionalno i ukoliko ima svrhu. Internet je neistraženo more podataka, i onih jako korisnih i onih beskorisnih ali, svakako, lako dostupnih. Svako ko to želi (naročito uz znanje engleskog jezika) može da sazna mnogo, od istorije i književnosti do programskih jezika… Internet može biti i opasan, ili se može koristiti za besmislemo traćenje vremena, kome se često ne možemo oduprijeti, ali ga bar treba kontrolisati.

– Tvoj budući poziv – šta bi to moglo da bude?

*Imam mnogo različitih budućih profesija na umu, ali dajem prednost prirodnim naukama. Možda medicina?

– Šta te najviše veseli, a šta plaši? Jer, život je, pogotovo posljednjnih decenija, previše dinamičan i izazovan, ali i opasan i neizvjestan iz mnogih razloga.

*Ono što me veseli – to je ubrzan razvoj nauke i tehnologije, ali je to istovremeno i moj strah. Nestabilna i neizvjesna pozicija budućeg zanimanja takođe me dovodi u dilemu. Prebrz napredak čovječanstva je teško kontrolisati, i on može štetiti prirodi, kao i samom čovjeku. Tehnologija i naučna znanja su naša bogatstva, ali mogu učiniti da ljudi i ljudski rad izgube na vrijednosti, zbog pojave superiornijih mašina, mada je to, vjerovatno, budućnost koju će modelovati buduće generacije.

U razgovoru sa Vukom Tešovićem, namjerno smo ostavili za kraj jednu veoma značajnu temu kojom se on, strogo naučno pozabavio. Tema koja vrhuni sva njegova dosadašnja interesovanja, a to je pojam pravde i njeno ostvarenje u kontekstu prava i pravnih nauka. Teško je povjerovati da jedan petnaestogodišnjak na ovako sofisticiran način zalazi u veoma složenu teorijsku problematiku, ali i praksu. A da je ipak moguće – potvrđuje Vukov rad kojeg je on naslovio „Čovjek i pravo (Analiza pojma pravde)".

Interesovalo nas je šta ga je najviše podstaklo da piše o toj temi i u čemu vidi njenu najveću važnost. Evo, šta nam je odgovorio:

*Počeo sam da istražujem društvene nauke prije otprilike dvije godine, nakon nekoliko tekstova koje sam pročitao na inetrnetu. Potom je uslijedilo kratko samostalno istraživanje, ali sam se u to vrijeme približno jednako interesovao za sve prirodne nauke, pa i za književnost, a socialne nauke su bile novost. Kada sam prije oko godinu dana dobio kritiku svjetske ekonomije „Kapital", Karla Marksa, u kojoj je iznijeto jedno sjajno ideološko vidjenje jednakog društva po ekonomskom potencijalu, krenulo je i moje veće interesovanje za socialne nauke. Istraživao sam ih kroz istorijske ideologije i posmatranja. Polako sam počeo graditi sopstveno mišljenje i pogled na to, jer, kao što sam rekao u tom kratkom djelu, svako ima svoju sopstvenu realnost na koje su uticale okolnosti u njegovom životu. Po mojoj logici, pravo i ekonomija su dva najveća stuba svakog društva, veoma usko povezana među sobom, koja sam uporedo istraživao. To je bio momenat, prije nešto više od pola godine, kada sam odlučio da napišem sopstvenu kratku analizu, i da primarna tema bude pravo. Na početku sam pisao za sebe samog, bez previše entuzijazma, ali sam kasnije uvidio da tekst nije bez značaja i da je ponudio neke odgovore, te sam ga uredio da bude dopadljiv na popularan način. I odlučio sam da, ukoliko budem u mogućnosti da ga javno prezentujem, to i učinim.

Jovanka Vukanović

ČOVJEK I PRAVO (ANALIZA POJMA PRAVDE)

Autor: Vuk Tešović, učenik IX razreda OŠ „Olga Golović", Nikšić

Kao najidealniji uvod u ovo djelo, dajem kratko viđenje pitanja pravde i prava, ali ne prateći ideologiju na kojoj se bazira ostatak teksta, već koristeći opšteprihvaćene definicije i shvatanja ovih pojmova.

Pravda

Pravda je ideal ka kome ljudi teže od davnina, i na razne načine pokušavaju da ga dostignu. U svijetu pravde svaki pojedinac za nešto učinjeno dobijao bi nagradu jednake vrijednosti onoga što je učinio, tj. vrši se ekvivalentna razmjena (proizvod je iste vrijednosti kao rad utrošen u njega), dok bi u slučaju izazivanja štete, tj uništavanja nečije svojine bio primoran da to nadoknadiš svojom svojinom ili da budeš kažnjen alternativnim načinom (ograničenja slobode, fizička tortura…) čime bi se takođe poštovala ekvivalentna razmjena, ali u obrntom smislu (vrijednost uništenog je uglavnom manja od vrijednosti koja se oduzme ili uništi počinitelju).

Pravo

Pravo je, u drugu ruku, pokušaj da se pravda primjeni u stvarnom životu. Kroz istoriju su konstantno postojali najrazličitiji oblici prava i shvatanja pravde, kojih ćemo se povremeno doticati kao slikovitih primjera u daljem tekstu ali, prije svega, da izvedemo definicije danasnjeg (modernog) prava.

Pravo je sistem pravila i društvenih normi koji regulišu odnose među ljudima i organizacijama. Ko donosi ta pravila i kako ih primjenjuje, može varirati u različitim društvenim grupama, odnosno državama.

Pravo možemo posmatrati kao neoboriv suverenitet nad određenom kapitalnom vrijednošću. Ovaj suverenitet ima svoje izvore ili u moralu, kao etičkoj pojavi, ili u sili (policija, vojska), a najčešće se ostvaruje kao kombinacija oba elementa. (O različitim državnim sistemima i njihovim verzijama prava u istoriji posvećen je tek manji dio teksta.)

Potrebno je, međutim, prethodno sistematizovati dalje istraživanje, te ga, potom, podijeliti u više djelova, u kojima ću konkretno i opširno govoriti o svakoj od sljedećih tema, koje će se ticati svega ranije napomentutog. Primat dajem psihološko-sociološkim faktorima. Posvetićemo pažnju najjednostavnijem, ali još uvijek složenom pojmu, tj. objektivnosti i invidualnosti svakog čovjeka pojedinačno. Samim tim, prvu temu ćemo nazvati: „Objektivnost i osobenost individue u ljudskom društvu".

Objektivnost i osobenost individue u ljudskom društvu

Da bismo počeli razradu ove teme, moramo se dotaći samog pojma ljudskog društva i ljudske prirode, kojeg ćemo kasnije obraditi kao samostalnu cjelinu. Prije svega, nameće se pitanje: Šta je to ljudsko društvo?

Ljudsko društvo, u modernom dobu, moglo bi biti predstavljeno sa više definicija, od kojih bi svaka mogla biti tačna. Moglo bi se reći da je ljudsko biće u modernom dobu, u stvari, krajnji stadijum u razvoju društvenog života jedne vrste (ljudi) koji je nastao kombinacijom svijesti, visoke intligencije i socijalnog učenja, u kome se u društvu čuvaju i prosljeđuju znanja i imformacije. Iz toga razloga mogli bismo da kažemo da je to samo forma (najsuperiornija u prirodi) u kojoj se više pripadnika jedne vrste medjusobno pomažu i tako osiguravaju veće šanse za opstanak. Ali bismo, takodje, mogli da kazemo da je društvo presudan faktor koji će, uz genetiku, formirati svaku osobu kao individuu i stvoriti od nje njenu buduću formu. To jest, ljudsko društvo, u jednačini koja dovodi do formirane ličnosti, predstavlja, uz genetiku (koju ćemo ovdje uzeti kao veličinu posebno izdvojenu od društva) ključan i najbitniji faktor. Da bih objasnio ovu teoriju, uzeću za primjer jednu imaginarnu osobu koju ćemo imenovati sa „Nikola", za koju bismo stvorili dva različita scenarija.

Pažnja: Sljedeći scenario je u potpunosti izmišljen od strane autora ovog djela, ali bi se mogao naći u realnoj situaciji i, kao takav, u potpunosti je realističan. Cilj ovog primjera je da ukaže na razlike koje će kod osoba identičnih genetika stvoriti dva različita društvena okruženja.

Scenario I: Nikola je potpuno zdrava osoba, bez urođenih većih poremećaja, živi u uglednoj porodici, okružen ljubavlju i pohađa sjajne škole dajući, pri tom, zavidne rezultate. Očuvaće zdravlje, imati veliko potomstvo i umrijeti prirodnom smrću u 80-oj godini. O njemu nema pretjeranih polemika, živio je, relativno, lakim životom i nije odustupao od društvenih normi, te nije imao većih problema u životu.

Scenario II: Nikola će biti jednako zdrav na rođenju, kao u prvom slučaju, rođen je u porodici koja je na početku bila uobičajena, kao i mnoge druge, i on je uživao u djetinjstvu, sve dok mu, kad je imao devet godina, majka nije nastradala u saobraćajnoj nesreći, a otac postao alkoholičar koji mu kasnije nije posvećivao dovoljno pažnje, te je on već sa 12 godina bio u veoma lošem društvu. Počeo je konzumirati duvan i alkohol, a vrlo brzo i drogu. Kako otac i on nisu imali novca, jer je otac sve trošio na alkohol, a on je počeo i da krade. Kada je bio uhvaćen, otac ga je prekorijevao i čak istukao, zbog čega je on pobjegao od kuće i priključio se jednoj manjoj bandi starije djece. Nakon što je uhvaćen, poslat je u popravni dom. Kada je izašao, svi su ga izbjegavali, on nije imao posla, te se počeo baviti kriminalnim aktivnostima. Dobio je kaznu doživotnog zatvora nakon što je ubio jednu osobu tokom pokušaja pljačke. Umro je sa 30 godina, izvršivši samoubistvo.

Iz primjera uočavamo koliko društvo može da utiče da osobu istog genetskog potencijala za budućnost pokrene u veoma različitim smjerovima. Osoba I je konstantno podržavana u društvu, hrabrena i voljena, dok je osoba II bila izbjegavana, uskraćena mnogih stvari i nikada nije imala razumijevanje drugih koji su je osuđivali, ne sagledavši pravu sliku. Time je, u slučaju II, osoba bila sve više povređivana, iako je već u samom djetinjstvu bila nezasluženo lišena i brige i ljubavi, ali i kontrole, dok to nije kulminiralo činom ubistva, za koji je rigorozno osuđen, a osuđeni je smatran mostrumom. Društvo koje se inače vodi humanim i pravim vrijednostima sigurno bi trebalo da ima uvid u ovakve razvoje situacija koji su zaista jedan od glavnih uzroka postojanja kriminala i postojanja tog „propalog" dijela društva koji se ne smatra ravnopravnim sa ostalim, te je samim tim pravda, od strane bilo kakve složene forme ljudskog društva ozbiljno narušena.

Teorija zablude ljudske slobode izbora

Na početku razmatranja ove teorije objasnićemo njen naziv. Dakle, „zablude" predstavlja neshvatanje, a „ljudske slobode izbora" predstavlja mogućnost ili slobodu neke osobe da izabere da čini djela koja su poželjna po ljudsko društvo, što takođe podrazumjeva i osuđivanje svakog pojedinca (bez obzira na faktore koji su mu bili nametnuti) koji ne čini suprotne djelatnosti, kao i njegovo kažnjavanje, ne na preventivnoj, već i na kaznenoj osnovi. Takođe se treba razmotriti sama kaznena osnova kao sredstvo za postizanje pravde, a samim time i pravda koja se time treba postići. To bi mogli nazvati paradoks pravnih osnova, ukoliko bi uzeli da je teorija koju ćemo navesti (Teorija zablude ljudske slobode) tačna, i dokazivanje tog paradoksa bi impliciralo na radikalne i opširne promjene kompletnog pravnog sistema radi riješavanja istog. Evo osnovne formule tog paradoksa i ostalih navoda o njemu:

Pravo (kompletan sistem održavanja „pravde" i vladajući sistem) dopušta da pojedinac bude izložen određenim faktorima, veoma otežanim za kontrolu i nadzor sistema. Posljedice postoje, i da bi ih lakše sistematizovali, podijelićemo ih vještački na stepene, iako oni u stvari i ne postoje kao jasno izdvojeni stadijumi.

Stadijumi odstupanja od normalnih društvenih normi:

I Stepen Djetinjstvo, kao najranije doba u formiranju ličnosti utiče, vjerovatno, najznačajnije, ali je veoma teško kontrolisati da njegov tok ostane u normali, naročito kod pojedinaca kojima se desila neka tragedija, ili su u faktorima rizika: loše društvo, nedostatak roditelja, fizički nedostatak… Ovaj stepen će znatno uticati na svaki sljedeći mogući nivo socialnog odstupanja i odstupanja od zakona. (Građansko pravo, radničko pravo, kanonsko pravo).

II Stepen Nakon toga, problemi prouzrokovani ranijim faktorima formiraju nepovoljnu ličnost za „vidljive" tokove društva, koje zajedno sa sistemom pravde kažnjavaju tog pojedinca, društvo ga ograničava i na njega se vrši veliki pritisak, te on, u nedostatku psihičke stabilnosti koju daje normalno djetinjstvo ili zbog neke lične tragedije, podliježe novim faktorima rizika koji ga još više udaljavaju (možda i nepovratno) od normalnog života pojedinca, kao što su: lake droge, kontakti sa pojedincima zapalim u II i III stepen, odbacivanje mnogih ljudi zbog ostalih faktora, manji do srednji prekršaji koje pojedinac počinje da čini, kazne koje mu zakon određuje… Posljedice su jasne i vode ka tome da ova osoba, ako mu se ne ukaže pomoć i solidarnost društva, ide ka tome da ode u III stepen (građansko pravo, radničko pravo, kanonsko pravo, krivično-kazneno pravo, privredno-trgovačko pravo).

III Stepen Već skoro u kriminalu, pojedinac ima specifičnu psihičku osobenost, prepoznaje se po tome što olako pravi veliku štetu i sebi i drugima, ne rasudjuje više u granicama normale i filozofija kojom se vodi veoma je izobličena i može izgledati monstruozno ljudima

iz stabilnog društva. Opšteprihvaćeno mišljenje o takvom pojedincu je ukorijenjeno u pravnom sistemu, a ono poručuje da takav pojedinac mora biti kažnjen i to, ne radi preventive, već da se po starim filozofijama, kazni štetom srazmjerno zločinu, uz dozu moderne humanosti koja ublažava kaznu. Takav način razmišljanja tvorac ovog djela smatra apsurdnim i primitivnim, što se već može zaključiti iz dosadašnjeg proučenog materijala. Pojedinac koji bude od djetinjstva sistematizovano naveden do ovog stepena „ispustio je život iz ruku", naročito ako se predao težim psihoaktivnim supstancama ili težim zločinima… Vremenom bi mogao pribjeći i samom činu ubistva, a mogao bi ozbiljno raditi na kriminalnim djelatnostima i snažno ometati održavanje reda i mira (sva prava uključujući nerijetko i međunarodno).

Kriminalna udruženja

Kriminalna udruženja nastaju ukoliko nema dovoljno zakonske kontrole i ukoliko postoji veći broj odstupanja od zakonskih normi (II i III stepen). Omogućavaju „uzgajanje" većeg broja gore pomenutih slučajeva, ozbiljnije narušavanje zakona i mogućnost korupcije, i potreban je veliki trud da budu iskorijenjena. U ekstremnim slučajevima, ovakva udruženja mogu da uđu u institucije prava i da onemoguće registrovanje njihovih prestupa i mogućnost istrage ili pravednog suđenja.

situacija u finansijama, problemi sa roditeljima…) vrlo slabo praktikovana. Dakle, sada možemo da definišemo pravno-društveni paradoks br. 1:

Nerazumijevanje vaznosti pravilne prevencije i podrške specifičnim društvenim slučajevima (nadgledanje psihičkog i socijalnog stanja):

I Paradoks pravnog sistema

Dakle, u navedenim primjerima i obrazloženju u tekstu ispod, može se logički izvesti definicija i forma ovog paradoksa, kojeg ćemo što slikovitije (bliže i razumljivije čitaocima) opisati u jednačini. Neka sav trud, rad, energija i kapital uložen u državni sistem za održavanje pravde i bezbjednosti gradjana i stabilnosti države bude „**R**". Za **R** možemo reći da je izveden iz:

Rr – regularna energija na osnovno održavanje reda i mira među narodom, kontrolu sabraćaja, privodjenja radi lakšeg narušavanja reda, na licu mjesta… Potrošnja energije koju ovaj sektor konzumira zavisi od strogoće zakona koje reguliše i od opšte-građanske situacije u granicama normale. Ovdje bi mogli svrstati i sav trud na prevenciji nastanka kriminalnih stepena kod pojedinaca (u akcije ovog sektora bi mogli svrstati počinioce Stepena I). Angažman: blagi angažman gradjanskog i radničkog prava.

Ri – Rad i energija koji ulaze u istrage srednjig do teških zločina, prikupljanje dokaza, traganje za počiniocima ili osumljičenima… Takodje, ovaj sektor se bavi i snažnim, urgentnim akcijama protiv istih, te njihovom privodjenju, i upravo zbog toga ima velike troškove. Počinioci su iz Stepena II i III odstupanja od zakona i društvenog života, tako da bi mogli reći da je **Ri** = **Ri II stepen** + **Ri III stepen (** + **kriminalna udruženja)** Angažman: građansko, radničko, superdominantni anganžman Krivično-kaznenog prava).

Ovdje smo slikovito rastavili kriminalne stadijume na tri dijela, od kojih posljednji najviše šteti društvu, a prvi najmanje. Samim tim se radi održavanja reda i poštovanja prava, energija i kapital koje društvo i država izdvaja u najvećem dijelu bazira na posljednjem, najštetnijem stadijum, blago angažovanje na srednjem stadijumu, ali je preventiva na početnom kao i dopunjavanje djetinjstva koje ima hendikep (nedostatak roditelja, tragedija, fizički hendikep, loša

Rp – Sektor prava je, uglavnom, sektor koji troši najviše rada, energije i kapitala, iznošenja i pobijanja dokaza, suđenja, ponekad i nevinim ljudima, bitaka advokatskih firmi oko velikih tužbi i slučajeva… Bavi se svim tipovima prekršaja i autor ovog djela ga tumači kao neefikasnog, štaviše, parazitskog faktora društva koji dopušta da se sa više sredstava uloženih u slučaj (advokati i advokatske firme) postižu povoljniji rezultati po krivca, ili on prolazi nekažnjeno (2. paradoks pravnog sistema koji je u daljoj analizi objašnjen), pokazuje primitivnost samo po sebi, jer dozvoljava nejednakost i nepravdu, ne računajući, uz to, i moguću korupciju. Aganžman: svi sektori prava (kanonsko pravo ovdje nismo ubrojali, jer nije nužno aktivno u pravnom sistemu).

Iz svega ovoga dobijamo **R = Rr + Ri + Rp**

Što možemo zapisati i kao **R = Rr (I stepen) + II + III stepen + pravni postupci (I + II + III stepen + kriminalna udruženja)**

Ako bi računali da se **Rr** samo površno bavi **I stepenom** u prevenciji, a da se pravo skoro ili uopšte ne brine o preventivnim mjerama, dolazimo do zaključka da je potrošnja na **I stepenu** višetruko manja od potrošnje na slučajevima **II** i **III stepena**, iako sve počinje sa **I stepenom**.

Ako logički razmislimo, sa relativno manjim trudom na smanjivanju obima i stepena, mnogo efikasnije i sa manje uloženog kapitala smanjili bismo priliv novih slučajeva II i, samim tim, i III stepena. Uz to, stvorili bismo humaniji princip, jer je, prema mišljenju autora ovoga djela, u potpunosti nehumano kada društvo dopušta razvijanje viših stepena (II i III) iz ove piramide, jer su ti isti ljudi u našem ranijem objašnjenju društvenim paradoksom primorani na takvo ponašanje, tj. po teoriji o iluziji ljudskog izbora. Oni, kao i svi ostali ljudi, su tehnički „nevini" i kažnjavanje ili osuđivanje je, opšte gledano, jedna veoma apsurdna stvar u modernom društvu. Dešava se trošenje ogromnih količina novca za podnošenje i sprječavanje negativnih dejstava koje imaju na društvo i društveni život, poodmaklih u kriminalnu svijest, dok se začeci veoma često ignorišu. Da bi pokazali koliko je to apsurdno, mogli bismo uporediti sa nekom teškom bolešću koja je lako izlječiva u početnoj fazi, ali se zdravstvo prvenstveno fokusira na skupe i poodmakle slučajeve dok svakoga onog, koji još nije došao do neizdrživih simptoma, ignoriše, ili mu se posvećuje malo pažnje (zdravstveni sistem ovaj paradoks razumije te samim tim sve više apeluje na prevenciji bolesti)… Ovim primjerom trebalo bi biti pojašnjeno zašto je nerazumijevanje važnosti pravilne prevencije i podrške specifičnim društvenim slučajevima (nadgledanje psihološkog i socijalnog stanja) u stvari 1. paradoks pravnih sistema.

Zaključak: Racionalno rješenje ovog paradoksa je primjena većeg angažovanja na prevenciji, podršci i većem razumijevanju ljudi koji su tek „uplovili" u svijet olakog kršenja zakona (osnovne funkcije pravnog sistema), a da su zapravo samo pogubili pojmove i ideale kojima su se držali u tom prosječnom građanstvu, koji su ili neiskusni i nezreli ili pretrpjeli tragedije, koji su u lošoj finansijskoj situaciji, koji su nepravedno osuđeni ili, vjerovatno, sve od navedenog… To bi bilo najhumanije, najpravednije i najjeftinije rješenje na duge vremenske rokove, a u isto vrijeme značajno bi poboljšalo cjelokupnu društvenu situaciju.

Dalja kombinovana razradnja tema o paradoksima pravnog sistema i iluziji ljudskog izbora vodi nas ka novom pojmu:

Vječno pitanje: Kazniti za namjeru ili izvršeno djelo?

OBRAZLOŽENJE

Ovo je ujedno nesuglasica i ideološke pravde i pravnog sistema, pa bi je takođe mogli nazvati III Paradoks pravnog sistema, koji nije kao zaseban detaljnije objašnjen, pa ću to uraditi sada. Sama nesuglasica nastaje oko pitanja: Da li je pravedno kažnjavati ljude na osnovu postupaka ili namjera? – Iako je ovo pitanje van okvira moje ideologije (Sam postupak kažnjavanja nalazim upitnim), to i dalje ne mijenja činjenicu da je ovo pitanje zapravo nerješivo. To se lakšre može uočiti iz narednog primjera:

Čovjek srednjih godina sjeda za volan pod uticajem alkohola, imajući istu namjeru: da se u takvom stanju odveze nekoliko kilometara. Ubrzo nakon što je počeo da vozi, sletio je sa ceste par metara. Sada ćemo, po principu vjerovatnoće, predstaviti dvije mogućnosti.

Br. 1 – Na dijelu puta gdje je sletio, udario je u banderu i oštetio je. Bio je kažnjen novčanom kaznom i privremenim konfiskovanjem vozačke dozvole. To nije imalo dugoročnih posljedica po njegov život.

Br. 2 – Na djelu puta gdje je sletio, našla se djevojčica koju nije primjetio i udario ju je. Pošto je bila na mjestu mrtva, osuđen je za ubistvo iz nehata na 20 godina zatvora. To je bila stvar koja mu je potpuno uništila život, imao je mnogo problema i patnje, čak i nakon što je izašao iz zatvora.

Sada vas molim da postavite sebi pitanje: Da li je ovo zaista pravedno?

Mana: Očigledno nazačena u obrazloženju.

Za sada zatvaramo ovu temu, koja nosi veoma mnogo mjesta za analizu, pa je ostavljena za buduće radove.

II Paradoks pravnog sistema: primitivno korišćenje kapitala i statusa pojedinaca u ostvarivanju boljeg položaja pred sudom

Ovaj paradoks je veoma poznat i razumljiv tako da na njegovu analizu nećemo trošiti previše vremena. To je jasna razlika između klasa pred sudom i organima reda i može biti posljedica jedne od tri navedene opcije:

boljeg sudskog zastupanja (legalna radnja),

stereotipa prema nižoj klasi (polu-legalno)

i korupcije ili zastrašivanja.

Iako je korupcija ili zastrašivanje uspješno suzbijeno u sistemu, porota ili sudija često mogu imati stereotipe i donijeti presudu neobjektivno (nekada ni sami nisu svjesni toga), ali čak i kada ni to nije slučaj, bolje pravno zastupanje (advokati i advokatske firme) će onima iz više klase donijeti bolje rezultate na sudu od onih niže klase. Iako je i to jedan od apsurdnih pojmova za napredno društvo, praktikuje se svugdje u svijetu i omogućava primjetnu nepravednost u institucijama pravde. Upravo iz prethodne rečenice možemo zaključiti zašto je ovo paradoksalno pitanje i zbog čega smo ga imenovali kao paradoks.

Zaključak: Pravni sistem sam po sebi (najidealnijom formom) dozvoljava da se u određenoj mjeri kupi bolji uspjeh na sudu (skupljim zastupnicima), ili da se pravedno rasuđivanje remeti stereotipima porote, koji odlučuju o presudama. Dakle, čak i potpuno „čisto" pravo ima mane koje se tiču ovog paradoksa. Kako je ovaj paradoks lako testirati i kako je on logički ispravan, lako je zaključiti, iako će u sljedećoj stavci analize biti još više razjašnjen. Ovim zaključujem da smo dokazali postojanje 2. paradoksa pravnog sistema, primitivno korišćenje kapitala i statusa pojedinaca u ostvarivanju boljeg položaja pred sudom.

Naravno, veoma je primjetno da u ovom tumačenju imamo čak i pogled na pojam pravde doveden u pitanje, jer bi mogli reći da se pojedinci već rađaju sa raznim povlasticama ili bez njih, čime je ekvivalentna razmjena (pojam pravde) teško narušena. To ćemo razjasniti, započevši ideološku analizu pravde, njenog pojma, vrijednosti i primjenjivosti.

Analiza pojma pravde I: Osnovna analiza pojma kroz primjere

Pravda je, kao što je u uvodu djela navedeno, ideal potpune pravednosti, u kome bi vladao zakon ekvivalentne razmjene (Ono što radiš biva nagrađeno nečim jednake vrijednosti, dok ono što uništiš, nadoknadiš nečim jednake vrijednosti) ali, naravno, postoji mnogo problema sa primjenom ili, čak, mogućnošću postojanja ovog ideala u realnom životu. Jasno ćemo iznijet stav autora o ovom pojmu, bar pojmu koji podrazumjeva potpunost pravde u njenoj opšteprihvaćenoj verziji:

„Postojanje ideološki opšte prihvatljive pravde je utopija, jer je njeno racionalno dostizanje nemoguće."

To je takođe naša pretpostavka koju ćemo sada obrazložiti i u par lako primjenjivih eksperimenata objasniti i dokazati. Ukoliko postavimo da pravda u svijetu treba da donosi nekoliko pravila (pravdom se smatra da je prednost u kapitalu nepravda) koja ćemo nabrojati:

*U svijetu pravde svako mora biti rođen u jednakom i povoljnom stanju u kapitalu i identičnim porodicama, sa identičnim okruženjem, jednako povoljnim po psihički razvoj.

Obrazloženje:

Ukoliko bi ljudi sa istim potencijalima bili rođeni u različitim situacijama (novčanim i drugačije okruženje), onda bi jedan pojedinac iz društva, bez ikakve zasluge imao veće mogućnosti od drugog u novcu, ili bi bio psihički stabilniji i zdraviji zbog boljeg okruženja, čime bi takođe bio u znatnoj prednosti u odnosu na onog drugog, i time bi do kraja života bio bolje društveno rangiran, imao veći uspjeh, bio psihički i fizički zdraviji… (Iluzija ljudske slobode izbora). Međutim, drugi bi, vjerovatno sa narušenim zdravljem i sa osjećajem da mu je načinjena nepravda (jer u stvari i jeste), uzeo sebi za pravo da krši zakon i tu iluzionu pravdu koju država prihvata (psihološki potpuno prirodna reakcija) i njegova ideologija postaje tako izmijenjena. Velika agonija koja ga navodi da čini najveće zločine nastaje, ili zbog mentalne nestabilnosti, ili upravo zbog velikog nerazumijevanja koje društvo mora da pokaže u takvim slučajevima. Dakle, uslov da bi postojala pravda je: da se svako rađa u jednako kvalitetnim okolnostima.

Mana: Ovaj uslov je, možemo primijetiti iz obrazloženja, realno potreban da bi se postigla pravda, ali je naravno, veoma lako zaključiti da je – nemoguć. Roditelji i okruženje ne mogu biti potpuno isti, ali bi se u idealnijem društvu, koje je bliže u težnji ovom idealu, na osnovu društvenog razumijevanja, udruženo pomagalo onima koji su slučajnim odabirom prirode završili u nepovoljnijoj situaciji.

* Pravda nije izvodljiva u praksi zbog nepojmljive, prirodne genetske rezličitosti, koja sama po sebi nije pravedna, jer se zakon ekvivalentne razmjene ponovo ne poštuje i, bez ikakvih zasluga, pojedinci u drustvu imaju bolji genetski potencijal od drugih.

Obrazloženje:

Tokom razrade ovog pojma vraćamo se na ljude kao individue, i sukobljavamo se sa ideološkom pretpostavkom iza opšte ideologije pravde, a tiče se čovjekovog izbora; i toj apsolutnoj jednakosti ljudi pred onim što im se nameće u smislu podnošenja, razumijevanja i shvatanaja. Logično je i veoma lako zaključiti da svaki čovjek uvijek radi ono što mu u tom trenutku izgleda normalno (njegov psihički karakter takođe nije njegova krivica) i zbog toga često bude kažnjavan od ljudi koji njegovo djelo vide drugačije od njega, jer je njegova psiha pod pritiskom društvenih i genetskih predispozicija, kao i njihovog kasnijeg međusobnog uticaja, uz moguće tragične događaje, na koje niko nije uticao, jako izmjenjena, i u emocionalnom trenutku mogao je da uradi grozna djela, i obavezno bi bivao osuđen. Genetika pojedinca je nešto na šta pojedinac, naravno, ne može uticati, ali je veoma očigledno da je itekako kažnjavan upravo radi svoje genetike. A ta kazna, sama po sebi, samo će sužavati njegov društveni potencial i pogoršavati psihičko i socijalno stanje pojedinca, gurajući ga još dalje od zakona (Paradoks pravnog sistema br. 1).

Mana: Prilično je očigledno da mogućnost svakodnevnog života, u kome ne bi postojale genetske (ili društvene) razlike, ne postoji, zato što bi u tom slučaju svi bili identične kopije jedne osobe (tj. dvije različitih polova) i taj svijet bi teško mogao da funkcioniše, jer je prilično fantastično zamisliti takvo okruženje, takvo socijalno stanje (koje bi bilo neprirodno po ljude kao društvena bića, a i za bića uopšte). Ovakav svijet bi zaobilazio pravilo evolucije (koju ljudi sve više izobličavaju u modernom dobu pomoću bolje medicine) da bolja verzija preživljava i napreduje, dok slabije izumiru.

Zaključak

Izučavanjem gore navedenih teorija, u tekstu se može pronaći veliki potencijal u individualnom tumačenju pojmova kojih se tekst dotiče. Vjerujem da je, naročito u socialno-psihološkim aspektima, moguće graditi nova i unapređena gledišta i stavove o funkcionisanju i ispravnosti pravnog sistema, kao i svoje poimanje pravde. Iako sam imao oštrije kritike na račun pravnog sistema (koje i dalje stoje), svakako sam jako svjestan njegove vrijednosti danas. Koliko god nepravilnosti bilo, veoma sam svjestan da je društvo i sa trenutnim pravnim sistemom daleko efikasnije i „pravednije" nego što bi bilo bez njega. Takođe sam svjestan da nisam dao nikakvu alternativu koja bi mogla biti pravednija ili praktičnija. Na osnovu moga dosadašnjeg istraživačkog rada, vjerujem da je moguće osmisliti nešto takvo, o čijoj praktičnosti bi također trebalo govoriti.

OBJEKTIVNOST

Objektivnost je veoma primjenljiva u svakodnevnom životu i pomogla bi umnogome smanjenju stalnih konflikta. Takođe, u opštoj primjeni mogla bi da riješi neke od problema društva kao, na primjer, slučaj „Nikola", koji smo naveli, ali i mnogih drugih problema, od kojih ćemo neke i navesti. Stoga, da malo bolje pojasnimo sam postupak kojim se dolazi do objektivnosti i njen efekat tj. princip funkcionisanja.

Objektivnost bi, po ideologiji ovog djela, bila posmatranje svake osobe i njegovih postupaka, kao prirodan i neizbježan proizvod svih akcija koje su vršene na tu osobu u prošlosti, što ću sada polako pojasniti. Dvije osnovne stavke možemo izdvojiti tokom tih akcija, prva je *biološko-genetski faktor*, na koji subjekt, očigledno, ne može nikako uticati, a upravo taj faktor utiče na kapacitet njegovih sposobnosti, i podložnosti većim psihičkim poremećajima. Smatram da se svi možemo složiti da je ovaj prvi faktor u potpunosti van uticaja svake osobe kao individue koja može zbog tog faktora biti kažnjena ili pretrpjeti štetu od samih sebe ili od društva. Navešćemo primjer osoba sa hendikepima motoričkih sposobnosti koje je društvo sputavalo u nekim od njihovih natprosječnih sposobnosti, te im time ozbiljno štetilo u smislu njihovog psihičkog i socialnog blagostanjg, kao i finansijskog stanja. Sličan primjer bi mogao biti sa poremećajem psihe. Dakle, to je bilo o prvom (biološko-genetskom) faktoru na koji, očigledno, nijedna osoba nema nikakav uticaj na njegov nastanak i postojanje. Međutim, drugi faktor, nastao tokom odrastanja u nametnutom okruženju, veoma često se osuđuje, iako bi mogli reći da osoba nema nikakav uticaj ni na ovaj faktor. Moguće je da sada postavljate pitanje:

Kako? Kako je moguće da osoba nema uticaj na faktor svog odrastanja? U daljem istraživanju ćemo u potpunosti istražiti taj fenomen.

Analizu ovog pitanja ćemo, dakle, voditi ponovo pogledom na pojedinca, ali ovoga puta ćemo iznijeti našu drugu značajnu teoriju, koja je ujedno i jedna od najvažnijih i najdominantnijih teorija cijelog ovog dijela. To je „Teorije zablude ljudske slobode izbora".

Moderne tehnologije i obrazovanje

PODSTICAJ UVOĐENJU INOVACIJA, ALI…

– Ubrzan razvoj tehnoloških dostignuća nameće potpuno novi pristup nastavi, te promjene u stručnom osposobljavanju nastavnika.
– Didaktičke mogućnosti očigledne. Tako bi se, npr. u geometriji, mogle, pomoću računara, lakše simulirati određene situacije, umjesto da se komplikovano prikazuju na papiru
–Kod djece školskog uzrasta pametni telefoni slabe koncentarciju i vještine koje dijete treba da razvije, prije svega, u neposrednoj govornoj komunikaciji sa vršnjacima i odraslima
– Raste opasnost od sajber nasilja, kao što su vrijeđanje i omalovažavanje vršnjaka, postavljanje lažnih profila

Obrazovanje se danas nalazi pred veoma velikim izazovima koje su posljedica ubrzanog razvoja tehnoloških dostignuća. Njihova primjena nameće potpuno novi pristup nastavi a to zahtijeva aktivno uključivanje pedagoške nauke. Najbitnije je pronaći formu da se na najbolji način iskoriste pozitivne strane te tehnologije, a spriječe negativne. Tom aktuelnom pitanju dosta pažnje u posljednje vrijeme posvećuju i crnogorske obrazovne institucije i vaspitno-obrazovne ustanove.

„Intenzivan naučni i tehnološki razvoj, prelazak u informatičko društvo i ekspanzija novih saznanja u svim sferama nametnuli su nove zahtjeve i u sferi obrazovanja. Jedan od njih se odnosi na promjene u stručnom osposobljavanju nastavnika usmjerenom na društvo znanja koje karakteriše ideju o doživotnom učenju. Uvažavajući ove uslove, savremeno obrazovanje omogućava proširivanje obima znanja, a jedan od zadataka škole je usklađivanje sadržaja obrazovanja sa zahtjevima naučnog i tehničko-tehnološkog progresa. Uz pomoć modernih nastavnih sredstava kao što su obrazovni softver, elektronske laboratorije za multimedijalnu nastavu, moguće je dosljednije realizovati, obogatiti i aktuelizovati osnovne principe učenja i nastavu uopšte", kaže **Dušica Dubljević**, psihološkinja u OŠ „Štampar Makarije" u Podgorici.

Dušica Dubljević

Mijenja se pozicija nastavnika

Ona ukazuje da tradicionalnu nastavu odlikuje frontalni oblik rada i uloga nastavnika kao predavača, što pasivizuje učenike i sprečava interakciju sa njima. Na taj način se ne ostavlja dovoljno prostora samostalnim aktivnostima učenika, proces nastave više je okrenut formalnom izučavanju sadržaja čime se sprječava povezivanje teorijskih činjenica i znanja sa realnim životom. Nastavnik određuje najpouzdanije metode, oblike rada, sadržaje koji će se izučavati i nastavna sredstva preko kojih će se vaspitno-obrazovni proces ostvarivati. Razvoj nauke i tehnike utiče na porast obima naučnih i društvenih informacija koje su od neposrednog značaja za pojedinca. Permanentno usavršavanje nastavnika za primjenu i korišćenje savremene informacione tehnologije otvara mogućnost i potrebu za timskim radom nastavnika i timskim radom učenika. Ovim se mijenja pozicija nastavnika – ne posmatra se isključivo kao predavač, već kao organizator nastave i partner u neposrednoj komunikaciji. Međutim, škole su tehnički različito opremljene. Istovremeno, postoje i različiti stavovi nastavnika o mogućnostima korišćenja novih tehnologija u radu, koji su uslovljeni njihovim radnim iskustvom, njihovom stručnom spremom, sredinom u kojoj žive i rade, stepenom osposobljenosti za rad na kompjuteru.

„Računari i obrazovni računarski softver omogućavaju učenicima stalno pretraživanje, prelistavanje i strukturiranje sadržaja okruženja unutar koga mogu da organizuju i interpretiraju podatke za sebe. Na taj način, usvajanje znanja ne svodi se samo na skup usvojenih činjenica, već učenje predstavlja proces, tj. način mišljenja ili uspostavljanja veza. Obrazovni računarski softver zamjenjuje mnoga nastavna sredstva, daje snažan podsticaj uvođenju inovacija u nastavu i istovremeno podiže kvalitet nastave i učenja. Dobro osmišljen softver održava aktivnost uz pomoć igre, multimedija i povratnih informacija. Povratne informacije su važne za nastavak učenja (pokazuje dobro naučene i manje naučene jedinice) i za održavanje i za pojačavanje stepena motivacije. Aktivnost učenika i povratne informacije su najmanje izražene u klasičnoj (najčešće frontalnoj) nastavi. Didaktičke mogućnosti su očigledne. Dobar primjer za to je matematika. Tako bi se, npr. u geometriji, mogle, pomoću računara, lakše simulirati određene situacije, umjesto da se komplikovano prikazuju na papiru", ističe Dubljevićka.

Kao pozitivnu stranu ona navodi i činjenicu da su uglavnom svi učenici veoma aktivno uključeni na društvene mreže. Zahvaljujuí tome tome oni mogu da unaprjeđuju važne socijalne vještine, ispunjavaju potrebe za samoekspresijom, zadovoljavaju potrebu za samodokazivanjem i izgrađuju sposobnost pisanja.

Zloupotreba i elektronsko nasilje među djecom

Međutim sa porastom upotrebe interneta i savremenih komunikacijskih mogućnosti raste i procenat njihove zloupotrebe i elektronskog nasilja među djecom. S obzirom da se komunikacija i nasilje odigrava u „virtuelnom" svijetu, djeca misle da su i žrtve nasilja često „virtuelne", što nažalost nije istina.

„Škola je u saradnji sa djecom pokrenula priču o zloupotrebi mobilnih telefona i interneta. Dali su korisne savjete za rješavanje problema: uvođenjem kutija u koje će učenici odlagati telefone prije ulaska u učionicu, uvođenjem ometača i definisanjem jasnih pravila o korišćenju i posljedicama kršenja tih pravila", kaže ona.

Neophodno dalje jačanje digitalnih kompetencija nastavnika

Primjenom modernih tehnologija u obrazovanje bave se i crnogorske obrazovne institucije. Zavod za školstvo, tj. Odsjek za utvrđivanje kvaliteta, prati zastupljenost modernih tehnologija u vaspitno-obrazovnim ustanovama od predškolskog do srednjoškolskog nivoa kroz dvije ključne oblasti: Materijalno-tehnički, bezbjednosni i kadrovski uslovi i Nastava/učenje.

„Na osnovu izvještaja nadzorne službe zaključujemo da je neophodno dalje jačanje digitalnih kompetencija nastavnika kako bi mogli na valjan način odgovoriti potrebama učenika. Posebno je važna pedagoška podrška nastavnicima: kako da planiraju i izvode nastavu uz pomoć ICT-a, te kako da koriste ICT za procjenjivanje znanja učenika. Treba naglasiti da su ICT koordinatori i drugi nastavnici sa razvijenim ICT kompetencijama izuzetno značajan resurs za učenje, podršku i učenicima i kolegama", kaže **Ljiljana Ivanović**, pomoćnica direktora Zavoda za školstvo.

Od svih novijih dostignuća, internet u najvećoj mjeri može da pomogne u obrazovanju djece, da ih spremi za novo informaciono doba. Ipak, „Očigledan je 'digitalni jaz', neravnoteža u digitalnoj pismenosti između nastavnika i učenika. Učenici su dio globalne digitalne generacije, koja u našim uslovima (gradske sredine) već dostiže stopu preko 90% upotrebe kompjutera i interneta i to, dominantno, zbog učešća u društvenim mrežama: svega 1.3% to radi u školama. Stanje u vaspitno-obrazovnim ustanovama govori da računarsku tehniku treba obnoviti jer se postojeća već desetak godina koristi. Imamo veoma dobre primjere škola u kojima su u upotrebi 'pametne table' i čije prednosti koriste i učenici i nastavnici", naglašava Ivanovićka i dodaje: „Veće mogućnosti nastave i učenja kroz ICT baziraju se na mnogo većoj dostupnosti ICT infrastrukture, a posebno u samoj učionici: u prethodnih šest godina opremanje naših škola računarima obavljalo se u značajnoj mjeri putem donacije. Nivo razvijenosti digitalnih materijala za nastavu i učenje (učenika i nastavnika) treba podići na viši nivo. Od početka refrome obrazovanja u svim osnovnim i srednjim školama postoji barem po jedna računarska učionica (u nekima i dvije). Međutim, u njima se dominantno izvodi nastava informatičkih predmeta. Takvu praksu treba što prije mijenjati i omogućiti učenicima učenje i drugih, neinformatičkih predmeta putem ICT."

Ljiljana Ivanović

PAMETNI TELEFONI KAO SREDSTVO U NASTAVI

Ivanovićka ističe da je uloga kompetentnih i kreativnih nastavnika nezamjenljiva i u tome da nauče djecu da pametne telefone, umjesto za ubijanje dosade, koriste kao informatičko i komunikaciono sredstvo u nastavi. Prema njenom mišljenju, i roditelji moraju imati aktivniji odnos prema benefitima pametnih telefona i uputiti svoju djecu da telefon nije samo „skupa igračka" već da je edukativno sredstvo.

„Ne treba zanemariti činjenicu da postoji veliki broj izuzetno korisnih i kvalitetnih aplikacija i sajtova koji mogu na veoma poželjan način odgovoriti potrebama i nastavnika i učenika u procesu učenja. Nastavnici treba da upućuju učenike na takve alatke i da ih sami koriste. Digitalnu eru ne možemo zaustaviti niti je ignorisati, potrebno je da zajednički djelujemo i prilagodimo se potrebama djece i izazovima novog vremena", kaže ona.

PREVENCIJA ELEKTRONSKOG NASILJA U OŠ „ŠTAMPAR MAKARIJE"

Pedagoško-psihološka služba OŠ „Štampar Makarije" pripremila je plan za prevenciju elektronskog nasilja koji podrazumijeva više aktivnosti. Jedna je *isticanje pozitivnog korišćenja tehnologije (uz pomoć profesora informatike)*.

„Tehnologijom se uspešno koristimo za zanimljivo i pozitivno učenje kao i u realizaciji i povećanju ličnog učenja kroz fleksibilno, kreativno i dostupno učenje. Važno je istražiti i podstaknuti sigurne načine korišćenja interneta kako bismo učenicima osigurali samopotvrđivanje, asertivnost, participaciju i razvijanje prijateljstava. Škola ima značajnu ulogu u promociji i podsticanju pravila lijepog ponašanja i sigurnosti na internetu, i informatičkoj pismenosti. Važno je pokazati učenicima da odrasle osobe razumiju i prate promjene u informatičkoj tehnologiji, kao i promjene u načinu komuniciranja i interesovanjima djece i mladih. Bitno je i postaviti jasna pravila korišćenja interneta i mobilnog telefona u školskoj sredini. Ukratko, sva se pravila mogu više-manje svesti na ovo: Nemojte činiti drugima ono što ne biste hteli da oni vama čine. Izbjegavajte svađe i vređanja j doprinesite konstruktivnoj strani komunikacije putem elektronskih medija (e-maila, foruma, chata, bloga…)", kaže Dušica Dubljević.

Druga aktivnost je *razgovor o modernim načinima komuniciranja i opasnostima elektronskog nasilja kroz psihološko-pedagoške radionice* i *jasno definisanje šta je to elektronsko nasilje*. Neophodno je naglasiti po čemu se ono razlikuje od drugih oblika nasilja, koje su njegove specifičnosti, koji su uticaji takvog nasilja.

Potrebno je *i uspostavljanje novih i dorada postojećih pravila i posljedica*

„Vrijednosti i pravila koja postoje u školi za vršnjačko nasilje primijeniti i na nasilje elektronskim medijima. Uspostaviti pravila ponašanja s mobilnim telefonom u školi i drugdje. Važno je da ova pravila obuhvate sve učenike, i one koji ne pišu uvrjedljive poruke niti ih primaju. Za njih je važno da takve poruke ne komentarišu niti prosljeđuju, jer bi tako omogućavali nasilje i učestvovali u njemu, već da takvo ponašanje prijave i učiteljima i roditeljima. O pravilima moraju biti obaviješteni učenici, ali i njihovi roditelji. Preporučuje se da se okače pravila u školi na javnom mjestu, kako bi bila dostupna i vidljiva svima u školi", ističe Dušica Dubljević.

Važna aktivnost je o*mogućavanje prijavljivanja elektronskog nasilja*

Sam čin prjjavljivanja nasilja može biti težak korak za osobu koja trpi nasilje, kao i za posmatrače. Bitno je osigurati i upoznati učenike i njihove roditelje s različitim načinima prijavljivanja iskustva elektronskog nasilja u školi i među učenicima. Važno je da radnici škole i stručni saradnici i sami budu upoznati s mogućnostima prijavljivanja i kome se obratiti u situacijama elektronskog nasilja i zlostavljanja.

Potrebna je i evaluacija uticaja preventivnih aktivnosti

Svakako se preporučuje voditi evidenciju o iskustvima učenika putem interneta. Redovne provjere veoma su važne da se utvrdi da li su preventivne strategije uspješne i primjerene učeničkim potrebama. Moguće je podijeliti materijale i prenijeti informacjje o preduzetim mjerama, postignutim rezultatima, ali i aktuelnim izazovima i pitanjima s cijelom školskom zajednicom.

Naučiti đake kako da dođu do informacija

Tendencija modernog doba je naučiti đake kako da dođu do informacija. Kad je riječ o tome koliko su naši nastavnici u tome vješti, Ljiljana Ivanović smatra

da treba imati u vidu dvije kompetencije učenika: ovladavanje ICT vještinama i alatima i primjena ICT u drugim oblastima učenja i rada. U školama radi edukovan kadar koji uspješno podučava učenike kako i gdje do informacije mogu doći. Međutim, profesionalni razvoj svih nastavnika treba kontinuirano njegovati i to ne samo nastavnika informatičke grupe predmeta, nego i ostalih struka. Ona ukazuje i da je primjetan otpor nekih nastavnika da koriste ICT.

To što škola propušta, učenici sami nadoknađuju aktivnim uključivanjem na društvene mreže, bez konkretnih saznanja o posljedicama svojih informatičkih aktivnosti.

„Iako su djeca danas tehnička naprednija od svojih roditelja, problem je što ona ne razlikuju istinite od neistinitih informacija. Vrlo je problematično i vrijeme koje učenici koriste na društvenim mrežama. Dovoljno je imati u vidu činjenicu da oni svakodnevno na nastavu ne idu bez pametnog telefona. Zloupotreba telefona ogleda se i u njihovom korišćenju na provjerma znanja kada đaci 'pozajme' znanje od 'najboljeg druga'. Novija istraživanja u svijetu govore da je možda najozbiljniji problem onaj koju upućuju psiholozi i logopedi: pojava usporenog razvoja govora najmlađih. Razvoj govora je od krucijalne važnosti za kognitivni i socio-emocionalni razvoj djece. Kod djece školskog uzrasta pametni telelfoni slabe koncentarciju i vještine koje dijete treba da razvije, prije svega, u neposrednoj govornoj komunikaciji sa vršnjacima i odraslima„" naglašava Ljiljana Ivanović. Naša sagovornica takođe ukazuje i na opasnosti sajber nasilja, kao što su vrijeđanje i omalovažavanje vršnjaka, postavljanje lažnih profila.

O tome da li i kako nadzornici Zavoda usmjeravaju zaposlene u školama da preduzmu određene aktivnosti na tom planu, ona kaže:

„Važan standard za uspješnost jedne škole i njenog ugleda u zajednici je bezbjednost učenika. U vaspitno-obrazovnim ustanovama propisana je nulta stopa tolerancije na nasilje. Drugo, unapređenjem predmetnih programa koje je u toku, stvoriće se uslovi da se kroz predmetni program Informatika i tehnika teme kao što su sajber nasilje i zloupotreba interneta značajno afirmišu kroz obavezni nastavni predmet. Nadzornici upućuju direktore i ostale zaposlene, naročito stručne saradnike, na Priručnik Škola bez nasiljaka sigurnom i podsticajnom okruženju za djecu koji je Ministarstvo prosvjete u saradnji sa Zavodom za školstvo i UNICEF-om (i pratećom Brošurom za roditelje) namijenilo školama. Pored toga, Ministarstvo prosvjete je izdalo Uputstvo – Podjela odgovornosti i postupanje u slučaju prevencije i u slučajevima pojave nasilja koji predstavljaju dobru alatku za prevenciju i suzbijanje ovih pojava. Od krucijalne važnosti je povjerenje i otvoren razgovor učenika sa roditeljima i nastavnicima, pedagozima i psiholozima".

Lj. Vukoslavović

Stručno obrazovanje kroz dualni sistem

VIŠE PRAKTIČNOG ZNANJA I BRZO ZAPOŠLJAVANJE

Učenici stručne kvalifikacije stiču obrazovanjem u školi i obukom kod poslodavca. Sistem omogućava mladima direktno uključivanje u svijet rada. Za kompaniju to znači da za zaposlene nakon završka školovanja ne izdvaja dodatne troškove za obuku

Svijet se brzo mijenja, čak prebrzo. Dešava se da na promjene koje dolaze na tren zatvorimo oči i pomislimo, proći će, ali nije tako.

Tehnološki razvoj je izazov za stručno obrazovanje. Odgovoriti na zahtjeve tržišta rada novim znanjima i vještinama, poslovima koji se mijenjaju i tokom samog ciklusa formalnog obrazovanja društvena je odgovornost. Greške mogu biti veoma skupe.

Sada već daleke 2000, kada se u Crnoj Gori vizionarski krenulo u generalno reformisanje obrazovnog sistema – od predškolskog do univerziteta, nametnula se potreba za hitnim promjenama, posebno u stručnom obrazovanju i obrazovanju odraslih.

Komisije, savjeti i lokalni eksperti uradili su uz ekspertsku podršku iz razvijenih zemalja, koju im je omogućilo Ministarstvo prosvjete, kao i posjete različitim sistemima obrazovanja u Evropi, novi koncept obrazovnog sistema u Crnoj Gori poznat Knjiga promjena. Ipak, pretenzija da bude Knjiga reinženjeringa obrazovnog procesa, postala je koncept mogućeg, ali sa iskrenom vjerom da će mladima, ali i odraslima dati priliku da se u globalnom svijetu i na tržištu snađu i uspješno funkcionišu.

U novom konceptu stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih dobili su po prvi put svoje poseban prostor, strukturu i zakone. A radilo se partnerski. Socijalno partnerstvo je, kao i u svijetu, promovisano i uvažavano na svim nivoima.

Već 2002. godine novi koncept stručnog obrazovanja bio je ugrađen u Opšti zakon o vaspitanju i obrazovanju, Zakon o stručnom obrazovanju i Zakon o obrazovanju odraslih. Sve je bilo tu. Institucija za razvoj, obezbjeđivanje i unapređivanje kvaliteta – Centar za stručno obrazovanje. Novi koncept obrazovnih programa baziran je na standardima zanimanja, sa većim učešćem praktične nastave.

Ono što je bila potpuna novina je uvođenje dualnog sistema koji omogućava da se stručne kvalifikacije stiču obrazovanjem u školi i obukom kod poslodavca.

U njegovom koncipiranju korišćenja su najbolja iskustva dualnog sistema Savezne Republike Njemačke, a zakonski okvir predvidio je obaveze države, poslodavaca, škole i učenika.

Ministarstvo prosvjete je zajedno sa Privrednom komorom Crne Gore podržalo ovaj koncept. Često su održavane prezentacije, a eksperti iz Njemačke radili sa Ministarstvom prosvjete i Centrom za stručno obrazovanje u kreiranju programa, a škole pripremane za implementaciju.

Realizacija u Crnoj Gori i prednosti ovog oblika obrazovanja

Urađena je dobra zakonska regulativa, obavljene adekvatne pripreme

na jačanju kapaciteta škola i socijalnih partnera, pa je istovremeno sa uvođenjem novog koncepta u crnogorske stručne škole, omogućeno da školske 2004/2005. godine počne realizacija dva obrazovna programa kroz dualni oblik: Automehaniačar u Srednjoj stručnoj školi „Ivan Uskoković" i Frizer/Frizerka u Srednjoj stručnoj školi „Spasoje Raspopović" u Podgorici.

Kako je vrijeme odmicalo uviđale su se prednosti dualnog oblika obrazovanja. Učenici sve više postaju učesnici u procesima koji se dešavaju kod poslodavaca. Poslodavci bolje razumiju ulogu škole. Koordinatori kod poslodavaca dobijaju i svoju prostoriju, brinu o realizaciji progama i učenicima, te komuniciraju sa poslodavcima. Poslije tri godine većina učenika iz dualnog sistema zadržava posao kod poslodavaca kod kojih su obavljali obuku.

Sjećajući se iskustva u dualnom sistemu, **Slavko Miranović** iz Srednje stručne škole „Ivan Uskoković" u Podgorici kaže: „Školske 2004/2005. godine naša škola je bila prva koja je u Crnoj Gori dobila odjeljenje smjera Automehaničar – dualnog oblika. Već na početku uvidio sam da samo primjerni učenici mogu da uče kroz ovaj oblik, kako bi se opravdali standardi socijalnih parntera. Svoje trogodišnje obrazovanje kroz dualni oblik sa uspjehom je završilo 19 učenika. Oni su se, neposredno poslije obuke, zaposlili u Cetinju, Baru, Tuzima i Golubovcima. Poslodavci učenika u dualnom sistemu bili su: Mercedes-Benz, Vujačić auto-centar, Krisma motors – Ford servis, MP Auto- BMW servis, PP Elevator servis, Auto Zeta, Knežević auto-servis, Alliance – Reno servis itd."

Inače, Miranović je februara 2007. godine, kao koordinator za dualni oblik obrazovanja Srednje stručne škole „Ivan Uskoković" iz Podgorice izvještavao: „Generalno posmatrano, čini se da nema dileme da su učenici i poslodavci zadovoljni dualnim sistemom obrazovanja. Učenici smatraju da im je omogućio sticanje praktičnog znanja i da, možda, treba povećati broj dana koje provode u radionicama. Zadovoljni su i bivši učenici kojima su poslodavci poslije školovanja u dualnom sistemu ponudili stalno zaposlenje".

Iskustva dualnog sistema Njemačke

Sistem stručnog obrazovanja u Crnoj Gori je u proteklom periodu koristio iskustva iz Njemačke, s obzirom da stručno obrazovanje u ovoj državi ima veoma dobru reputaciju, u suštini vodi brzo do posla.

Dualni sistem u Njemačkoj nije samo regulisan zakonima i propisima, već predstavlja sistem partnerstva i povjerenja. Veoma duga tradicija garancija je za održiv i dalji razvoj privrede i društva u cjelini. Poslovna zajednica, socijalni partneri i Vlada su zajedno uključeni u dualni sistem.

Privredne komore procjenjuju procese obuke kod poslodavaca i usklađenost sa standardima programa i donose odluke o tome da li su kompanije u stanju da pružaju adekvatnu obuku.

Stručno obrazovanje u ovoj državi vodi se na usklađenoj kombinaciji i koordinaciji zakona i drugih propisa. Zakon o stručnom obrazovanju (BBiG) je postavio bazične standarde i okvir za obuku i ispitivanje: uključujući centre za obuku kod kompanija, izvođače obuke, ugovor o obuci, dužinu i ciljeve obuke, sastav ispitnog odbora, plaćanja i nadoknade, prava i obaveze polaznika dualnog sistema itd. Sistem je kreiran tako da je otvoren i pruža šansu za svakoga ko želi da uči i radi.

Dualni sistem je uspješan model obrazovanja, pruža mogućnost mladima da imaju direktan kontakt i direktno uključivanje u svijet rada. Za kompaniju to znači da za zaposlene nakon završka školovanja ne izdvaja dodatne troškove za obuku.

Upisna politika garantuje da se svi polaznici u dualnom sistemu obučavaju za poslove koji su traženi na tržištu rada. Motivaciju za dualni sistem imaju polaznici i poslodavci. Poslodavci koji su uključeni u obuku mogu biti sigurni da budući zaposleni dobijaju kvalifikaciju koja im je potrebna obučavajući ih za sebe. A zakonske pretpostavke, koje se odnose na kompanije koje pružaju obuku, su garancija visokog kvaliteta obuke. Poslodavci su obavezni da implementiraju zahtjeve programa obuke, ali su, takođe, posvećeni proizvodnji i procesu u okviru organizacije.

Država unapređuje zakonski okvir i podržava stručno obrazovanje, čime se garantuje integracija polaznika u formalni obrazovni sistem. Polaznici se ojačavaju u socijalnom smislu, a sve u cilju ekonomskog prosperiteta i sigurnosti.

Nakon završetka stručnog obrazovanja kroz dualni sistem u Njemačkoj, polaznicima su otvoreni brojni putevi karijere. Skoro dvije trećine uspješnih polaznika dualnog sistema ostaju u kompanijama kod kojih su završili obuku, jedan dio promijeni poslodavca, ili produže svoj period obuke, ali i idu direktno u više obrazovanje, nakon što završe obuku.

Nakon završetka obuke kroz dualni sistem, ispiti se sprovode po istoj proceduri i na isti način i u Njemačkoj.

Dualni sistem u Njemačkoj nije alternativa za saniranje „drop-outa" iz obrazovnog sistema.

Posebne aktivnosti koje se razvijaju su promovisanje: programa „dualne studije" za studente i koncepta paralelne obuke u dualnom sistemu i studiranja.

Afirmacija u Crnoj Gori

Crnogorski zakonski okvir u oblasti stručnog obrazovanja odlična je podloga za implementaciju dualnog sistema. Zakon o stručnom obrazovanju omogućava realizaciju praktičnog obrazovanja u cjelini kod poslodavca.

Prava i obaveze između poslodavca i učenika uređuju se individualnim ugovorom o obrazovanju, koji zaključuju poslodavac i roditelj. Ovaj ugovor je uslov za upis u trogodišnju stručnu školu. Uslovi obrazovanja u školi uređuju se programom, a uslove koje mora da ispunjava poslodavac utvrđuje reprezentativno udruženje poslodavaca.

Za dualni sistem je obezbijeđen određeni nivo fleksibilnosti, posebno kada je u pitanju upis, početak i završetak obrazovanja, procjenjivanje i ocjenjivanje.

Institucije za podršku stručnog obrazovanja imaju dugogodišnje iskustvo i dobru saradnju. Izvjesno je da potrebno jačanje aktivnosti posebno u oblasti savjetovanja poslodavaca i polaznika za implementaciju obuke kroz dualno obrazovanje.

Privredna komora i udruženja poslodavaca treba da se uključe u dualni sistem kako bi se smanjio procenat nezaposlenosti mladih.

Implementacijom dulanog sistema i prenošenjem dijela odgovornosti sa formalnog sistema na komoru, sindikate i udruženja poslodavaca jača se društvena odgovornost i uključuje više karika u proces.

Međutim, ako na početku i ne bi bilo dovoljno mjesta za zainteresovane za ovaj sistem, škole bi trebale da „otvore vrata" za obuku u najboljim mogućim uslovima koji održavaju poslovno i radno okruženje.

Kako se broj mjesta za upis u dualni sistem bude povećavao na konkursima za upis učenika u srednje stručno obrazovanje, siguran sam, da će njegova budućnost biti izvjesna.

Mr Željko Raičević,
dipl. maš. ing.
Nastavnik,
JU Srednja stručna škola
„Ivan Uskoković",
Podgorica

MOTIVISATI POSLODAVCE

Treba odgovoriti na otvorena pitanja, kao što je „Kako motivisati poslodavce da investiraju u dualni sistem i stručno obrazovanje direktno". Odgovor bi mogao da bude u tome što, možda ne prve, ali već druge, a pogotovu treće godine obrazovanja polaznik u dualnom sistemu je i učesnik u procesu stvaranja prihoda. Preduzetnici su društveno odgovorni subjekti kojima je interes opšti ekonomski napredak.

Uspješnim početkom, sa dvadesetak procenata kompanija koje bi otvorile vrata polaznicima/učenicima dualnog sistema, pokrenuli bismo nezadrživ proces jačanja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori. Obrazovanja koje je garancija razvoja dvuštva i sigurne budućnosti.

Potrebno je u određenim oblastima, ograničiti i spriječiti probleme koje bi kroz dualni sistem mogli da nastanu (turizam, usluživanje, usluge). Ovo se posebno odnosi na zaštitu polaznika kako ne bi postali jeftina radna snaga za poslodavce koji bi bili organizatori obuka. Takođe je neophodno osmisliti i organizovati mrežu institucija i organizacija, ministarstava, škola i lokalnih zajednica za konsultovanje mladih ljudi o tome kada, kako i gdje mogu aplicirati za mjesta u dualnom sistemu.

Iako je poželjno da se u proces dualnog obrazovanja uključe poslodavci sa velikim brojem zaposlenih, ne bi trebalo ograničavati upis u dualni sistem brojem zaposlenih, s obzirom na specifičnost pojedinih zanimanja.

Bijelo Polje: Đački parlamenti u funkciji zaštite prava učenika

PROMOCIJA INTERESA I PODSTICANJE DRUŠTVENOG AKTIVIZMA MLADIH

Učenički parlamenti u suštini predstavljaju i prvi korak ka demokratiji, a kako su kazali predsjednici parlamenata, đaci im se često obraćaju kada se desi da su im povrijeđena prava ili imaju neki problem. Takođe, učenici sada više cijene njihov rad i prepoznaju značaj njihovog djelovanja

Učenički parlament svoju ulogu i značaj za mlade potvrđuje kroz promociju i unapređenje njihovih prava i interesa, ali i podsticanjem društvenog aktivizma mladih, a ta reprezentativna tijela bjelopoljskih srednjih škola svoje ciljeve uspješno ostvaruju realizacijom brojnih humanitarnih i edukativnih aktivnosti.

Sumirajući rezultate još jedne školske godine, predsjednici đačkih parlamenata srednjih obrazovnih ustanova u našem gradu, složili su se i istakli da učenici sada više cijene njihov rad i prepoznaju značaj njihovog djelovanja.

„U protekle dvije godine sproveli smo zaista veliki broj akcija, a odziv učenika naše škole je bio ogroman, svi su željeli da učestvuju i da daju svoj doprinos u pružanju pomoći drugima, ali i u ostvarivanju naših prava. Ono na čemu smo poseban akcenat stavili jeste obilježavanje Međunarodnog dana srednjoškolaca, priredili smo tada bogat edukativno-zabavni program, jer je to čini mi se dan kada treba da se ujedinimo i podsjetimo sve na prava srednjoškolaca", istakao je predsjednik Đačkog parlamenta Gimnazije „Miloje Dobrašinović", Luka Jeremić, dodajući da je broj članova parlamenta ove godine i najveći, što je još jedno priznanje onoga što rade.

Veliki značaj u prevenciji brojnih pošasti društva

Ono na čemu insistiraju članovi Đačkog parlamenta Srednje elektro-ekonomske škole jesu edukativne radionice, koje prema riječima predsjednika tog tijela, **Miloša Baošića**, imaju veliki značaj u prevenciji brojnih pošasti društva, ali i za usvajanje novih znanja.

„Ove školske godine organizovali smo i realizovali šest edukativnih tribina, naravno uz pomoć školske uprave. Iako je programom našeg Đačkog parlamenta bilo definisano odjeljenje koje će slušati predavanje, zainteresovanost je bila mnogo veća, pa su učenici i drugih razreda prisustvovali. U zavisnosti od teme predavanje, tribine realizuju stručnjaci iz raznih oblasti i mislim da je to, pred nastavnih aktivnosti, zaista dobra obuka za sve nas", pojasnio je Baošić.

Srednja stručna škola u Bijelom Polju pored toga što „proizvodi" stručne profile, prepoznaje se i po brojnim humanitarnim akcijama, koje sprovode učenici te obrazovne ustanove.

Predsjednik parlamenta te škole **Farid Bahor**, gostujući u „Temi dana", istakao je da se pored brojnih aktivnosti, ponose projektom „Osam mjeseci aktivizma".

„Djelovanje našeg parlamenta teži ostvarenju jednog višeg cilja, a to je stvaranje zdravih ličnosti i dobrih ljudi, jer je, čini mi se, to ipak najbitnije. Već sedam mjeseci učenici Srednje stručne škole i Gimnazije „Miloje Dobrašinović" posjećuju Dom starih, gdje se druže sa korisnicima i pomažu im. Pored toga, organizovali smo i nekoliko akcija prikupljanja pomoći za učenike naše škole koje su u teškoj materijalnoj situaciji i vjerujem da će naš parlament nastaviti da djeluje u tom smjeru", kazao je Bahor.

Učenički parlamenti u suštini predstavljaju i prvi korak ka demokratiji, a kako su kazali predsjednici parlamentata đaci im se često obraćaju, kada se desi da su im povrijeđena prava ili imaju neki problem.

Lakše i brže usvajanje znanja

Komentarišući kvalitet obrazovnog sistema u našoj državi, maturant Gimnazije „Miloje Dobrašinović", Luka Jeremić, kazao je da su učenici te škole jako zadovoljni, kako znanjem koje im pružaju profesori, tako i tehničkim uslovima.

„Iz godine u godinu naše školstvo i obrazovanje zaista je bolje. Imamo praktični dio nastave iz fizike i hemije, takođe svake godine dobijemo i određenu savremenu opremu, koja nam omogućava lakše i brže usvajanje znanja. Vjerujem da smo na dobrom putu i da će kroz par godina naš obrazovni sistem moći da se poredi sa istemima evropskih zemalja".

Da izmjene u nekim oblastima ipak treba napraviti, smatra učenik Srednje elektro-ekonomske škole Miloš Baošić.

„Mislim da treba izmijeniti normu časova, neke predmete slušamo više puta nedjeljno, iako za tim nema potrebe, dok možda treba povećati broj časova iz drugih. Čini mi se da kvalitet nastave zavisi i od same institucije, odnosno od toga kako će ona realizovati plan i program, a time se mi u Srednjoj elektro-ekonomskoj školi svakako možemo pohvaliti".

Ono što nedostaje našem obrazovnom sistemu, jeste nedovoljno praktičnog dijela nastave, što je od nesumnjive važnosti za stručne škole, kazao je Bahor.

„Iako se poslednjih godina ulaže u razvoj praktične nastave, mislim da na tome ipak treba više raditi, kako bi poslije završetka srednje škole imali stručne i obrazovane ljude, koji će moći da odmah počnu da rade, a samim tim i da doprinesu društvu", kazao je predsjednik parlamenta Srednje stručne škole.

On je kazao da će večeras maturanti te obrazovne ustanove proslaviti i svoju noć.

„I ove godine Đački parlament je imao ključnu ulogu u organizaciji maturske večeri. Defile učenika naše škole biće večeras, a kasnije ćemo se uz muziku i večeru prisjetiti lijepih uspomena i školskih dana".

Svoju noć će u čertvak obilježiti i maturanti Gimanzije „Miloje Dobrašinović", a kako je kazao Luka Jeremić, potrudili su se da ispune želje učenika.

„I mi ćemo nastaviti tradiciju proslave mature i naravno da je jedva iščekujemo, a nadam se da će i naši sugrađani biti tu da nas isprate".

Izvor: radiobijelopolje.me

Mladi talenti: Ognjen Đuković, učenik Gimnazije „Slobodan Škerović" u Podgorici

USPJEŠAN NIZ KRUNISAN PRVIM MJESTOM IZ MATEMATIKE NA DRŽAVNOM TAKMIČENJU

Matematika je prva nauka s kojom se susrijećemo i veoma je zanimljiva. To je oblast koja zahtijeva razmišljanje, povezivanje. Doživljavam je kao logičku igru. Za uspjeh je potreban prvo talenat, zatim mnogo rada i vjera u sebe

Osvajanje prvog mjesta iz matematike na ovogodšnjem Državnom takmičenju učenika u znanju samo je jedan u nizu velikih uspjeha **Ognjena Đukovića**, učenika III razreda Gimnazije „Slobodan Škerović" u Podgorici i nije iznenađenje. Ipak, posebnu pažnju izazvao je svojim učinkom – 100 bodova, te bio jedini takmičar na ovom nadmetanju sa tim rezultatom.

Ognjen je stopostotni učinak imao i na vatrenom krštenju – Državnom takmičenju iz matematike u VI razredu. Nakon toga slijedili su uspjesi. Iste godine, prvo mjesto na Olimpijadi znanja iz matematike i to u kategoriji VII razreda. Taj rezultat ponovo je i Olimpijadi znanja u VIII razredu, kao i Državnom takmičenju i Olimpijadi znanja u IX razredu. U I razredu srednje škole osvojio treću nagradu na Državnom takmičenju i treće mjesto na Olimpijadi znanja, u drugom razredu III mjesto na Državnom takmičenju, a prvo na Olimpijadi znanja.

Sve je to, kaže, rezultat velike ljubavi prema matematici koju je zavolio odmah na početku školovanja."Matematika je prva nauka s kojom se susrijećemo i veoma je zanimljiva. To je oblast koja zahtijeva razmišljanje, povezivanje. Doživljavam je kao logičku igru. Ljubav prema matematici je dodatno produbio i podstakao me da se takmičim moj nastavnik i mentor u OŠ „Oktoih" **Milenko Popadić**. Veoma je bila važna i podrška roditelja koji su me bodrilii i vjerovali u moj uspjeh", ističe Ognjen.

Komentarišući ovogodišnji uspjeh, naglašava: „Veoma sam srećan. To mi je najbolji rezultat do sada. Sve je to plod dugogodišnjeg rada, ali i iskustva na takmičenjima". Prema njegovom mišljenju, za uspjeh je potreban prvo talenat, zatim mnogo rada i vjera u sebe.

Kako kaže, Gimnazija je ispunila njegova očekivanja u velikoj mjeri, a direktorica **Zoja Bojanić Lalović** veoma je angažovana da se talentovanim učenicima obezbijede potrebni uslovi za rad i priprema za takmičenja. Imao je i podršku mentorke **Snežane Delić**.

Đuković posebno ukazuje na značaj otvaranja odjeljenja matematičke gimnazije, ističući da bi i sam volio da je imao mogućnost da uči u takvoj školi. „Ona je prava škola za one koji vole matematiku i namjeravaju da joj se i kasnije posvete. Prije svega, više predmeta iz matematika obezbjeđuje da prošire znanje iz ovog predmeta, što je u opštoj gimnaziji uskraćeno", ističe on.

Ognjen Đuković

Ognjen planira da studira matematiku. Volio bi da to bude na nekoj od istaknutih škola u inostranstvu. Zato mu je, veli, neophodan uspjeh na nekom međunarodnom takmičenju, zbog čega će se studiozno pripremati za međunarodnu olimpijadu u Brazilu.

On smatra da talentima na nivou države treba posvetiti više pažnje, posebno kada su u pitanju pripreme za međunarodna takmičenja na kojima su naši uspjesi, prema njegovom mišljenju, za sada dosta skromni. Zemlje iz okruženja koje tome posvećuju više pažnje, ostvaruju mnogo bolje rezultate. Inače, Državno takmičenje ima dobar koncept i odličan je podsticaj za napredovanje. Jedino bi, smatra, trebalo promijeniti sistem rangiranja takmičara.

Mladim talentovanim matematičarima poručuje: „Puno vježbajte matematiku, čitajte zadatke na internetu, upišite Matematičku gimnaziju, vjerujte u sebe i nemojte dozvoliti da vas neuspjesi na nekim takmičenjima obeshrabre. Naprotiv, treba da vas motivišu da budete bolji i rezultat neće izostati."

Lj. Vukoslavović

Međunarodna filozofska olimpijada održana u Roterdamu

PODGORIČKI GIMNAZIJALCI PREDSTAVLJALI CRNU GORU

Ilija Miljkovac i **Danilo Đukanović**, učenici Gimnazije „Slobodan Škerović" i profesorke **Anita Milinović**, **Teodora Dedić** i **Jasminka Milošević** predstavljali su Crnu Goru na ovogodišnjoj Međunarodnoj filozofskoj olimpijadi u Roterdamu, koja, prema kriterijumima UNESCO-a, uz Međunarodnu matematičku olimpijadu, predstavlja jedno od dva najprestižnija takmičenja za srednjoškolce na svijetu.

U takmičenju u pisanju eseja Danilo Đukanović osvojio je Honorable mention, saopšteno je iz Ministarstva nauke koje je odobrilo određeni iznos sredstava za realizaciju ove naučne aktivnosti.

Međunarodna filozofska olimpijada IPO se održava pod patronatom najveće međunarodne asocijacije filofskih udruženja FISP, uz saradnju sa UNESCO Odjeljenjem za humanističke nauke, filozofiju, etiku nauke i tehnologije.

Sama Filozofska olimpijada uključuje, pored takmičenja u pisanju eseja, niz radionica za učenike i nastavnike i bogat kulturno-umjetnički program.

Sljedeća Međunarodna filozofska olimpijada održaće se u maju 2018. godine u Baru. **O. Đ.**

Direktorica Gimnazije „Slobodan Škerović" u Podgorici Zoja Bojanić Lalović:

PONOSNI SMO ŠTO I SAMI PIŠEMO NOVE STRANICE ISTORIJE OVE ŠKOLE

– Bogata tradicija i činjenica da su iz klupa ove gimnazije izašli najbolji, oni koji su obilježili svoje vrijeme, obavezujuća je i sve nas tjera da radimo na unapređenju kvaliteta i očuvanju njene istorije
– Sada u školi imamo dobro opremljene kabinete, pametne table, projektore, ali i dobro opremljene računarske učionice
– Naš zadatak je da učenike pripremimo za budućnost, da ih naučimo da sami uče, da budu otvoreni i spremni za cjeloživotno učenje

Zoja Bojanić Lalović

Gimnazija „Slobodan Škerović" u Podgorici proslavila je ove godine 110 godina rada. Jubilej je samo jedan od razloga što je ova renomirana ustanova u žiži javnosti. O njenom vjekovnoj tradiciji i aktuelnim događajima razgovarali smo sa direktoricoma **Zojom Bojanić Lalović**.

Gimnazija „Slobodan Škerović" u Podgorici obilježava ove godine veliki jubilej – 110 godina postojanja. Godišnjica koja služi za ponos, ali i obavezuje?

Gimnazija obilježava 110 godina postojanja i zato smo se u prethodnom periodu potrudili da kroz brojne aktivnosti pokažemo da je to i dalje najprestižnija ustanova našeg obrazovnog sistema. Bogata tradicija i činjenica da su iz njenih klupa izašli najbolji, oni koji su obilježili svoje vrijeme, obavezujuća je i sve nas tjera da radimo na unapređenju kvaliteta i očuvanju njene istorije. Posebno smo ponosni što i sami, svojim radom i doprinosom, pišemo nove stranice istorije i što ulazimo u red najboljih koji su sticali znanje u ovoj školi ili koji su na bilo koji način doprinosili njenom ugledu. Gimnazija je u svom razvoju prošla kroz različite faze, bilo je uspona i padova, ali je uvijek bila prepoznata po kvalitetnom pedagoškom radu i najboljim učenicima. Kontinuitet je koji treba održati.

Ova škola iznjedrila je generacije izuzetnih učenika od kojih su mnogi istaknuta imena u raznim oblastima. Koliki je pritisak na upravu i nastavnike da se sačuva taj kontinuitet kvaliteta?

Svi zaposleni u Gimnaziji svjesni su njenog značaja i zato je posebna čast biti dio ovoga kolektiva. Kako bismo održali kvalitet pružamo podršku nastavnicima u njihovom profesionalnom razvoju, ali i pratimo zahtjeve učenika kako bismo kod njih razvili kompetencije neophodne za život, ali i za profesionalnu orijentaciju. U školi se organizuje veliki broj sekcija tako da pratimo talente naših učenika i podržavamo ih kroz dobro organizovane vannastavne aktivnosti.

Jubilej obilježavate u znatno boljim uslovima u odnosu na prethodni period. Koliko ste zadovoljni učinjenim i koje su prioritetne aktivnosti na tom planu?

Da bismo imali kvalitetnu nastavu neophodno je obezbijediti funkcionalnost prostora, ali i adekvatna nastavna sredstva. Kvalitetna je nastava ona koja u središtu ima učenika/cu i koja im osigurava da može razvijati sopstvene ideje i vrijednosti. Da bismo to postigli moramo primjenjivati raznovrsne metode i postupke učenja, a za to su nam neophodna savremena nastavna sredstva. Sada u Gimnaziji imamo dobro opremljene kabinete, pametne table, projektore, ali i dobro opremljene računarske učionice. Gimnazija je od svog nastanka prepoznata po ljubiteljima knjige i književnosti pa smo posebno ponosni na biblioteku koja je jedinstvena po izgledu, ali i dobroj opremljenosti. Naši učenici rado provode vrijeme u njenoj čitaonici, a tu se održavaju i promocije kao i uspješne književne večeri.

PREPOZNATI PO USPJEŠNOM RADU SEKCIJA: Sa proslave jubileja

Dugogodišnji problem Gimnazije su prekobrojna odjeljenja. Kako to prevazići?

Poštovanjem Zakona o gimnaziji u kojem je precizirano koliko učenika može biti u odjeljenju taj se problem prevazilazi. Ove godine broj učenika u odjeljenjima prvog razreda je u skladu sa Zakonom.

U školi je dosta pažnje posvećeno vannastavnim aktivnostima. Učenici su uključeni i u veliki broj projekata. Koliko ste zadovoljni tom organizacijom i da li je to dovoljno da podstiče i afirmiše afinitete i talenat učenika?

Naš zadatak je da učenike pripremimo za budućnost, da ih naučimo da sami uče, da budu otvoreni i spremni za cjeloživotno učenje. Taj cilj ostvarujemo kako kroz dobro organizovanu nastavu, tako i kroz vannastavne aktivnosti. Gimnazija je prepoznata po uspješnom radu sekcija u koje je uključen veliki broj učenika. Dovoljan je podatak da je u programu obilježavanja Dana škole učestvovalo ovo 90 učenika, članova hora i recitatorske sekcije. Uspješno rade i novinarska sekcija, ekološka, biciklistička, dramska, ali i klub volontera, klub ljubitelja filma, klub retoričara. Naši učenici imaju puno ideja, a mi ih u tome podržavamo.

Saradnja sa roditeljima je veoma važan segment rada škola. Koliko je gimnazija na čijem ste čelu zadovoljna tim odnosom, tj. koliko su roditelji kooperativni i pomažu?

Da bi škola dobro funkcionisala važna je saradnja svih koji su uključeni u njen život i rad. Savjet roditelja uspješno radi, ali i roditelji koji nisu članovi Savjeta pružaju podršku našem radu.

S obzirom na to da u Gimnaziji uči dosta djece „poznatih" roditelja, postoji li određeni pritisak na upravu i profesore kada su u pitanju ocjene, kao i koliko je tačno da postoje tzv. VIP odjeljenja?

Gimnaziju su uvijek upisivali najbolji đaci, pa je tako i danas. Poznati su oni učenici koji se izdvajaju znanjem i talentima, koji osvajaju brojne nagrade na državnim i međunarodnim takmičenjima. Profesori rade profesionalno svoj posao i ne postoji kriterijum „porijekla".

U ovoj prvoj godini moga mandata nijesam imala pritiske te vrste.

Gimnazija ima razvijenu međunarodnu saradnju. Da li je to dovoljno i koje biste oblike razmjene iskustava posebno istakli?

Gimnazija ima uspješnu saradnju sa gimnazijama u Ksantenu, Zrenjaninu i Mariboru, a od ove godine uspostavljamo saradnju sa školama koje imaju slična specijalistička odjeljenja.

Lj. Vukoslavović

LICENCA ZA OTVARANJE OVIH SPECIJALISTIČKIH ODJELJENJA

Od septembra ove školske godine u Gimnaziji se primjenjuje novi koncept. Formirana su specijalistička odjeljenja: filološko, matematičko, dvojezično i jedno odjeljenje sportske gimnazije. Šta je prema Vašem mišljenju podstaklo tu novinu i da li je bilo teško sve to organizovati (pripremiti nastavni plan i program, obezbijediti nastavnike, opremu…), kao i kakvi su dalji planovi?

Odjeljenja uže orijentacije bila su izazov za sve nas, ali smo već sada kada se približavamo kraju nastavne godine zadovoljni postignutim, a zadovoljni su i učenici koji u ovim odjeljenjima razvijaju svoje talente. Organizacija rada u ovim odjeljenjima je pripremana uz podršku Ministarstva prosvjete i preporuke Zavoda za školstvo. Naša Škola je dobila licencu za otvaranje ovih specijalističkih odjeljenja, tako da smo planirali da damo učenicima mogućnost izbora i za narednu školsku godinu.

I OVE GODINE VELIKO INTERESOVANJE ZA UPIS

Direktoricu podgoričke gimnazije kontaktirali smo i početkom nove školske godine.

Koliko je upisanih učenika ove godine i kako u organizacionom smislu izlazite na kraj sa problemom velikog broja gimnazijalaca?

Ove godine Gimnaziju je upisalo 1.587 učenika. Kao i ranijih godina, to su najbolji đaci, oni koji su nosioci diplome „Luča" i oni sa odličnim uspjehom. Ovoliki broj učenika zahtijeva i odgovarajuće uslove kao i funkcionalan prostor, što smo i uspjeli da obezbijedimo uređenjem nekih učionica i osposobljavanjem prostora koji nijesu bili u funkciji.

Koliko interesovanje vlada za novoosnovana specijalistička odjeljenja?

Posebno smo zadovoljni brojem prijavljenih učenika za specijalistička odjeljenja, dvojezično, sportsko, filološko i matematičko. Gimnazija je prošle godine dobila licencu za otvaranje ovih odjeljenja i, nakon interne evaluacije, ali i procjene Komisije iz Zavoda i Ministarstva, zadovoljni smo funkcionisanjem ovih odjeljenja.

Za vaš dolazak na čelo Ustanove vežu se mnogi iskoraci. Da li ćete i ove godine nastaviti u istom ritmu i možete li nam najaviti neke buduće projekte?

U prethodnom periodu smo puno radili na uređenju prostora, završena je Biblioteka, na koju smo posebno ponosni, jer je učenicima bio neophodan ovakav prostor, sredili smo učionice za specijalistička odjeljenja, ali i nabavili najsavremenija nastavna sredstva. U narednom periodu ćemo nastaviti sa projektima saradnje sa gimnazijama iz regiona, ali i šire, jer je to jedan od važnih ciljeva u podršci učenicima, ali i profesorima. Gimnazija je potpisala Memorandum o saradnji sa gimnazijama iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Sarajeva i Skoplja, pa se spremamo za njihovu posjetu, koja je planirana za oktobar. Ova saradnja podrazumijeva razmjenu iskustava, ali i mnoge zajedničke projekte u koje bi bili uključeni i učenici i profesori. Nastavljamo saradnju sa Gimnazijom iz Ksantena, ali i sa specijalističkim gimnazijama iz okruženja, kao podrška učenicima iz odjeljenja uže orjentacije. Rad sa talentovanim učenicima je takođe jedan od važnih ciljeva ove godine, jer smo u planu izdvojili kao važan zadatak podršku ovoj kategoriji učenika. Rad na unapređenju kvaliteta nastave je naš važan cilj i on će i u ovoj godini biti važan, a sve to postižemo dobrim timskim radom i uključivanjem svih onih koji čine život škole u sve ove timove.

N. N.

Rožajska Gimnazija „30. septembar" godinama njeguje vannastavne aktivnosti kroz rad sekcija i klubova

PODSTICANJE TALENATA I SPOSOBNOSTI VAŽAN KORAK U RAZVOJU SAMOSTALNE, KREATIVNE I KARAKTERNE LIČNOSTI

Profesorica maternjeg jezika Mirsada Šabotić kroz rad literarne, recitatorske i dramske sekcije, kao i kluba filantropa, unazad dvadeset godina daje veliki doprinos realizujući mnoge projekte bitne za razvoj ličnosti mladih ljudi

Vannastavne aktivnosti u školama dio su kurikuluma koji ima za cilj da zadovolji raznovrsne potrebe i interese učenika, razvija njihove psihofizičke sposobnosti tako da oni stiču nova znanja, vještine i umijeća i stvaraju pretpostavke za kulturno življenje, cjeloživotno učenje i organizovano provođenje slobodnog vremena. Vannastavni rad ima vaspitnoobrazovnih uticaja na mladu ličnost, čime se stvaraju svi potrebni uslovi da se ona razvija kao otvorena, samostalna, kreativna i karakterna osoba i čini sponu između škole i života, obaveznih i neobaveznih sadržaja, čvrste i fleksibilne organizacije, zatvorenosti i otvorenosti nastavnog procesa, tradicionalne i moderne škole, konformističke i nekonformističke ličnosti učenika.

Gimnazija „30. septembar" u Rožajama, kao i mnoge vaspitno-obrazovne ustanove u Crnoj Gori, njeguje ovaj vid obrazovanja i vaspitanja kroz rad sekcija i klubova. Profesorica maternjeg jezika **Mirsada Šabotić** kroz rad literarne, recitatorske i dramske sekcije, kao i kluba filantropa, unazad dvadeset godina daje veliki doprinos realizujući mnoge projekte bitne za razvoj ličnosti mladih ljudi.

Brojni angažmani dramske sekcije

Kroz rad dramske sekcije prošlo je na stotine učenika i realizovane su dvadeset i četiri pozorišne predstave, koje su su prikazivane po nekoliko puta na zahtjev građana. Članovi dramske sekcije predstavili su se publici u Podgorici, Kotoru, Petnjici. Saradnja sa lokalnom zajednicom jedan je od prioriteta ove sekcije. Profesorica Šabotić sa svojim učenicima uključuje u rad sekcije i djecu ometenu u razvoju iz NVO„Pomozimo djeci ometenoj u razvoju", sarađuje sa članovima „Udruženja parapleničara" i gradskim i seoskim vrtićima uključujući ih u rad sekcije kao glumce. Svojim aktivnostima, ova sekcija je razbila strah od javnosti kod djece sa posebnim potrebama, kroz manifestacije pod naslovima: „Mališanima s ljubavlju", „Humanošću protiv predrasuda", „Mi smo uz vas" organizujući program, ali i predstavljajući se pozorišnim komadima poput „Medo Brundo" „Ko je uzeo mandarine", „Otvorite oči, srce i dušu" i sl. Oprezno i stručno vođena, djeca sa invaliditetom izašla su s radošću na pozornicu i zahvaljujući profesorici i radu dramske sekcije osvojila prostor koji im pripada u našoj zajednici. Na taj način ova sekcija daje izuzetan doprinos inkluzivnom obrazovanju. Volontirajući, gimnazijalci su realizovali i humanitarne akcije pridodajući svojim aktivnostima i altruističke životne stavove, uključujući svoju nesebičnost, empatiju, naklonost i ljubav prema drugima. Vrijedno je spomenuti predstave „Fejsbuk" i „Hasanaginica", koje su prikazane pet puta i u dva navrata novac od prodatih karata poklonjen je oboljelima za liječenje u inostranstvu.

U toku su pripreme za pozorišno predstavljanje ove sekcije u Sarajevu na Međunarodnom festivalu kulture 2017.

Kulturna revolucija u gradu i šire

Literarna sekcija rožajskih gimnazijalaca napravila je kulturnu revoluciju u gradu i šire. Za nepunih deset godina objavljeno je četrnaest književnih djela, dva roman i dvanaest zbirki pjesama.

Brahim Kajević objavio je romane „Dobro došli u Kalvariju" i „Djeca od plastike". **Haris Zekić** je svoje učeničko stvaralaštvo zaokružio zbirkama pjesama „Jednoj Lejdi", „Tako je govorio odabrani" i „Sedam istina univerzuma". **Sead Šahman** je napisao zbirke pjesama „Sve se okreće" i „Ostvareni snovi", a „Tajla Kurpejović" je objavila zbirke pjesama „Plavi cvijet" i „Palog anđela nema više". „Ranjenih stih" je zbirka pjesama koju je objavila **Amra Tahirović**, a „Trag u duši" je pjesničko ostvarenje **Arijalde Fejzić**. „Pronađi sebe" je zbirka koju je objavila **Aldina Murić**, a **Amina Kuč** je svojim prvijencem „Duša od stakla" započela svoj književni rad kao srednjoškolka, da bi ove godine objavila i drugu zbirku pjesama.

Mnogi od ovih učenika sada studiraju ili su vrsni intelektualci i nijesu prestali sa pisanjem. Treći roman Brahima Kajevića uskoro izlazi iz štampe, Haris Zekić je već objavio četvrtu zbirku pjesama, Amra Tahirović kao student prava uživa u stihovima svoje druge zbirke pjesama „Susreti u bijelom", a Sead Šahman je poznati kolumnista. Mladi literari, vođeni profesoricom Šabotić, dali su i daju veliki doprinos zajednici, ali i šire. Rezultati aktivnosti rada ove sekcije, pored objavljenih književnih radova, potvrđuju osvojene državne i međunarodne književne nagrade.

Posljednje dvije godine aktivisti ove sekcije osvojili su oko dvadesetak nagrada. Vrijedno je spomenuti treću nagradu koju je osvojila Amina Kuč na Sedmom međunarodnom festivalu poezije i priče na konkursu „Joan Flora", a ove godine je na istom konkursu dobila drugu nagradu. Zatim, ova učenica je na književnoj manifestaciji „Pjesnička riječ na izvoru Pive 2015" zavrijedila nagradu za najelegičniju pjesmu. Takođe, dobitnica je druge nagrade na Nacionalnom takmičenju „Mladi eko-reporteri 2016" za članak, koju je podijelila sa **Dženanom Kajevićem**. Na ovom konkursu, ranije, prvu nagradu za članak dobile su i **Amra Šutković** i **Selvija Kuč**. Na konkursu „Dani Vita Nikolića" u Nikšiću 2016. Amina Kuč i Dženan Kajević nagrađeni su za poeziju. Na poetskom konkursu „Radule Željko Damjanović" u Plužinama Amina Kuč je zavrijedila prvu nagradu, a na XXIV poetskom konkursu „Desanka Maksimović" u Valjevu njena neobjavljena zbirka pjesama, po odluci žirija, bila je prvonagrađena. Dženan Kajević je dobitnik „Šantićevog pera" u Beogradu, a Elzana Seferović je bila trećenagrađena na Konkursu eko-reportera za fotografiju sa tekstom. Literarni radovi učenika ove sekcije zastupljeni su u mnogim antologijama i zbornicima u zemlji ali i regionu: „Stihom govorim 5", Stihom govorim 5 + „, Međunarodni zbornici u izdanju „Stihom govorim", Bijelo Polje, „KOD", časopis za kulturu, književnost i nauku, Podgorica, „TU SU", izbor iz mlađeg pjesništva Crne Gore, Podgorica, „Topla reč", Australijsko udruženje pjesnika", Čačak. Na literarnom konkursu u Beogradu zbirka učeničkih eseja, koju čine 13 radova na temu „Zašto (ne) gledati televiziju", zavrijedila je pažnju žirija i nagrađena je „Šantićevim perom" za mentorski rad, iskazan talenat i umjetničko dostignuće i dodijeljena je profesorici Mirsadi Šabotić, a iz zbirke su izdvojena tri rada učenika: Dženana Kajevića, Zijada Kurpejovića i Dženise Mujević, koja su štampana u zbirci učeničkih radova iz regiona pod nazivom „Gde je život" u izdanju Srpske književne zadruge i OŠ „Aleksa Šantić" u Beogradu.

Mladi literari Gimnazije „30. septembar" učestvuju na pjesničkim susretima „Seošnica" i Književnim susretima „Miroslav Đurović" u svom gradu, kao i na pjesničkim susretima „Stihom govorim" u Bijelom Polju, nastupali su i u Podgorici, Plavu i Petnjici, a svoj talenat predstavili su i publici van Crne Gore učestvovanjem na pjesničkim susretima u Novom Sadu, Čačku, Valjevu, Novom Pazaru, Prijepolju i Beogradu.

Tokom školske 2017/18. literarna sekcija će biti bogatija još za četiri zbirke pjesama koje će objaviti **Kanita Šabotić**, **Mirza Hot** i Amina Kuč.

Afirmacija recitatorskih i besjedničkih sposobnosti

Recitatorska sekcija promoviše preduzetničko učenje. Osim toga što njeni članovi učestvuju na manifestacijama u gradu i regionu, ova sekcija sarađuje i sa Centrom za kulturu Rožaje. Svoje recitatorske i besjedničke sposobnosti iskazuju kao recitatori na književnim večerima, promocijama, a često imaju i ulogu moderatora, pa su sa svojom pojavom na sceni, dikcijom, intonacijom i tonom primamljivi mnogim organizatorima manifestacija. Vrijedno je spomenuti njihove aktivnosti prilikom obilježavanja Svjetskog dana jezika, Svjetskog dana poezije, Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom, Međunarodnog dana carine i sl. Članovi ove sekcije učestvuju na državnim takmičenjima i već su, zahvaljujući svojim sposobnostima, dobijali nagrade. Najčešće nastupaju u saradnji sa literarnom i dramskom sekcijom, kao i klubom filantropa. Angažovani su i van svoje škole i grada. Kanita Šabotić volontira kao novinarka za Radio Crne Gore, a takođe vodi stranicu „Poetika zemlje" – Moja Crna Gora, u saradnji sa knjižarom „Karver" iz Podgorice.

Prepoznatljive aktivnosti Kluba filantropa

Klub filantropa Gimnazije „30. septembar" prepoznatljiv je u gradu po svojim aktivnostima. Dosad su realizovali dvadesetak aktivnosti kojima daju aktivan napor da se promoviše ljudska dobrobit. Organizatori su mnogih humanitarnih akcija. Najsvježije aktivnosti odnose se na prikupljanje igračaka za vrtiće u seoskim područjima, zatim, organizovali su veče poezije i plesa u Udruženju penzionera Rožaje, veče poezije u „Udruženju paraplegičara" Rožaje, Dan djeteta u „ELKOS-u", manifestaciju „Knjiga za druga humana je pruga", Dan carine" na granici Dračenovac i sl. Sarađuju sa NVO „Pomozimo djeci ometenoj u razvoju". Trenutno, u saradnji sa literarnom sekcijom, rade na knjizi penzionera **Selima Zejnelagića**, čija se publikacija očekuje krajem godine.

N. N.

Prof. Mirsada Šabotić:

HUMANIZOVANJE I DOPRINOS ČOVJEKOLJUBLJU

Na naše pitanje profesorici Šabotić o tome koji su joj ciljevi i očekivanja u radu ovih sekcija, ona je odgovorila:

„Prije svega, sklanjam djecu sa ulice, iz zagušljivih kafića i udaljavam ih od poroka, zatim, širim interese učenika za materinji jezik i književnost. Učenici razvijaju kreativnosti, jačaju samopouzdanje, promovišu saradnički odnos u grupi, otkrivaju svoje spisateljske sposobnosti. Razvijaju sposobnosti verbalnog i neverbalnog izražavanja, usvajaju scenski govor i pokrete. Usvajaju osnovna ponašanja na dramskim predstavama. Navikavaju se na posjećivanje dramskih komada. Razvijaju kreativnost i slobodu u scenskom izrazu. Savladavaju vještine lijepog, izražajnog, preciznog i tačnog izgovora riječi. Oslobađaju se od straha kada je javni nastup u pitanju. Takođe, razvijaju preduzetnički duh, samoinicijativnost, humanizuju se i doprinose čovjekoljublju. Jednostavno, napreduju u svim segmentima. Očekujem što bolje rezultate i uspjeh učenika u redovnoj nastavi, na takmičenjima i na eksternoj maturi, a ta moja očekivanja su i dosad bila potvrđena, jer moji učenici na eksternoj maturi pokazuju odlične rezultate, a tu su nagrade kao i dostignuća i postignuća različitog sadržaja".

Dvije godine školske bašte u OŠ „Dr Dragiša Ivanović" u Podgorici

PRIČA O ZDRAVOJ ZAJEDNICI, O INDIVIDUI KOJA JE VAŽNA I IMA SVOJE MJESTO U DRUŠTVU

Aleksandar Novović, osnivač NVO „Eco Logic" i bašte „Ekologika" na Marezi: Vidjeli smo u praksi da ne postoje nezainteresovana djeca, nego samo nezanimljiv pristup djeci. Svako dijete je posebno i potrebno je svima dati podjednake šanse za rad, što se interaktivnim pristupom i dobija. Nakon dvije godine smo još više motivisani da guramo ovaj projekat jer se zaista pokazao izuzetnim
Učiteljica Biljana Miličević Prelevićm inicjatorka kreiranja školske bašte: Formiranje bašte i učenje na otvorenom podrazumijevaju primjenu najsavremenijeg koncepta obrazovanja. Školske bašte su otvorene učionice u kojima se promoviše značaj zelenih površina u urbanom okruženju i značaj primjene novih metoda nastave i iskustvenog učenja. Ovako koncipirana školska bašta je ključ razumijevanja prirodnog okruženja koji djeci daje mogućnost da razviju odgovorno ponašanje prema sredini u kojoj žive

Da vannastavne aktivnosti mogu imati dugoročni značaj ne samo za učenike, nego i za njihovo šire okruženje, već dvije godine dokazuje inicijativa koju zajedno realizuju podgorička Osnovna škola „Dr Dragiša Ivanović" i NVO „Eco Logic". Oni su, uz finansijsku pomoć Fondacije „Petrović Njegoš", pokrenuli prvu školsku baštu u Crnoj Gori, koja je u javnosti prepoznata kao jedan od načina ranog učenja djece o važnosti unapređenja životne sredine, što bi, opet, trebalo da bude neophodna karika socijalizacije u zemlji koja u svom najvišem pravnom aktu gotovo četvrt vijeka ističe epitet „ekološka".

Aleksandar Novović, osnivač i uz **Kristinu Žugić** „starosjedilac" bašte „Ekologika" na Marezi, ističe kako je do saradnje sa Školom došlo na inicijativu učiteljice **Biljane Miličević Prelević**.

„Ona nas je posjetila u bašti na Marezi kako bi se bliže upoznala sa našim projektom, a zatim, nakon dobijanja informacija o širem društvenom značaju projekta i samoj ideji o školskoj bašti, ponudila je svoju saradnju da projekat započnemo u 'Dr Dragiša Ivanović'. Uz njenu inicijativu, naš projekat je proslijeđen upravi škole, ubrzo je uslijedio i sastanak sa direktorom, roditeljima, djecom, a na radost svih nas Ministarstvo prosvjete je prepoznalo ideju i dalo saglasnost za realizaciju projekta. Takođe, ključnu ulogu imala je Fondacija 'Petrović Njegoš', bez čijih materijalnih sredstava ne bismo uspjeli da pokrenemo priču", napominje on.

Djeca sjajno odgovorila na inicijativu

Za inicijatorima školske bašte već je bogato iskustvo od nekoliko aktivnih polugodišta, mada je riječ o projektu koji bi se samo kod nas mogao nazvati novinom.

„Školska bašta je koncept koji u svijetu odavno postoji i zbog svojih višestrukih benefita se ovakav rad sa djecom pokreće još u vrtiću. Sve ono što smo zamislili u teoriji i što je pisalo da ćemo sresti – pronašli smo u praksi, čak i više, s obzirom na to da svako područje zahtijeva svoj poseban model. Djeca su sjajno odgovorila na sav naš rad, a ono što nas čini najsrećnijima jeste da su se upravo ona djeca koja su loši đaci, neaktivni na časovima, kod nas pokazala kao vrlo aktivna i uključena u rad. To nam je možda i najveće postignuće", otkriva Novović. „Vidjeli smo u praksi da ne postoje nezainteresovana djeca, nego samo nezanimljiv pristup djeci. Svako dijete je posebno i potrebno je svima dati podjednake šanse za rad, što se interaktivnim pristupom i dobija. Nakon dvije godine smo još više motivisani da guramo ovaj projekat jer se zaista pokazao izuzetnim. Što se tiče same realizacije, nakon tri polugođa uspjeli smo da zaokružimo koncept i sada postoji vrlo jasan set radionica i baštenskih aktivnosti kroz koje se učenici upućuju u oblasti poput održivog razvoja, energetike, zaštite životne sredine, tretmana otpada, klimatskih promjena… ali i u život biljaka i bašte, zdrave stilove života, značajne lokacije u gradovima i na periferijama, kao i načine kako možemo da doprinesemo održivim i zelenijim gradovima."

Ukoliko ne želimo pasivne građane, moramo djecu od početka osvješćivati

U „Ekologici" nijesu bili skeptični po pitanju interesovanja djece za ovaj vid vannastavne aktivnosti, pošto su im istraživanja pokazala kako najmlađi „i više nego oduševljeno pristupaju 'zelenim' aktivnostima", što se na kraju ispostavilo kao tačno, imajući u vidu da su „djeca željna drugačijeg pristupa, interaktivnosti, kreativnosti". Naš sagovornik nam otkriva i zbog čega školske bašte mogu biti važan segment razvoja ekološke svijesti i uopšte intelekta svakog djeteta.

„Savremena metodika nastave temelji se na kreativnosti, interaktivnosti, praksi više nego teoriji, povezivanju lokalne zajednice sa školom, uključenju djeteta u lokalnu zajednicu, probleme i potencijalna rešenja. Ukoliko ne želimo pasivne građane, moramo djecu od početka osvješćivati. Đaci koji su prošli sa nama godinu školske bašte već znaju sa kojim se problemima suočavamo u lokalnoj zajednici, kako se to odražava na planetu, šta oni mogu uraditi po tom pitanju kao pojedinci. Oni su već čuli za termine kao što su održivost, permakultura ili kompostiranje, u praksi vidjeli šta znači jedno, a šta drugo. Svako dijete je kroz različite aktivnosti došlo do izražaja, doprinijelo i osjetilo da je uradilo nešto korisno. Važno je da mališane izmjestimo iz okvira, kalupa u koje smo navikli da ih stavljamo. Važno je da vide svu tu povezanost koja postoji u svijetu. Nijesu u Finskoj ukinuli predmete bez razloga. Svaka akcija ima reakciju na više mjesta, a ovakav pristup upravo omogućava djeci da reaguju na ono što vide", kaže Novović.

Učenje o vlastitoj lokalnoj zajednici

On nam pojašnjava kako su tekle radionice u školi.

„Radionice su se odvijale jednom nedeljno. Djeca su učila prije svega o svojoj lokalnoj zajednici. Učili smo o drveću u njoj, o parkovima oko nje, značaju svega toga, zatim o problemima i rešenjima. Svaka radionica je bila interaktivna i jasno metodički koncipirana. Uglavnom bi započela crtanim filmom vezanim za temu o kojoj govorimo, potom je tu bio segment u kojem se informišu, pri čemu se daje veliki prostor pitanjima i reakcijama na novostečeno znanje. Na kraju bismo uvijek kroz neku igru zaokružili naučeno. Pored baštenskih dnevnika, nakon svake radionice djeca su popunjavala evaluacione i radne listove. Cilj je bio da se što više razvija divergentno mišljenje, tako da su na taj način koncipirani i radni zadaci. Takođe, đaci su ocjenjivali i nas kao predavače i same radionice, što je još jedna značajna povratna informacija o postignutim rezultatima na radionicama", naglašava Novović, izrazivši nadu da će saradnja sa OŠ „Dr Dragiša Ivanović" biti nastavljena i naredne školske godine, a da će se projekat proširiti makar na još jednu školu.

Detalj iz Školske bašte

Današnja djeca imaju sve više razvojnih smetnji

Učiteljica Biljana Miličević Prelević pojašnjava da je otuđenost djece od prirode bio njen osnovni motiv za pokretanje ovog oblika vannastavne aktivnosti.

„Naime, živimo u vremenu u kojem djeca statično provode vrijeme ispred računara ili TV-a, pa se tako odgajaju generacije koje se sve manje kreću i sa sve većim su brojem razvojnih smetnji. Zatim, aktuelna priča o održivom razvoju i zaštiti životne sredine ima smisla jedino ako čitav život u obrazovnim ustanovama bude u skladu sa ekološkim zahtjevima. Školske bašte su koncepti svih savremenih obrazovnih sistema koji brinu o najmlađima u želji da stasaju u zdrave i odgovorne mlade ljude koji će znati da brinu o prirodi i doprinesu njenom očuvanju. Svi ovi razlozi i ideje o održivom razvoju bili su jednaki sa idejama dragih ljudi iz NVO 'Eco Logic', pa je saradnja bila logična", navodi ona.

DJECA ŽELJNA MOGUĆNOSTI DA SE POKAŽU U STVARANJU KOJE JE BLISKO ŽIVOTU

Ono što je najvažnije u cijelom kontekstu jeste činjenica da su djeca aktivno prihvatila učešće u nastanku i razvoju bašte.

„Sva djeca su željna mogućnosti da se pokažu u nekom stvaranju koje je blisko životu, a školska bašta, kao otvorena učionica, upravo im to omogućava. Podsticajno okruženje u kojem se radi i metode rada koje se koriste omogućavaju im da se slobodno izražavaju, postavljaju pitanja, budu kooperativni, imaju zajednički cilj, raduju se plodovima i uživaju u prirodi. I, zbog svega toga – naši đaci se zaista raduju svakoj baštenskoj aktivnosti", ukazuje Miličević Prelević.

Školske bašte kao otvorene učionice

Po mišljenju naše sagovornice, ekološko angažovanje najmlađih ima velike benefite i po pojedinca, ali i po zajednicu.

„Formiranje bašte i učenje na otvorenom podrazumijevaju primjenu najsavremenijeg koncepta obrazovanja. Školske bašte su otvorene učionice u kojima se promoviše značaj zelenih površina u urbanom okruženju i značaj primjene novih metoda nastave i iskustvenog učenja. Ovako koncipirana školska bašta je ključ razumijevanja prirodnog okruženja koji djeci daje mogućnost da razviju odgovorno ponašanje prema sredini u kojoj žive", ističe ona, dodajući: „Sjajna stvar je i što baštenske aktivnosti podrazumijevaju okupljanje različitih generacija. Dok rade – djeca uče usvajajući modele ponašanja odraslih (nastavnici, roditelji, volonteri, saradnici), a takvo učenje je trajnog karaktera. Dakle, svi uče da svojim aktivnostima mogu promijeniti stanje svoje okoline, promijeniti kulturu življenja i usvojiti zdrave i održive stilove života."

Aleksandar Novović

Biljana Miličević Prelević

Velika podrška roditelja

Program školske bašte se posebno bavi edukacijom roditelja, pa su i oni, kako svjedoči naša sagovornica, često prisutni na radionicama.

„Roditelji su svjesni da se njihova djeca bolje snalaze u virtuelnom svijetu nego u stvarnom, pa ovaj program doživljavaju kao mogućnost da im djeca usvoje zdrave životne navike i vještine važne za budući samostalan život. Do sada smo od njih dobijali veliku podršku, pa se tome nadamo i u budućnosti", kaže ona.

Projekat koji se ne završava, već se samo nadograđuje

Pitanje svih pitanja jeste i ono o potencijalnom nastavku projekta u školi koja je, sada se može komotno reći, perjanica ovog naprednog oblika edukacije u Crnoj Gori.

„Školska bašta je projekat koji se ne završava, već se samo nadograđuje, širi (porodica, obrazovna ustanova, lokalna zajednica) i tek treba da dobije na važnosti. Nadam se da će inovatori naših nastavnih planova i programa uvidjeti značaj ovakvog koncepta obrazovanja i podržati formiranje školskih bašta gdje god je to moguće, stvarajući tako centre za održivi razvoj", zaključuje Biljana Miličević Prelević. **N. N.**

ZNAČAJ ZA PSIHOFIZIČKI RAZVOJ DJECE, ALI I RAZVOJ EMPATIJE I OSJEĆAJA ZA TIMSKI RAD

Zamolili smo Kristinu Žugić da sažme utiske i pojasni zašto bi i ostale vaspitno-obrazovne ustanove trebalo da, u skladu sa mogućnostima, pokrenu sličnu inicijativu.

„Smatramo da je ovo priča koja govori sama za sebe. Zahtijeva vremena i savremeniji pristup učenicima, ali svakako daje rezultate, izuzetno je značajna za psihofizički razvoj djece, razvija kod njih empatiju i osjećaj za timski rad, kao i dinamično suočavanje sa zadacima i problemima gdje operativno i praktično koriste svoja znanja. Važno je ovoj priči prići pažljivo i ozbiljno i prije svega iskreno i posvećeno. Dakle, skoro da nema alibija da 'nema dovoljno uslova ili mogućnosti'. Ova priča svuda u svijetu je počinjala kroz veliki entuzijazam i prosvjetiteljsku misiju prosvjetnih radnika i drugih aktera. I u našem slučaju, pokazalo se da su volja i posvećenost osnovni uslovi za razvoj projekta. Školska bašta nije samo sadnja bašte, to je niz edukativnih radionica koje za cilj zapravo imaju razvijanje drugačijeg načina razmišljanja kod djece od onog koji trenutno imamo kod mladih generacija u našoj zemlji. Potrebno nam je da stvaramo aktivne građane koji su svjesni problema i rješenja problema i, najbitnije od svega, nešto što u našem narodu još nije zastupljeno, važno je da shvate da smo mi dio problema. Podizanje ekološke svijesti nije samo priča o baštama ili povrću, to je priča o zdravoj zajednici, o individui koja je važna i ima svoje mjesto u društu, to je socijalna priča koja izmješta ugrožene grupe sa margina društva i stavlja ih u centar. Izmještanjem djece iz sterilnih okruženja kakve su učionice dobijamo građane koji uviđaju probleme i koji promišljaju o potencijalnim rješenjima, a to je nešto što nama svakako treba (PISA istraživanja nam to pokazuju) i što savremena metodika nastave potencira", naglašava ona.

U OŠ „Sutjeska" organizovana akcija „Čitalački izazov 5+"

PODSTICAJ ZA ČITANJE

Učestvovao 151 učenik od VI do IX razreda, a pročitano je 837 knjiga. Pet ili više knjiga pročitalo 47 đaka. Apsolutni rekord u broju pročitanih knjiga ostvarila učenica Maša Stojanović koja je pročitala 42 knjige

U OŠ „Sutjeska" organizovana je veoma zanimljiva akcija „Čitalački izazov 5+" čiji je cilj bio da se učenici podstaknu da čitaju, a pokrenuli su je nastavnica **Gorica Klačar Marković** i Aktiv Crnogorskog-srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti.

Akcija je trajala dva mjeseca i završena na Svjetski dan knjige, 23. aprila kada su proglašeni i nagrađeni najaktivniji čitaoci.

U Čitalačkom izazovu 5 + učestvovali su učenici od VI do IX razreda. Cilj je bio da pročitaju što više knjiga koje spadaju u određene kategorije koje su sami osmišljavali. Nastavnici maternjeg jezika su od predloženih kategorija odabrali dvadeset pet, pa učenici imaju veliku širinu u izboru, s tim što im nastavnici pomažu pri izboru knjiga kako bi one bile primjerene njihovom uzrastu. Neke od kategorija su: Omiljena knjiga moje majke/oca kada su bili mojih godina; Knjiga koja je objavljena u godini kada sam ja rođen/-a; Knjiga koju je napisao crnogorski autor/autorka; Knjiga koja govori o prijateljstvu; Knjiga po kojoj je snimljen film; Zbirka pjesama; Zbirka priča; Dramski tekst; Strip itd.

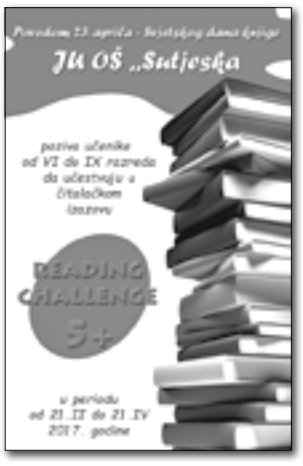

Za Vi i VII razred ponuđeno je dvadesest pet kategorija, za VIII i IX, takođe dvadeset pet.

Nakon što pročitaju knjigu, učenici su imali zadatak da napišu tzv. *prikaz knjige* koji treba da sadrži od 150 do 300 riječi. Prikaze su zatim ubacivali u *Čitalačke kutije* koje se nalaze u holu škole. Nastavnički žiri svakog petka je čitao prikaze i bodovao ih.

Đaci su se takmičili i kao pojedinci, ali i kao članovi odjeljenjske zajednice, što dodatno podstiče takmičarski duh. U okviru svakog razreda izabrana su i nagrađena po tri najuspješnija čitaoca, ali i najbolje čitalačko odjeljenje VI, VII, VIII. i IX razreda.

„Interesovanje učenika za čitanje je bilo izuzetno, nastavnici i roditelji su oduševljeni, a školski bibliotekar imao je pune ruke posla. Naročito je važno što smo na ovaj način podstakli i one učenike koji nerado čitaju, budući da imaju mogućnost izbora u skladu sa svojim interesovanjima. Zanimljivo je da djeca više uopšte nijesu u dilemi šta da kupe svojim drugarima za rođendan. Knjigu, naravno! Zatim se dogovaraju ko će je i kojim redosljedom čitati", kaže nastavnica Klačar Marković.

Ona ističe da sljedeće školske godine u OŠ „Sutjeska" planiraju da *Čitalački izazov 5 +* bude cjelogodišnji projekat u vezi sa kojim će biti organizovane i brojne druge aktivnosti. Očekuju da će ovaj projekat podstaći i ostale škole u Crnoj Gori da na sličan način animiraju učenike da što više čitaju. **Lj. V.**

NAJBOLJI MAŠA OTOVIĆ, ANASTASIJA STANOJEVIĆ I MAŠA STOJANOVIĆ

Zbog izuzetnih čitalačkih rezultata i uspješno napisanih prikaza knjiga u VI razredu nagrađeni su: **Maša Otović** (1. mjesto), **Bojana Bošković** (2. mjesto) i **Jana Radović** (3. mjesto). U VII razredu prva je **Anastasija Stanojević**, druga **Katarina Korać**, a treća **Jana Radunović**. U VIII razredu najbolja je **Sara Spahić**, druga je **Anja Obrenović**, a treća **Mia Radović**. Prvo mjesto u IX razredu osvojila je **Maša Stojanović**, drugo **Ksenija Belada**, a treće **Tijana Popadić**.

Za najuspješnije čitalačko odjeljenje odjeljenje proglašeno je III-5 (razredni starješina **Nataša Brnović**), koje je pročitalo 267 knjiga, pa je kao nagradu dobilo jednodnevni izlet. Planirano je da najuspješnije odjeljenje i prvoplasirani učenici na nivou razreda posjete Cetinje i njegove kulturno-istorijske znamenitosti.

U ovom projektu učestvovao je 151 učenik, a pročitano je 837 knjiga. Pet ili više knjiga pročitalo je 47 učenika. Apsolutni rekord u broju pročitanih knjiga ostvarila je učenica Maša Stojanović koja je pročitala 42 knjige, dok je samo knjigu manje, 41, pročitala Maša Otović.

Inače Svjetski dan knjige obilježen je bogatim kulturno-umjetničkim programom.

Sanja Crvenica, najaktivniji srednjoškolac u Crnoj Gori

OD ISKRE MOGUĆNOSTI DO PLAMENA USPJEHA

Ono što nas kao ličnosti na najbolji mogući način kreira jeste upravo neformalni dio obrazovanja. Pravljenje kompromisa, prihvatanje različitosti, solidarnost – uče se i razvijaju kada na njima radimo. Trudim se da se borim za sve promjene koje se tiču mladih, a koje pri tom smatram ispravnim

Sanja Crvenica, maturantkinja podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović", proglašena je za najaktivnijeg srednjoškolca na nivou Crne Gore, u izboru Fakulteta za državne i evropske studije. Bio je to povod da sa njom razgovaramo o ovom priznanju, ali i drugim aktivnostima i planovima za budućnost.

Razgovor je vođen u vrijeme maturskih večeri i generacijskih rastanaka, kada je i naša sagovornica bila pod utiskom okončanja jednog nezaboravnog perioda u svom životu i školovanju.

Sanja Crvenica

„Prosvjetni rad": Šta za tebe predstavlja titula najaktivnijeg srednjoškolca u Crnoj Gori?

Crvenica: Biti dobitnik ovakve titule na neki način čini da osjećam dodatnu odgovornost i potrebu da opravdam dobijenu titulu i u nastavku svog djelovanja. Konkurencija je zaista bila jaka. Prijavila su se dvadeset dva srednjoškolca i vjerujem da su finese presudile kome će ova laskava titula, koja se dodjeljuje po prvi put u Crnoj Gori, poći u ruke. Ovo je svojevrsna kruna mog četvorogodišnjeg aktivizma i težnje da svoje slobodno vrijeme koristim na što produktivniji način, kako po sebe, tako i po zajednicu kojoj pripadam.

Balansiranje između mnogobrojnih hobija

„Prosvjetni rad": Koje su to aktivnosti kojima si zavrijedila ovo laskavo priznanje?

Crvenica: Još od prvog razreda težim tome da sve talente koje posjedujem ne ostavim na nivou na kojem jesu, već da ih svojim radom, koliko mogu, izdignem na što viši nivo. Trudim se da balansiram između mnogobrojnih hobija od kojih su neki sviranje klavira kojem sam posvećena i nakon završene Osnovne muzičke škole. Tu su i standardni i latinoamerički plesovi, pjevanje, gluma – mnogobrojne predstave, čak i jedan film, sve to sa jedne strane, i mnogobrojne inicijative za mlade kojima sam dala doprinos sa druge, no kad je čovjek dobro organizovan, onda se sve stiže. Vjerujem da je jedna od stavki koja je u mojoj biografiji važna brojni volonterski angažmani, od kojih je meni najdraži bio titula atašea juniorske reprezentacije Egipta na Svjetskom vaterpolo prvenstvu u Crnoj Gori. Trudila sam se da posvećeno čuvam titulu najbolje učenice odjeljenja i prosjek 5.00 kako bih sebi olakšala upis, kada za to dođe vrijeme. Ponosna sam na to što sam osvojila prvo mjesto na Internacionalnom takmičenju održanom u Italiji prošle godine ispred svoje škole, Gimnazije „Slobodan Škerović", ali i kao predstavnica Crne Gore. Takođe sam osvajala mnoge nagrade u regionu na poljima debate, govorništva i trudila se da dam doprinos realizaciji mnogih vannastavnih programa u mojoj školi.

Društveno korisni postajemo tek onda kada sebe usavršavamo

„Prosvjetni rad": Šta te je privlačilo kod vannastavnog angažmana?

Crvenica: Postoji jedna lijepa misao koju ću parafrazirati, jer nijesam sigurna kako tačno glasi, ali suština je da čovjek, ukoliko ne napreduje, po automatizmu nazaduje. U skladu sa takvim posmatranjem našeg životnog usavršavanja, osjetila sam da mi petice nijesu dovoljne da bih bila zadovoljna nivoom svoje angažovanosti na poljima usavršavanja. Ono što nas kao ličnosti na najbolji mogući način kreira jeste upravo neformalni dio obrazovanja. Pravljenje kompromisa, prihvatanje različitosti, solidarnost – uče se i razvijaju kada na njima radimo. Trudim se da se borim za sve promjene koje se tiču mladih, a koje pri tom smatram ispravnim. Takođe vjerujem da ćemo društveno korisni postati tek onda kada sebe usavršavamo, jer to je mikroplan od kojeg svaka promjena dolazi i baš zato jeste važno neprestano raditi na sebi, pogotovo jer se uložena energija vraća u još divnijoj formi.

Titula „gimnazijalke" ima posebnu draž

„Prosvjetni rad": Završavaš Gimnaziju, na prekretnici si. Kako se osjećaš kao svršena gimnazijalka?

Šahovska sekcija OŠ „Bogdan Kotlica" u Boanu

BOGAT TAKMIČARSKI STAŽ

Članovi šahovske sekcije OŠ „Bogdan Kotlica" u Boanu već tri godine mogu da se takmiče u okviru Šahovskog saveza Crne Gore. Koordinator sekcije **Branko Mandić**, nastavnik fizike, je licencirani trener svjetske šahovske federacije Fide, koji je učinio dodatne napore i za pet osnovnih škola u kojima volontira šah, formirao je šahovski klub. Njegova djeca **Stefan** (16), **Teodora** (14) i **Anastasija** (9) su višestruki prvaci Crne Gore u svojim kategorijama.

U prvoj godini takmičenja klub je opravdao svoje postojanje jer je na Ekipnom pionirskom prvenstvu Crne Gore u Podgorici OŠK „Trebjesa" podijelio prvo mjesto sa ekipom iz Pljevalja koja je po dodatnim kriterijumima bila bolja. Šahovska sekcija je treći put zaredom najbolja u opštini Šavnik. Loši vremenski uslovi i udaljenost često su bili prepreka da pioniri OŠ „Bogdan Kotlica" učestvuju na šahovskim turnirima kojih je u poslednje vrijeme sve više.

Leka Zeković, Miladin Zeković, Gruban Grdinić, Vladimir Jocović, Dragan i **Milan Čurović** već su postali afirmisani mladi šahisti od kojih u dogledno vrijeme, treba očekivati iznenađenja šahovskog napredovanja. Uz **Luku Jocovića, Ivana Čurovića, Suzanu Jocović, Sonju** i **Sanju Čurović, Stojana Cerovića** i još nekoliko pionira koji redovno posjećuju šahovsku sekciju za budućnost se ne treba brinuti. Uz bivše članove sekcije, sada srednjoškolce, Uskoci su dobili značajan broj šahista sa turnirskim stažom koji koriste šahovski sat, stručnu literaturu, kompijuterske programe i igraju šah na internetu. Članovi ovog mladog sportskog kolektiva u trogodišnjem postojanju učestvovali su na svim državnim, a i na mnogim revijalnim takmičenjima.

Ovaj klub je odskočna daska za afirmaciju mladih šahista koji potom prelaze u finansijski jače klubove nakon što su stekli osnovnu šahovsku kulturu i osvojili svoje prve medalje na državnim prvenstvima.

Blagota Koprivica

JEDINSTVEN SPEKTAR MOGUĆNOSTI KOJE NUDI GIMNAZIJA

„Prosvjetni rad": Koji bi bio tvoj poziv polumaturantima koji razmišljaju o upisu u podgoričku gimnaziju, zašto bi baš ova škola mogla da bude njihov pravi izbor?

Crvenica: Ono što vam sada već kao maturantkinja podgoričke Gimnazije mogu reći, jeste da ni jednog jedinog trenutka nijesam preispitala svoju odluku o upisu srednje škole, naprotiv. Spektar mogućnosti koje nudi jedinstven je. Mnogobrojni klubovi, sekcije i saradnje učenika i profesora kroz razne inicijative, predstave u našoj Svečanoj sali, divan su način da formiramo svoju ličnost na mnogo planova i samim tim pronađemo sfere u kojima dugoročno vidimo sebe. Širina znanja koja se nudi je na jako visokom nivou. Predusretljivost i saradnja sa Upravom škole i profesorima nikada nije predstavljala problem. Gimnazija odnedavno ima biblioteku, poput onih koje često pronađemo na internet stranicama najpoznatijih univerziteta, uz širok opus knjiga namijenjenih učenicima željnim dodatnog usavršavanja. Moje je mišljenje da ne bi trebalo da postoji ni najmanja trunka sumnje kada je upis u pitanju, jer onaj ko jednom postane Gimnzijalac, to uvijek i ostane, čemu svjedoče mnogi bivši učenici škole u filmu koji je Gimnazija ove godine napravila i koji se može pronaći na Youtube-u kako bi i najmanje sumnje o izboru srednje škole, za sve one vrijedne i posvećene đake, bile otklonjene.

Crvenica: Trenutno sam još uvijek pod utiskom maturske večeri, koja je, uzgred budi rečeno, bila neposredno prije finalnog intervjua za izbor najaktivnijeg srednjoškolca, ali čini mi se da još uvijek nijesam svjesna da je došao kraj druženju sa mojom Gimnazijom. Osjećam se ponosno jer znam da mene Gimnazija nikada neće napustiti i da ću titulu „gimanzijalke", koja ima posebnu draž, ponosno nositi kroz sva buduća iskustva i prilike.

Neprocjenjivo iskustvo gimnazijskih dana

„Prosvjetni rad": Iz ove perspektive, kako gledaš na četiri godine učenja u Gimnaziji „Slobodan Škerović"?

Crvenica: Postoji jedna riječ koji na lijep način sabira osjećaj koji se u meni probudi svaki put kada pomislim na svoje gimnazijske dane, koji se polako primiču kraju, a to je riječ – neprocjenjivo. Svaki trenutak između časova proveden u našem divnom dvorištu, svaki susret sa školskom klupom, pozdrav profesoru, znanje ponuđeno kao na tacni, učeničke priredbe, sjajni profesori, Uprava koja je uvijek otvorena za saradnju sa đacima i bezbroj mogućnosti koje sam kao gimnazijalka dobila kako bi moje samousavršavanje teklo što ljepše, kvalitetnije i brže.

Posebno mjesto u srcu za mnoge

„Prosvjetni rad": Koliki je žal zbog okončanja srednje škole?

Crvenica: Obično govore, makar sam ja imala priliku više puta takav stav da čujem, da je najljepši period našeg života okončan upravo završetkom srednje škole. Čini mi se da mi već nedostaju svi detalji koji Gimnaziju čine posebnom, počev od njenog izgleda pa sve do suštine koja ostaje netaknuta toliko godina. Njena građa je sve tvrđeg materijala dolaskom svake nove generacije i sigurna sam da će moje iskustvo tokom ove četiri godine biti jedan sjajan vid pripreme za dalji rad i usavršavanje. Iako zvuči kao floskula, zaista sam imala priliku da upoznam mnogo divnih ljudi koji će zasigurno imati posebno mjesto u mom srcu.

Pravni fakultet – sljedeći korak

„Prosvjetni rad": Kakvi su tvoji planovi po pitanju nastavka školovanja?

Crvenica: Nadam se da ću biti studentkinja Pravnog fakulteta u Podgorici, jer ne smatram da je nužno loše studirati ovdje i vjerujem da onaj ko želi da dobije znanje, do istog i dođe, a sve ostalo su izgovori. Nadam se da ću zarad sticanja šire slike stvari dobiti priliku da se dodatno, nakon fakulteta, usavršavam u inostranstvu, naravno uz ideju da se vratim svojoj Crnoj Gori i stečeno znanje implementiram upravo ovdje, jer tada naš rad dobija pravi smisao, kada ga koristimo u svrhu napretka svojih i svojeg.

Kanalisanje energije na što korisniji način

„Prosvjetni rad": Da li planiraš da se i na fakultetu baviš vannastavnim aktivnostima?

Crvenica: Mislim da bez toga ne bih baš mogla da funkcionišem i budem zadovoljna sobom. Prosto imam potrebu da svoju energiju i vrijeme kanališem na što korisniji način i da neprestano radim na sebi, uz ideju da iskre mogućnosti, isključivo svojim radom i zalaganjem, pretvorim u plamen uspjeha.

N. N.

Javni likovni čas u OŠ „Luka Simonović", Nikšić

FASADA UKRAŠENA MURALIMA

Fasada OŠ „Luka Simonović" u Nikšiću ukrašena je muralima koje su naslikali učenici tamošnjih osnovnih škola na javnom likovnom času.

Opštinsko takmičenje mladih likovnjaka – nagradni likovni čas na temu „Priroda – zdravlje – ljepota" održan je u organizaciji Dječijeg saveza, na čelu sa profesoricom **Ratkom Radunović** u OŠ „Luka Simonović", crtanjem na fasadi škole. Ovaj način – oslikavanja fasade je dio urbane mladalačke kulture… svaki crtež nosi određenu poruku. Cilj takmičenja, u kojem je učestvovalo 57 osnovaca, je da okupi i afirmiše mlade talente, ali i da se kod njih razvije ekološka svijest i maniri kulture življenja.

Dječiji savez Podgorice je za prvoplasiranu tročlanu ekipu OŠ „Jagoš Kontić" (**Angelina Janjušević** – mentor) obezbjedio sedmodnevni boravak na Veruši.

Prvonagrađeni su dobili i po kolekciju knjiga i školskog pribora.

Drugo mjesto osvojila je OŠ „Luka Simonović" (**Budimirka Dubretić** – mentor), a treće dijele OŠ „Braća Ribar" (Marinko Mišković – mentor) i OŠ „Ratko Žarić" (**Milena Krivokapić** – mentor). Pohvale su dobili OŠ „Milija Nikčević" (**Angelina Janjušević** i **Vladislav Patrić)** i OŠ „Dobrislav Đedo Perunović".

Tekst i snimci:
Blagota Koprivica

Aleksandra Gačević, najaktivniji student u Crnoj Gori

U STALNOM TRAGANJU ZA NOVIM INTERESOVANJIMA

Gačevićeva je honorarno angažovana u Kancelariji za međunarodne odnose UDG i Studentskom biznis centru. Svoje bogato volontersko iskustvo sticala je u Američkom uglu, Gimnaziji „Slobodan Škerović", NVO ADP Zid, Studentskom parlamentu UDG, kao i u internacionalnom timu Akademije mladih Turske

Fakultet za državne i evropske studije organizovao je, po treći put, Izbor najaktivnijeg studenta Crne Gore, a prvu nagradu uz iznosu 1.000 eura osvojila je **Aleksandra Gačević**, studentkinja Fakulteta za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis i Fakulteta za informacione sisteme i tehnologiju Univerziteta Donja Gorica (UDG), sa prosjekom 9,80.

Na Konkurs se prijavilo 11 kandidata iz skoro svih opština Crne Gore, a o finalistima je odlučivano tako što je četiri kandidata birala Komisija, koju su činili po jedan predstavnik Ministarstva prosvjete, sva tri Univerziteta u Crnoj Gori i Fakulteta za državne i evropske studije, a jednog kandidata birala je javnost putem online glasanja.

Pobjednica Gačević je honorarno angažovana u Kancelariji za međunarodne odnose UDG i Studentskom biznis centru. Svoje bogato volontersko iskustvo sticala je u Američkom uglu, Gimnaziji „Slobodan Škerović", NVO ADP Zid, Studentskom parlamentu UDG, kao i u internacionalnom timu Akademije mladih Turske. Učestvovala je u brojnim domaćim i međunarodnim projektima i kampovima za mlade, okruglim stolovima, festivalima, zavrijedila mnogo prizmanja, među kojima i stipendiju Ministarstva prosvjete za najbolje studente. Govori engleski i italijanski, a uči i kineski jezik.

Iz svega navedenog nameće se pitanje: *Kako postižeš pored studiranja na dva fakulteta sa tako visokim prosjekom da budeš aktivna u vannastavnim aktivnostima?*

„Nastavni proces posmatram kao samo jedan od procesa koji nas uče da se nosimo sa nepredvidivošću života, pa se trudim da ne dozvolim da mi to bude jedina okupacija. Iako postoji mnogo recepata za organizaciju vemena, svi smo mi različiti pa je važno pronaći svoj način, prilagoditi raspored sebi. Na primjer, kada učim rano ujutru, prije nego što se dan probudi, nekada i duplo brže savladam gradivo jer sam potpuno fokusirana – nemam distrakcija, odmorna sam i koncentrisana. To mi omogućava da se nakon predavanja posvetim različitim aktivnostima gdje istražujem dalje svoja interesovanja.

Čini mi se da brojni planovi ne uspijevaju da se realizuju jer se prilagođavamo nekim već grubim obrascima, umjesto da kreiramo svoje. Ako smo sigurni da u 22 h nemamo volje da učimo, ni svi eksperti planiranja neće to promijeniti. Sve je zapravo metod greške i pokušaja, i ja se uporno trudim da pronađem nove načine da upoznam sebe i dan učinim produktivnijim".

Koliko je za tebe podsticajno ovo priznanje?

„Sam proces je bio vrlo profesionalno ispraćen od strane FDES-a. Više krugova selekcije, a kasnije i intervjui sa predstavnicima svih univerziteta i Ministarstva prosvjete su mi pomogli da shvatim značaj ovakvih takmičenja. Titula, iako laskava, mi znači jako malo u poređenju sa onim što je donijela – afirmaciju svih organizacija i aktivnosti kojima sam se bavila, nova prijateljstva i prilike za dalje usavršavanje. Posmatram je kao još jedan vjetar u leđa nama mladim ljudima. Priznajem da nije bilo lako donijeti odluku da se takmičim – staviti sebe na test javnosti i žirija, i stoga i svaki od ostalih kandidata zaslužuje posebnu pohvalu. Međutim, možda najvažniji podsticaj koji mi je donijela jeste to što sada nosim teret toga da budem bolja – ali samo u odnosu na onu sebe od prije. Vjerujem u koopeticiju – kooperaciju sa drugima, kompeticiju sa samom sobom".

Kako vidiš sebe za narednih pet godina u smislu profesionalne karijere, usavršavanja u nauci…?

„Upis na UDG mi je donio sasvim drugačiji pogled na obrazovanje, i ja stoga još negdje pokušavam da pronađem oblasti u kojima želim da se specijalizujem. Trudim se da pronađem spoj ekonomskih nauka sa informatičkim, ali i da svoje van-nastavne aktivnosti uvežem kroz dalje obrazovanje. Za sada sam svjesna toga da ne želim da završim dalje nivoe studija per se, već da to bude dalje usmjerenje koje me zaista interesuje. Neformalno i informalno obrazovanje su sjajna platforma za otkrivanje drugojakosti koju svi nosimo u sebi, ali i odličan način da otkrijemo profile zanimanja koja su prava za nas, ili da kreiramo neka nova. Od prethodne godine sam i članica prve generacije PhD junoša, programa na UDG koji nas priprema za doktorske studije, ali i oba fakulteta na kojima studiram njeguju preduzetničku atmosferu, pa sam dosta naklonjena i tome. Međutim, dugogodišnji volonterski rad me usmjerava i ka ciljevima održivog razvoja i borbi za bolje sjutra. Svakako, ja se uvijek iznova pronalazim, pa ću pustiti da sve ide svojim tokom".

Aleksandrin moto je da svoje uspjehe uvijek treba mjeriti ne u odnosu na druge, već u odnosu na sebe.

„Jer samo kada se mjerimo u odnosu na sebe, možemo vidjeti gdje smo, šta radimo, i ko smo mi u stvari. Baviti se sobom, i sopstvenom trkom za razvojem. Danas da bi ostao gdje jesi, u svijetu globalizacije i svakominutnih promjena moraš da trčiš u mjestu. Čini mi se da to nekad zaboravljamo. U tom kontekstu svoj aktivizam vidim kao temelj svoje budućnosti. Predviđa se da će se do 2050. godine skoro 50% poslova obavljati u vidu 'projekata'. Uljuljkani u post-socijalistički ideal 'rada za državu', zaboravljamo da se dohodak jedne države zasniva na proizvodnji. Na stvaranju nove i dodatne vrijednosti. A mi mladi smo taj oslonac. Oslonac novih ideja, novih firmi, pokretač", poručila je naša sagovornica.

O. Đuričković

Vlada Crne Gore nije dala saglasnost o preseljenju Visoke medicinske škole iz Berana u Podgoricu

U SKLADU SA STRATEŠKOM ODLUKOM O RAZVOJU ŠEVERA

Ova ustanova već ima opremljen i odgovarajući prostor, a na kvalitetu praktične nastave treba da poradi Ministarstvo zdravlja u saradnji sa zdravstvenim ustanovama u Beranama. „Ne trebaju nam za Šever deklaracije, nego realna politika", zaključio je Premijer Duško Marković obrazlažući odluku

Vlada Crne Gore nije dala saglasnost Univerzitetu Crne Gore (UCG) na predloženo izmještanje Visoke medicinske škole iz Berana u Podgoricu.

Podsetimo UCG se obratio se Ministarstvu prosvjete tražeći saglasnost Vlade, kao osnivača, za promjenu sjedišta ove visokoškolske ustanove, navodeći da je Upravni odbor Univerziteta još u maju 2016. godine donio Odluku na osnovu koje studijski program primijenjenih studija na Medicinskom fakultetu – Visoka medicinska škola sa sjedištem u Beranama, nastavlja sa radom pod istim nazivom sa sjedištem u Podgorici, počev od studijske 2017/2018. godine.

Predsednik Vlade **Duško Marković** je obrazlažući odluku o odbijanju saglasnosti naveo da nije čuo adekvatne razloge koji bi potkrijepili takav zahtjev Univerziteta, a da navedena potreba usaglašavanja sa direktivama Evropske unije ne može biti razlog koji bi opredijelio Vladu za saglasnost u ovom trenutku. Premijer je rekao da ovakav zahtjev vidi kao suprotan strateškoj politici Vlade o razvoju sjevera, dodajući da u tom dijelu Crne Gore treba jačati medicinske kapacitete, a ne suprotno.

Zaključeno je da Visoka medicinska škola ima dugogodišnju tradiciju, a više od 350 njenih diploma govore i o kvalitetu nastave, i o velikom broju polaznika. Ova ustanova već ima opremljen i odgovarajući prostor, a na kvalitetu praktične nastave treba da poradi Ministarstvo zdravlja u saradnji sa zdravstvenim ustanovama u Beranama. „Ne trebaju nam za Šever deklaracije, nego realna politika" – zaključio je premijer obrazlažući odluku Vlade da ne da saglasnost za izmještanje Visoke medicinske škole iz Berana u Podgoricu.

Prof. Radmila Vojvodić: Odluka na štetu studenata, kvaliteta znanja i struke

„Odlukom da odbije dislokaciju Visoke medicinske škole iz Berana u Podgoricu Vlada Crne Gore se konfrontirala sa jednoglasnim odlukama Vijeća Medicinskog fakultata, Savjeta za visoko obrazovanje kao stručnog tijela Vlade, izvještajem međunarodnih eksperata o akreditaciji, jednoglasnim stavom Senata UCG o elaboratu koji je podržala i sama Vlada u julu prošle godine. Nadasve, ovom odlukom Vlada ignoriše evropske direktive i standarde regulisane profesije, ali i standarde kvaliteta obrazovanja za koje je odgovoran UCG, kao autonomna institucija", saopštila je rektorka UCG prof. **Radmila Vojvodić**.

Prema njenim riječima, razlozi za ovakvu Vladinu odluku teško se mogu prihvatiti sa stanovišta akademske zajednice, a posebno interesa studenta, kvaliteta znanja i struke, već su neminovno na štetu svih. Dalje, postavlja se pitanje da li je upis na takav studijski program ove godine moguć, jer on nema međunarodnu verifikaciju, odnosno nije akreditovan. Pa shodno tome, nije jasno kako uopšte može dobiti licencu.

„Podaci iz obrazloženja odluke o odustajanju od dislociranja nedopustivo su prozvoljni. S jedne strane, nije moguće razdvojiti teorijski od praktičnog rada, a sa druge strane 260 studenata bi u toku studijske godine gotovo čitav jedan, od dva semestra, trebalo da provedu u Podgorici. Konačno, mi na UCG ne znamo da igdje u evropskom prostoru visokog obrazovanja postoji škola za visoke medicinske sestre gdje se praksa ne obavlja u kliničkom centru. Sve i da je moguće doći do kompromisnog i kvalitetnog rješenja, po ovom prijedlogu Vlade, ostajemo do daljneg rezervisani prema realizaciji. To bi, svakako, trebalo da bude neko originalno crnogorsko obrazovno rješenje. Ovakvo Vladino rješenje je prosto zbunjujuće, jer ujedno povećava troškove, dovodi u pitanje održivost i kvalitet nastavnog procesa i standarde jedne važne profesije koja nam je prijeko potrebna u crnogorskom sistemu zdravstvene zaštite ophrvanom teškim problemima. Čini se kao korak nazad u odnosu na važeću strategiju u oblasti visokog obrazovanja", smatra Vojvodićeva.

Suprotstavljanje standardima Evropske unije

Za mr **Dragicu Dobrović**, saradnika u nastavi Visoke škole Berane, „čudna je odluka Vlade Crne Gore shodno standradima i zahtjevima Evropske unije o obrazovanju medicinskih sestara".

Ukazujući da praktičan rad prate teorijska predavanja ona ističe da „ne možemo u septembru 2017. godine učiti studenta zdravstvenoj njezi pacijenta u kardiohirurgiji, a da vidi i savlada praktični dio te oblasti u februaru naredne godine! Takva praksa mora biti organizovana u takvoj nastavnoj bazi da može edukovati studenta o pružanju zdravstvene njege oboljelim i u kardiohirurgiji, neurohirurgiji, malignoj hirurgiji, nakon specifičnih procedura koronarografije, PCI, embolizacije aneurizmi…". Prema njenim riječima ta praksa ne može biti sprovedena u Opštoj bolnici i Domu zdravlja u Beranama.

Dobrovićeva je pozvala premijera Markovića da još jednom „preispita svoju odluku i dopusti da se buduće medicinske sestre Crne Gore obrazuju po standardima Evropske unije".

Neophodno obrazovanje u skladu sa evropskim direktivama

Nacionalno udruženje medicinskih sestara i babica Crne Gore (NUMSBCG) saopštilo je da je još 2013. godine na zahtjev Ministarstva zdravlja urađena Komparativna analiza postojećeg nastavnog programa koji se primjenjuje u Visokoj školi za sestre u Beranama i EU zahtjeva. „Utvrđeno je da studijska grupa u Beranama nije u skladu sa zahtjevima Direktive EU i treba da bude reformisana – najpoželjnije bi bilo kroz tješnju integraciju u Medicinski fakultet u Podgorici kako bi se obezbijedilo obrazovanje sestara za cijelu Crnu Goru, uz priznavanje potreba različitih regija. Nastavna baza i postojeće kliničko okruženje ne podržavaju sestrinsko obrazovanje onako kako je opisano u Direktivi 55/13 EU. Neophodno je i stvaranje kadra, sestara predavača i sestara na kliničkoj poziciji, koje su u stanju da sprovode takvu nastavu, mentorstvo i nadzor/superviziju", navodi se u saopštenju Udruženja.

Oni smatraju da je u interesu profesije, a iznad svega pružanja kvalitetne i bezbjedne zdravstvene njege, samim tim i zdravstvene zaštite građana Crne Gore, da se ispune neophodni uslovi za obrazovanje sestara u skladu sa evropskim direktivama.

O. Đ.

Savjet za visoko obrazovanje

AKREDITOVAN UNIVERZITET CRNE GORE

Savjet za visoko obrazovanje je, na osnovu pozitivnih izvještaja internacionalne komisije eksperata za visoko obrazovanje, akreditovao sve studijske programe Univerziteta Crne Gore (UCG) na svim nivoima studija prema reformisanom modelu, čime je i formalno zaokružen reformski proces na državnom univerzitetu koji započeo prije više od dvije godine.

Novi trostepeni model studiranja podrazumijeva osnovne studije u trajanju od tri godine, dvogodišnji master i trogodišnje doktorske studije. Nastava prema novom modelu na osnovnim studijama biće organizovana od studijske 2017/2018. godine, a na master studijama od 2020/2021. godine.

Na svim nivoima novog modela studiranja ima 160 studijskih programa, od čega ih je na osnovnim i na master studijama projektovano 114. Predviđeno je i 14 studijskih programa primijenjenih studija, 25 programa na doktorskim studijama, od kojih je jedan interdisciplinarni, i sedam novih interdisciplinarnih studijskih programa.

„Novim modelom, osim usklađivanja sa evropskim prostorom visokog obrazovanja, uspostavlja se mjerljiv standard kvaliteta nastave i usvojenog znanja, pozitivno utiče na mogućnost veće angažovanosti nastavnika na realizaciji nastave i na veće individualno posvećenje studentu, na povećanje mobilnosti nastavnika i studenata. Bečelor diploma profiliše se na tržištu rada kroz jasne ishode učenja, dvogodišnje master studije donose napredna znanja, a doktorske studije dobijaju istinsku valorizaciju kroz doktorsku diplomu koja će imati veću primjenjivost na tržištu rada", navodi se u saopštenju UCG.

O. Đ.

Univerzitet Crne Gore član Magna Charta Univerzitatum

PRIDRUŽILI SE AKADEMSKOJ ZAJEDNICI OD 816 UNIVERZITETA

Na svečanoj ceremoniji koja je organizovana na Univerzitetu u Pečuju, koji obilježava 650 godina postojanja, osim UCG, Magna Charta Univerzitetatum potpisali su i rektori ili prorektori deset evropskih i svjetskih univerziteta

Rektorka prof. Radmila Vojvodić potpisala je dokument Magna Charta Univerzitatum

Rektorka Univerziteta Crne Gore (UCG) prof. **Radmila Vojvodić** potpisala je u Pečuju u Mađarskoj dokument Magna Charta Univerzitatum, čime se taj univerzitet pridružio akademskoj zajednici koja ima 816 univerziteta sa pet kontinenata. Tim dokumentom promovišu se najvažnije vrijednosti univerzitetske tradicije, ohrabruje snažnije povezivanje univerziteta, i insistira na institucionalnoj autonomiji i akademskim slobodama.

Na svečanoj ceremoniji koja je organizovana na Univerzitetu u Pečuju, koji obilježava 650 godina postojanja, osim UCG, Magna Charta Univerzitetatum potpisali su i rektori ili prorektori deset evropskih i svjetskih univerziteta.

Vojvodić je upoznala predsjednika Nadzornog odbora Magna Charta-e **Sijolta Noorda** da poziv za članstvo u ovoj asocijaciji koincidira sa problemom u kojim se UCG našao u posljednja dva mjeseca, a zbog kojeg se pozvao na Ustavom garantovano pravo na autonomiju, koje je povrijeđeno.

„Radi se o sukobu nadležnosti u kojem je Upravni odbor Univerziteta pogazio odluku Senata i sproveo odluku Ministarstva prosvjete, odnosno Vlade Crne Gore. Povod je reformisani i akreditovani studijski program zdravstvene njege i sestrinstva Medicinskog fakulteta, čija je realizacija i licenca pravno i politički manipulisana", kazala je ona.

Vojvodićeva je rekla da pristupanje Magna Charta Univerzitatum i ulazak u zajednicu koju čini više od 800 univerziteta iz Evrope u svijeta, koja dijeli iste vrijednosti, nije samo svečani čin i potvrda poštovanja načela na kojima počivaju savremeni univerziteti, već i mogućnost za podršku u odbrani institucionalne autonomije UCG.

Doru Pamfi, prorektor Univerziteta poljoprivrednih nauka i veterine iz Cluja, koji se na svečanosti u ime novih potpisnika Magna Charta-e obratio, podsjetio je da se „pridružujemo asoscijaciji koja baštini kolektivne akademske vrijednosti – autonomiju, nezavisnost od političkih i ekonomskih uticaja, slobodu nastavnika i studenata, povezanost istraživanja i nastavnog procesa, a sve u duhu odgovornosti prema društvima u kojima živimo".

Prema njegovim riječima, institucionalna autonomija i akademske slobode su osnove koje univerzitete čine snažnima u njihovoj odgovornoj ulozi obrazovanja i istraživanja.

Pamfi je podsjetio na činjenicu da se univerziteti danas suočavaju sa velikim političkim i ekonomskim pritiscima, ali i na to da su zajedničke vrijednosti Magna Charte fokusirane na saradnju i podršku članicama.

Rektor Univerziteta u Pečuju **Jožef Bodiš** smatra da su potpisnici Magna Charta Univerzitatum-a „čuvari univezalnih vrijednosti poput autonomije i akademskih sloboda, kao njenih važnih načela".

Magna Charta Universitatum je dokument koji su u Bolonji 18. septembra 1988. godine potpisali rektori 388 univerziteta. Dokument sadrži načela akademske slobode i institucionalne autonomije, kao smjernica za dobro upravljanje univerzitetima u budućnosti. Akademske slobode, kako se navodi, osnova su za traganje za istinom i barijera nepotrebnim intervencijama vlada i interesnih grupa, dok je institucionalna autonomija preduslov za efiksano i efektivno djelovanje modernih univerziteta.

O. Đ.

Ministarstvo prosvjete uvažilo zahtjeve studenata u vezi sa izmjena Zakona o visokom obrazovanju

SARADNJOM DO NAJBOLJIH RJEŠENJA

Dogovoreno je da se uvede prijemni ispit na master studijama, zatim tri redovna roka, tj. januarski, junski i septembarski, a svaki od njih će imati po dva ispitna termina, što znači da će studenti imati praktično šest ispitnih rokova, navode u Studentskom parlamentu

Studentski parlament Univerziteta Crne Gore (SPUCG) izrazio je zadovoljstvo iskoracima koji su napravljeni kako bi izmjene i dopune Zakona o visokom obrazovanju išle u pravcu povećanja kvaliteta studiranja. Činjenica da su u Nacrt izmjena Zakona o visokom obrazovanju unijeti glavni predlozi Studentskog parlamenta, a kojih nije bilo prije javne rasprave o tekstu Zakona, pokazatelj je spremnosti nadležnih državnih organa, prvenstveno Ministarstva prosvjete, da pozitivno odgovore na zahtjeve studenata za unaprijeđenjem kvaliteta studiranja u Crnoj Gori.

„U konstruktivnom dijalogu sa Ministarstvom, dogovoreno je da se uvede prijemni ispit na master studijama, što će omogućiti najboljim studentima da upišu ove studije na konkurentskoj osnovi, ali i spriječiti situaciju tzv. pranja diploma, odnosno zauzimanje mjesta diplomcima državnog univerziteta od strane diplomaca privatnih univerziteta iz Crne Gore i regiona. Takođe, po prvi put, Zakon će prepoznati tri redovna roka, odnosno januarski, junski i septembarski, koji je do sada bio tretiran kao dodatni a ne redovni ispitni rok. Svaki rok će imati po dva ispitna termina, što znači da će studenti imati praktično šest ispitnih rokova, jer ćemo se na nivou ustanove zalagati da se u svim ispitnim rokovima mogu polagati svi ispiti prijavljeni na početku studijske godine. Isto tako, pitanje raspodjele poena i organizacije predispitnih obaveza sada će biti u domenu nadležnosti ustanova visokog obrazovanja. Rješenje da se sadašnji specijalisti izjednače sa masterima u pogledu prava na zapošljavanje je takođe dobra mjera, pogotovo jer će specijalisti imati i mogućnost da se doškoluju, upisom na drugu godinu master studija po novom modelu studiranja.

Finansiranje prvog i drugog nivoa studija iz državnog budžeta je veliki iskorak, a studenti očekuju i težnju nadležnih ka sličnom modelu i na doktorskim studijama, što treba implementirati u nekom narednom zakonskom rješenju. Posebno dobro rješenje iz izmjena zakona je jačanje uloge praktične nastave, kao i princip rangiranja ustanova. Ocjena stepena usaglašenosti studija za upis na master i doktorske u domenu nadležnosti ustanove će takođe ojačati mjere za kvalitetnijim naprednijim nivoima studija", navodi se u saopštenju SPUCG.

O. Đ.

Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore

U ČLANSTVU EVROPSKE ASOCIJACIJE PRAVNIH FAKULTETA

Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore (UCG) primljen je u Evropsku asocijaciju pravnih fakulteta (European Law Faculty Association – ELFA), koju je 1995. godine osnovalo u Luvenu u Belgiji 80 pravnih fakulteta iz različitih evropskih univerziteta. Sjedište asocijacije je u Madridu, i ona danas ima više od 200 čalnova uglavnom iz zemalja EU i onih koje teže da postanu članice te zajednice.

Osnovni ciljevi ELFA-e su: koordinacija procesom reforme obrazovanja pravnika u Evropi, uvođenje novih tema i oblasti u nastavne sadržaje na pravnim fakultetima, promocija saradnje između univerziteta u Evropi i predstavljanje pravnih fakulteta u evropskim institucijama, nacionalnim obrazovnim institucijama i strukovnim udruženima adovokata i tužilaca.

Osim koordinacijom procesa obrazovanja ELFA predstavlja pravne fakultete u brojnim institucijama EU i profesionalnim udruženjima advokata i tužilaca, a organizuje i međunarodne naučne skupove i konferencije o najinteresantnijim temama današnjice. Takođe, asocijacija izdaje Evropski žurnalu pravnog obrazovanja (European journal of legal education – EJLE), ona pruža informacije o trenutnom stanju obrazovanja pravnika na prostoru Evrope i svijeta.

Punopravnim članstvo u ELFA Pravni fakultet UCG će biti direktno uključen u reformske procese obrazovanja pravnika u Evropi, saopšteno je iz te visokoobrazovne ustanove.

O. Đ.

Strani studenti o studiranju u Crnoj Gori

UZ SRDAČNOST PROFESORA I KOLEGA SVE JE LAKŠE

Nedostaju predavanja na engleskom jeziku i više slobodnog vremena, ali sve pohvale za prirodu i znamenitosti Crne Gore

Kroz programe razmjene studenata ovdašnji akademci odlaze na studije u inostranstvo, ali ne mali broj stranaca iz Evrope i svijeta dolazi sa istom namjerom na Univerzitet Crne Gore (UCG). Posredstvom Centra za međunarodnu saradnju UCG saznali smo kakav je studentski život stranca na državnom Univerzitetu u Podgorici.

„UCG je dobar Univerzitet i uprkos tome što prepreku predstavlja to što nema predavanja na engleskom jeziku, profesori zaista brinu o studentima koji dolaze sa strane", kaže **Ana Milaš** iz Ukrajine, student političkih nauka u Poljskoj.

Ona govori engleski, ruski, ukrajinski, poljski i češki, pa joj crnogorski, kaže, dobro ide, kao jedan od slovenskih jezika. U Crnoj Gori će kroz Erasmus program provesti pola godine, na master studijama Fakulteta za političke nauke, na usmjerenju Međunarodni odnosi.

„Crna Gora je praktično nova zemlja, sa iskustvom od 10 godina nezavisnosti, pa mi je, sa aspekta političkih nauka, interesantno kako se ova zemlja razvija, kao i različitosti među kulturama, stavovi Vlade o Erasmusu, Evropskoj uniji, o čemu ću i pisati u svom eseju na kraju", objašnjava Ana.

Za studijski program kaže da se ne razlikuje puno od onog u Poljskoj, osim u pogledu načina polaganja ispita na kraju, jer će na engleskom jeziku priložiti rad i imati usmeni dio ispita. Već u prvom mjesecu boravka ima dobro iskustvo i svoj krug prijatelja.

„Ovdje su mladi ljudi zatvoreni, druže se u grupama, ali vremenom postaju otvoreni i prijateljski nastrojeni. Družimo se, stalno putujemo, idemo na izlete i zabavno nam je. Novina mi je bio i susret sa velikim brojem religija u Crnoj Gori, ali je ta različitost dobra, jer ne vidim da postoje problemi zbog njih", priča Ana. Mladi ljudi iz Crne Gore, smatra ona nisu „otvorenog uma" i poprilično su konzervativni, usljed zatvorenog kruga u kojem se kreću.

„Većina njih, pa čak i mladi ljudi do 25 godina, nisu napuštali Crnu Goru i ne idu u insotranstvo. Crna Gora je mala zemlja, kao jedna regija u Ukrajini, pa je time još čudnije odsustvo njihove mobilnosti, ne samo kao studenata već i kao mladih ljudi koji žele da upoznaju drugu zemlju", ispričala je Ana svoje utiske.

Valters-Valts Jansons iz Latvije se u posljednjem trenutku odlučio da dođe na Ekonomski fakultet UCG preko Erasmus programa.

„Samo ime mi je zvučalo dobro", kazao je on, a njegovi prvi utisci govore da je „teže studirati u Crnoj Gori nego u Latviji, jer nemate toliko slobodnog vremena".

„Studenti u Latviji idu tri puta nedjeljno na Univerzitet, a nekada i četiri puta. Recimo, petak je obično dan kada morate da završite domaće zadatke za Univerzitet, ali ovdje se praktično ide svaki dan, osim nedjeljom, ako sam u pavu. Ponekad se dešava da profesori daju ispite i nedjeljom".

Jansons se dosta dobro snašao uz „buddy" studenta, člana volonterske mreže studenata koji pružaju podršku stranim studentima, a kojeg dodjeljuje Kancelarija za međunarodnu saradnju UCG. On kaže da je život studenata u Crnoj Gori sličan onom u Latviji.

„Profesori su vrlo otvoreni za saradnju, pitanja, konsultacije. Već sam dobio dosta materijala za esej, koji ću nakon provedenog semestra morati da predam", priča Jansen.

Nikol Hornakova iz Slovačke je izabrala Ekonomski fakultet UCG kroz CEEPUS program razmjene, čije su članice zemlje Centralne i Istočne Evrope.

„Izgleda mi da su ovdje studije lakše jer mi u Slovačkoj moramo stvarno puno da učimo, različit je njen utisak u odnosu na Latvijca Jansena. Ona kaže da je lijenost Crnogoraca poznata i u Slovačkoj.

„Kod nas nije moguće da nam roditelji tek tako daju 100 eura već pretežno mladi zarađuju, pa i za studije. Ja svakog ljeta negdje radim. Do sada sam radila na Malti, u Austriji, Grčkoj…"

Nikol nema razumijevanja za nedostatak potrebe za putovanjem i istraživanjem. Svoj boravak u Crnoj Gori iskoristiće da upozna prirodu i znamenitosti Crne Gore, kao i sve zemlje bivše Jugoslavije, kaže ona.

Svi oni, kada pričaju o Crnoj Gori, koriste iste riječi: sunce, more, planina, blaga klima, dobri ljudi… Iskustvom studiranja na UCG, slikama Crne Gore i prepričavanjem doživljaja, svojim prijateljima preporučuju da steknu isto iskustvo kao i oni.

O. Đ.

U Bečićima održana konferencija „Akademski integritet – dostignuća i buduće perspektive za Crnu Goru"

POŠTOVANJE STANDARDA KVALITETA JE OKOSNICA RAZVOJA VISOKOG OBRAZOVANJA

„Ideal znanja i zahtjev za izvrsnošću ljudskog resursa sa studentom koji je u centru naše pažnje bio je i ostaje glavna vodilja sprovedenih sistemskih promjena i njihove dalje primjene i usavršavanja u praksi", poručila je rektorka UCG prof. Radmila Vojvodić

„Univerzitet Crne Gore (UCG) dijeli izazove i rizike ukupnog socio-ekonomskog miljea Crne Gore i želi da intenzivno učestvuje u razvoju zajednice, prepoznajući svoje obaveze – za dobar kvalitet znanja i vještina na tržištu rada, za naučnoistraživačku kompetitivnost i inovativnost u evropskom prostoru visokog obrazovanja, za aktivizam i djelovanje ovdje i sada u povezivanju sa društvom i privredom", kazala je rektorka UCG prof. **Radmila Vojvodić** na konferenciji „Akademski integritet – dostignuća i buduće perspektive za Crnu Goru", koja je održana u Bečićima.

„Ideal znanja i zahtjev za izvrsnošću ljudskog resursa sa studentom koji je u centru naše pažnje bio je i ostaje glavna vodilja sprovedenih sistemskih promjena i njihove dalje primjene i usavršavanja u praksi. Smatramo da bezuslovno poštovanje pravnog sistema i standarda kvaliteta visokog obrazovanja, uz odgovornost i etičku dosljednost svih aktera, predstavljaju jedinu pravu okosnicu zdravog razvojnog miljea tržišta visokog obrazovanja na kome se nalazi i državni univerzitet", navela je rektorka.

Ona je podsjetila da je UCG 10. maja akreditovan u reformisanom, novom evropskom modelu studiranja, čime je okončan trogodišnji proces nastavne, strukturalne, normativne i upravljačke reforme i reorganizacije.

„Radi se o uvođenju novog modela 3 + 2 + 3. Ali, reforme su zapravo izvršene na području unapređenja kvaliteta studija i studiranja, sticanja znanja i vještina, naučnoistraživačke i umjetničko-istraživačke djelatnosti, i pogotovo u pravcu podizanja mobilnosti nastavnika i studenata, u pravcu internacionalizacije, harmonizacije naših studijskih programa sa evropskim standardima, sa potrebama na tržištu rada i standardima održivosti Univerziteta", pojasnila je Vojvodić.

Autoritet počiva na uređenom sistemu

Prema njenim riječima, ispravljanje slabosti sistema, izgradnja i snaženje temelja modernog integrisanog evropskog univerziteta, koji ima strogu akademsku hijerarhiju i istrajava na transparentnosti i referentnosti, dugoročan je izazov.

„Ponoviću zato stav koji sam izrekla u martu u Podgorici na istu ovu temu: ni Planom integriteta, ni Sudom časti, niti Etičkim kodeksom, niti obskrbljivanjem pomagalima poput tzv. softvera za provjeru plagijarizma, kao svakako neophodnim mjerama koje živo funkcionišu na UCG, koje upražnjavamo, pa reći ću i zahvaljujući i izuzetnoj podršci i projektima Savjeta Evrope, nije nužno i garantovan integritet", kazala je Vojvodić.

Ona je objasnila da autoritet, odnosno integritet institucije Univerziteta, mora počivati na uređenom sistemu, na dosljednom poštovanju postavljenih pravila i procedura.

„To zapravo znači da je sve na probi istrajnosti i akademske etičnosti svih pripadnika akademske zajednice, kako bismo se sačuvali od merkantilizacije visokog obrazovanja, sumnjivih diploma, od korupcije i plagijarizma, od fenomena doktoromanije, odnosno hiperprodukcija naučnih titula. To su sve fenomeni sa kojima se suočavamo na Zapadnom Balkanu", kazala je Vojvodić.

Ona je ukazala da se zato UCG, i tokom i nakon reformi, zalaže za sistem rangiranja univerziteta kroz zakonske norme kao mjeru upisne politike i valorizacije diplome na tržištu rada, ali i za transparentnu i nezavisnu regulatornu agenciju koja bi pratila i kontrolisala kvalitet. Univerzitet zagovara i besplatno visoko obrazovanje na državnom univerzitetu na sva tri nivoa studija.

„Posebno kada su u pitanju master i doktorske studije ove mjere bi bile stimulativne za sve talentovane pojedince, koji u aktuelnom ekonomskom tranzicionom ambijentu ne mogu platiti skupe školarine za najviši stepen obrazovanja. I nema tu nikakve demagogije, za sve one vrijedne i talentovane, sa istraživačkim kompetencijama na čijim postignućima zapravo gradimo buduću naučnu referentnost i konkurentnost našeg Univerziteta", kazala je rektorka Vojvodić.

Treba nam kultura promjene

Generalna direktorica Direktorata za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete **Mubera Kurpejović** podsjetila je da je taj Vladin resor prošle godine pripremio uz pomoć eksperta Svjetske banke, a kroz HERIC projekat, Studiju o plagijarizmu. Opredijeli smo se, dodala je ona, za rješenje da imamo poseban zakon o akademskom integritetu, koji je agendom Vlade predviđen za četvrti kvartal.

Govoreći o izmjenama zakona o visokom obrazovanju, Kurpejović je podsjetila na preporuku evaluatora Savjeta Evrope o promjeni statusa Savjeta za visoko obrazovanje i eventualno formiranje nezavisne agencije za obezbjeđenje kvaliteta. To tijelo bi, kako je objasnila, trebalo da doprinese jačanju akademskog integriteta i borbi protiv svih vidova korupcije u obrazovanju.

„Mislim da samo u sadejstvu svih ustanova visokog obrazovanja, svih relevantnih institucija koje tangira obrazovanje, možemo doći do kvalitetnih i dobrih rješenja koja će naš obrazovni sistem učiniti prepoznatljivim, a naš kadar konkurentnim", kazala je Kurpejović.

Program menadžerka Odjeljenja Savjeta Evrope za obrazovanje **Vesna Atanasova** navela je da obrazovanje ima važnu ulogu u promociji suštinskih vrijednosti Savjeta Evrope, a to su demokratija, ljudska prava i vladavina prava.

„Pravni mehanizmi nijesu dovoljni da bi se borili sa korupcijom u obrazovanju. Treba nam mnogo više, treba nam kultura promjene. Treba da promijenimo svijest i ponašanje svih aktera uključenih u obrazovanje od studenata, roditelja, do akademskih profesionalaca. Ta pozitivna kultura promjene može da doprinese jačanju integriteta u obrazovanju", kazala je ona.

Atanosova je kazala da su u Savjetu Evrope spremni da pruže tehničku pomoć Ministarstvu pri izradi zakona o akademskom integritetu i uspostvaljanju agencije za obezbjeđenje kvaliteta.

Konferencija je organizovana u okviru projekta „Jačanje integriteta i borba protiv korupcije u visokom obrazovanju" koji zajedno finansiraju Evropska unija i Savjet Evrope kroz programski okvir Evropske unije i Savjeta Evrope pod nazivom „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku". Projekat sprovodi Odjeljenje Savjeta Evrope za obrazovanje u saradnji sa Programskom kancelarijom Savjeta Evrope u Podgorici.

O. Đ.

Univerzitetski nastavnici na razmjeni

PUTOVANJA OBOGAĆUJU LIČNOST

Boravak u Španiji na Univerzitetu u Granadi za **Biljanu Šćepanović**, vanrednog profesora na Građevinskom fakultetu, nije ni prva razmjena ni prvi dolazak u ovu visokoobrazovnu ustanovu, koja postoji oko 550 godina. Šćepanovićeva je na ovom Univerzitetu gostujući istraživač u okviru postdoktorskih studija, kao stipendista INVO/HERIC projekta, navode u Centru za međunarodnu razmjenu UCG.

„Preko International Welcome Center-a Univerziteta u Granadi dobila sam poziv da učestvujem na Sajmu međunarodne mobilnosti organizovanom 31. maja na Fakultetu za prevodilaštvo, u okviru proslave 30 godina Erasmusa. Tu su svoje države i univerzitete predstavljali gostujući studenti i nastavnici koji su trenutno u Granadi, ne baš isključivo u okviru Erasmus programa", kazala je Šćepanovićeva ističući posebno zadovoljstvo što je predstavljala Crnu Goru u Španiji.

Od 2001. godine kada je prvi put učestvovala u programu mobilnosti, na Univerzitetu u Birmingemu, u Velikoj Britaniji, kao stipendista British Scholarship Trust-a, postdoktorske studije su njeno 15. iskustvo gostovanja na univerzitetima i naučnoistraživačkim institucijama van Crne Gore.

„Programi razmjene su mi omogućili da doživim neke druge sredine – radne, nastavne, naučne, kulturne, socijalne, jezičke, religijske… što smatram neprocjenjivom dragocjenošću, pogotovo u životu i poslu jednog univerzitetskog nastavnika", kaže Šćepanović.

Svojim kolegama Šćepanovićeva preporučuje da se obavezno prijave za program mobilnosti:

„To neopisivo dobro iskustvo vam niko ne može prepričati i objasniti, već treba sami da ga doživite. Nije potrebno naglašavati koliko je u našem poslu značajna razmjena iskustava sa kolegama sa drugih univerziteta u duhu savremene internacionalizacije i globalizacije znanja. Ništa vas ne može toliko obogatiti kao ličnost poput prilike da upoznate druge kulture, ljude i načine života i rada", zaključuje Šćepanović.

Univerzitet u Granadi ima oko 80.000 studenata i svake godine više od 200 njih dolazi iz drugih zemalja kroz Erasmus program, čineći ga najpopularnijim evropskim sveučilištem.

O. Đ.

STUDIJSKI BORAVCI VEOMA ZNAČAJNI ZA UNAPREĐENJE OBRAZOVANJA

„Studijski boravci su jedan od najznačajnijih faktora koji utiču na unapređenje razvoja visokog obrazovanja i nauke u cjelini", stav je **Steva Popovića**, docenta i dekan na Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje Univerziteta Crne Gore (UCG). On je trenutno na akademskoj razmjeni na Fakultetu za sport Sofia Antipolis Univerziteta u Nici u okviru evropskog programa Erasmus+ i ugovora koji imaju ova dva univerziteta, saopšteno je iz Rektorata.

Na tronedjeljnom programu Popović je u mogućnosti da ostvari nove kontakte sa kolegama, upozna se sa njihovim stilom nastave, kao i, potencijalno, novim metodama i nastavnim materijalima, da razgovara o postojećim i budućim projektima i mogućnostima zajedničkih aktivnosti u okviru EACEA otvorenih poziva, saradnji u okviru godišnjih konferencija koje organizuju obje institucije, zajedničkih aktivnosti u okviru naučnih časopisa koje publikuju navedene institucije u okviru sportskih nauka.

Takođe, ovaj program Popoviću omogućava da promoviše UCG i ljepote Crne Gore, te otvori mogućnosti za potencijalnu mobilnost studenata i nastavnog osoblja i u suprotnom smjeru.

„Iako sam trenutno dekan na Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje i veoma opterećen administrativnim obavezama, nikako ne popuštam kada su istraživačke aktivnosti i međunarodna saradnja u pitanju, odnosno publikovanje i recenziranje naučnih radova, posjete partnerskih univerziteta, organizacija naučnih skupova i uređivanje naučnih časopisa, budući da jedino na taj način mogu ostati međunarodno aktuelan i prepoznat u širem kontekstu. Pored toga, trudim se da i svojim kolegama olakšam da krenu istim putem", rekao je Popović.

Postoji veliki broj različitih programa finansiranih što od evropskih, a nešto i od naših institucija, koji se objavljuju na sajtu Univerziteta u okviru Centra za međunarodnu saradnju.

„Apelovao bih na sve kolege, posebno na one mlađe, koji su na početku svoje akademske karijere, da obrate posebnu pažnju na mogućnosti koje se otvaraju u okviru ovakvih i sličnih programa, budući da napredak u karijeri ne može biti potpun ukoliko se ne napravi međunarodna akademska mreža u okviru svojih istraživačkih interesovanja. Ovakve mreže su korisne po sve aktere, ali i po institucije kako domaćina, tako i onoga koji šalje svog kandidata", naglašava Popović.

Ovo nije prvi studijski boravak dekana Fakulteta za sport, koji je u posljednjih desetak godina imao duže boravke na nekoliko univerziteta širom Evrope, kao što su: METU u Ankari, Univerzitet u Ljubljani, Univerzitet u Munsteru i ATEI u Solunu.

O. Đ.

JPU „Dragan Kovačević" iz Nikšića, dobitnik državne nagrade „Oktoih":

SA DOBRIM TIMOM USPJEH JE ZAGARANTOVAN

„Kada vas kandiduje neko ko je srž priče, a to su roditelji, koji su glavni evaluatori rada ove ustanove i pokazatelji interakcije našeg djelovanja, to je nešto što ne može niko da ospori. Nastojimo da uvedemo svjetske standarde u sve segmente rada", poručuje direktorica Radmila Backović

Među brojnim povodima zbog kojih smo posjetili JPU „Dragan Kovačević" u Nikšiću jedan od najvažnijih je taj što je kolektiv ove ustanove dobio državnu nagradu „Oktoih" za ostvarene izuzetne rezultate u vaspitno-obrazovnom radu u 2016. godini. Iste godine i Opština Nikšić dodijelila je ovoj ustanovi Nagradu oslobođenja grada, priznanje za najviše zasluge i postignute rezultate u teorijskom i praktičnom radu i djelovanju u svim oblastima stvaralaštva kojima se doprinosi razvoju ove opštine.

Ne skrivajući zadovoljstvo zbog priznanja direktorica ove predškolske ustanove **Radmila Backović** ističe da je za nagradu „Oktoih" predlog potekao od Savjeta roditelja.

„Kada vas kandiduje neko ko je srž priče, a to su roditelji, koji su glavni evaluatori rada ove ustanove i pokazatelji interakcije našeg djelovanja, to je nešto što ne može niko da ospori. S toga smo to priznanje i očekivali. Naša karakteristika u odnosu na ostale ustanove ove vrste je što nastojimo da uvedemo svjetske standarde u sve segmente rada.

Ponosni smo što smo prije četiri godine među prvima na Balkanu uveli HACCP sistem za kontrolu kvaliteta hrane. Imamo ISO standard, koji prati kvalitet rada svih službi unutar ustanove i koji predviđa da svako radi ono što mu je u opisu posla. Takođe, na putu smo za dobijanje standarda za zaštitu životne sredine", naglašava sagovornica „Prosvjetnog rada".

Prema riječima ovog iskusnog pedagoga, najveći kvalitet rada ustanove u kojoj Backovićeva radi već 26 godina, od kojih 20 kao vaspitač, jeste vaspitno-obrazovni rad, ali se jednako vodi računa o ishrani i spavanju djece, jer ovo je za njih druga kuća.

„Suština uspješne priče, nastavlja ona, je to što sam uvijek pravila dobre timove saradnika u svim segmentima. Nekad možemo napraviti dobar objekat i opremiti ga didaktikom, ali nosilac svega toga je kadar i to je prioritet. Sa dobrim timom uspjeh je zagarantovan. Rezultat toga je da nam sada nerijetko djeca na kraju radnog dana nevoljno i sa suzama odlaze iz vrtića, a prije su plakajući dolazila u ustanovu".

Ovaj uzoran kolektiv dokazao je da veliki uglavnom ženski tim može dobro da funkcioniše, što je i prosvjetna inspekcija pozitivno ocijenila u svojim izvještajima. Dobru atmosferu održavaju tako što nađu vremena i za zajedničke izlete i druge vrste druženja, a za proteklih osam godina nisu imali nijedan disciplinski postupak.

„Za sve to neophodno je da na čelu kolektiva bude neko ko ima veliko iskustvo, strpljenje, toleranciju, spremnost na međusobno poštovanje, uzajamno razumijevanje, prilagođavanje i korigovanje", smatra Backovićeva.

Život u brojkama

Prvi vrtić u Nikšiću osnovan je 1950. godine sa dvije vaspitne grupe po 30 djece uzrasta od tri do sedam godina. Prvi upravnik bila je Danica Šipčić, učiteljica, a imao je i tri vaspitačice. Paralelno, pri Narodnoj osnovnoj školi postojalo je od 1946. godine i zabavište za djecu starijeg predškolskog uzrasta. Tih godina otvorena su još dva vrtića, a oko 270 djece bilo je obuhvaćeno predškolskim boravkom. Godine 1959. Savjet za prosvjetu Gradskog narodnog odbora donio je odluku da se Dječije zabavište kao budžetska ustanova ukine i da se spoji sa Dječijim vrtićem čime je ozvaničen rad nove predškolske ustanove sa imenom koje i sada nosi.

Te godine u vrtiću je radilo 10 vaspitača, sedam radnika i jedan ljekar.

Sada je u 19 vaspitnih jedinica upisano 2.000 djece sa kojima radi 290 zaposlenih, uglavnom vaspitača, kao i 26 medicinskih sestara, 10 higijenički, 18 servirki i stručni saradnici (pedagog, psiholog, defektolog, logoped, profesor engleskog jezika i nutricionista). Pored uobičajenog cjelodnevnog i poludnevnog programa ova ustanova ima i trosatni predškolski vaspitno-obrazovni program pripreme djece za osnovnu školu, namijenjen mališanima od pet godina do polaska u školu.

Poštujući pravo djeteta na obrazovanje, sprovodi se i poseban program inkluzivnog obrazovanja „Vrtić i škola po mjeri djeteta", čija je suština uključivanje u redovan obrazovni sistem djece sa posebnim potrebama i one iz marginalizovanih grupa. Mališani sa razvojnim teškoćama su integrisana u redovne vaspitne grupe. Vrtić ima senzornu sobu i aparate neophodne za rad sa djecom sa teškoćama u razvoju, a sedam stručnih saradnika radi sa djecom sa teškoćama u razvoju dodatno „jedan na jedan".

„Pomoći djetetu, ali neupadljivo, jedan je od osnovnih principa programskih aktivnosti namijenjenih djeci sa razvojnim teškoćama. U našoj ustanovi putem inkluzivnog obrazovanja mališani sa smetnjama mogu da razvijaju svoje socijalne, emocionalne, mentalne i fizičke sposobnostio kada su okružena vršnjacima bez smetnji", ističe direktorica Backović.

Zahtjevnija djeca i roditelji

Prema njenim riječima, u ovoj ustanovi je veoma uspješno sprovedena reforma predškolskog obrazvoanja, ali i dalje prate tokove savremenih dešavanja u toj oblasti i prilagođavaju se. „Poznati smo po tome da radimo po svim normativima, jer smo obezbijedili prostor za optimalan rad tako što je za proteklih osam godina otvoreno devet objekata. Na putu smo da dokažemo da je ovaj nivo obrazovanja vrlo bitan u sistemu obrazovanja. Radimo sa obrazovanim kadrom koji se stalno edukuje u svim segmentima i koji je pripremljen za sadašnje dijete, koje je veoma zahtjevno i prema kome treba postavljati velike zahtjeve. Sve to rezultiralo je da smo sa 33 procenta od prije sedam-osam godina poboljšali polaznost djece na 48 odsto", ukazuje Backovićeva.

Branka Mrkić, pomoćnica direktora, smatra da su nagrade dokaz da je ova ustanova prepoznata i u Crnoj Gori i u regionu po tome što prati savremene trendove predškolskog vaspitanja i obrazovanja. U prilog tome je i činjenica da se, na inicijativu direktorice Backović, od 2014. godine u vaspitnoj jedinici „Ciciban" sprovodi pilot projekat „Montesori pedagogija u crnogorskom obrazovnom sistemu", čiji je osnovni princip „pomozi mi da uradim sam".

„Uloga vaspitača je tu izmijenjena, tako što je on posmatrač i pomagač djetetu u rješavanju zadataka. Kraj projekta planiran je za maj, ali očekujemo da ćemo moći od septembra, uz saglasnost Ministarstva prosvjete, da implementiramo i zvanično ovaj program i da ćemo u dogledno vreme biti centar za obuku Montesori pedagogije i za ostale vrtiće u Crnoj Gori", rekla je Mrkićeva.

Ona je dodala da je ova predškolska ustanova od prošle godine partner u projektu NVO „Djeca prije svega" koji podrazumijeva partnerstvo za mir i pomirenje kroz rano obrazovanje u zapadnoj Evropi. Cilj je da se izgradi jedno inkluzivno društvo u kojem će bez obzira na različitosti svi naći svoje mjesto.

Sve su to projekti sa ciljem da sva djeca dobiju jednake predispozicije za predškolsko obrazovanje.

Olga Đuričković

SA HACCP SISTEMOM BEZBJEDNIJA HRANA

Prema riječima **Valentine Korać**, kuvarice, centralna kuhinja distribuira hranu za 18 jedinica, što je oko 1.500 obroka (doručak, ručak i užina). „Odgovornost je veoma velika, Bezbjednost i kvalitet hrane je na prvom mjestu i na svaki detalj se maksimalno pazi. HACCP sistemom se obezbjeđuje preventivna zaštita bezbjednosti hrane i zdravstvena ispravnost namirnica. Svaki proizvod se prati u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije, a zahvaljujući obimnoj evidenciji, koja se vodi na svim nivoima, moguće je tačno utvrditi od kog dobavljača je nabavljena određena sirovina od koje je proizvedena neispravna namirnica. Primjenom ovog sistema isključuje se svaka mogućnost od pojave bolesti proizrokovanih hranom", istakla je Korać.

KONTINUIRANO UNAPREĐIVANJE RADA

Rajka Bulajić, vaspitačica i koordinator u vaspitnoj jedinici „Palčica" ocjenjuje da je predškolsko vaspitanje temelj cjeloživotnog učenja i da su sada djeca inicijatori aktivnosti, u odnosu prije 15-ak godina, tj. prije početka reforme, kada su im programi nametali rad. „Sve radimo da bi zadovoljili dječiju kreativnost i maštu. Ostvarili smo saradnju sa školama kako bi naši prvaci zakoračili sa osmijehom 1. septembra u učionicu. Saradnja se realizuje kroz uzvratne posjete, likovne radionice, te uključivanje roditelja, stručnih službi škole i vrtića. Po modelu iz Slovenije u Nikšiću su počeli da se grade vrtići pri školama, čime je i prostorno riješeno da se mališani ranije upoznaju sa školskim objektom. To je već urađeno u Župi i u Kličevu", kaže Bulajićeva.

Tvrdeći da nagrada „Oktoih" sigurno nije došla slučajno, **Snežana Zogović**, pedagog, naglašava da je veliki trud i rad uložen u svim segmentima, pa tako i u vaspitno-obrazovnom radu. „Prije svega vaspitači, na čijem radu počiva sve, tako i stručne službe kontinuirano unapređuju svoj rad. Strogo vodimo računa o individualnim karakteristikama svakog djeteta i njihovim interesovanjima. Stručna služba je uvijek tu da ponogne u izradi insturmenata praćenja, pri novim metodama i tehnikama rada. Današnja djeca mnogo toga znaju i sadašnji roditelj je mnogo zahtjevan. Imamo tim za svaki dio posla, zatim, tim za profesionalni razvoj koji je anketirao vaspitače i roditelje, a na aktivima smo zaključili šta nam je potrebno da bismo unaprijedili rad. Zaposleni pohađaju veliki broj seminara koje organizuje uprava, a često sami izrađujemo didaktička sredstava u našoj radionici", priča Zogovićeva.

Ona napominje da je ostvarena veoma dobra saradnja sa roditeljima, koji daju određene upute šta i kako raditi sa djecom. Organizuju se i roditeljski sastanci četiri puta godišnje, a jednom sedmično je dan otvorenih vrata.

KAD SE STEKNE POVJERENJE SVE JE LAKŠE

Jelena Marković, pedagog i PR ustanove, dodaje da postoji izvrsna saradnja sa svim institucijama u gradu i šire, koja se ogleda u organizovanju edukativnih posjeta raznim preduzećima i gradovima. „Što se tiče medija, imali smo svoju emisiju na TV Nikšić, zatim TV 777, ali i drugi prate sve naše aktivnosti, obilježavamo sve važne datume, i što je veoma bitno – djeca sve uče na očiglednom primjeru", naglašava ona.

Prateći savremene tokove poslovanja vrtić ima svoj sajt i profil na facebook stranici. „Namjera nam je da ovom vrstom komunikacije omogućimo roditeljima i svima koji su zainteresovani za sradnju sa nama, da na jednostavan, kvalitetan i brz način predstavimo našu ustanovu, njene sadržaje, programe i aktivnosti", objašnjava Markovićeva.

Medicinska sestra **Marija Gluščević**, čiji je zadatak prihvat djece na ulazu u vrtić, kaže da se trudi da sa njima bude što opuštenija, jer im nije baš prijatno da vide bijeli mantil. „To bude stresno za njih i važno nam je da zadobijemo njihovo povjerenje, a to postižemo dobrim radom i komunikacijom sa roditeljima. Kad steknemo povjerenje kod mališana onda je sve lakše. Takođe, kontrolišemo higijenu djece, pri čemu posebnu pažnju posvećujemo tome kako saopštiti roditelju ako nešto kod njihovih mališana možda nije u redu i šta treba popraviti. Provjeravamo higijenu svih objekata, pomažemo u hranjenju i presvlačenju djece", opisuje svoj dio posla Gluščevićeva.

Ivanova Korita

PREDSJEDNIK SKUPŠTINE IVAN BRAJOVIĆ OTVORIO LJETNJU ŠKOLU NAUKE

„Kao što atom sadrži odgovore za najveće stvari, tako i naš mikrokosmos pruža odgovre za nepregledne svjetove u kojima je naša planeta tek jedna kap u moru. A upravo ste vi odabrani da nam približite nauku i dostignuća", poručio je predsjednik Skupštine Crne Gore Ivan Brajović polaznicima kampa

Sa otvaranja

„Uvijek je privilegija biti na Lovćenu, a danas je moje zadovoljstvo upotpunjeno ovim lijepim povodom otvaranja 10. po redu hrama znanja Fondacije za promociju nauke (PRONA) koja hrani želju izuzetnih mladih ljudi za zajedničkim istraživačkim radom", rekao je predsjednik Skupštine Crne Gore **Ivan Brajović** na svečanosti povodom početka Ljetnje škole nauke na Ivanovim Koritima.

„Kao što atom sadrži odgovore za najveće stvari, tako i naš mikrokosmos pruža odgovre za nepregledne svjetove u kojima je naša planeta tek jedna kap u moru. A upravo ste vi odabrani da nam približite nauku i dostignuća. Zahvaljujući prije svega vašim sposobnostima i talentu, ali i predanom radu vaših mentora. Vi ste naša knjiga koju ćemo otvoriti i saznavati i danas i sjutra odgovore na zagonetke koje čuvaju i odgonetaju milenijumi unazad", poručio je Brajović polaznicima kampa.

„Poštujući ravnotežu čovjeka i prirode vjerujem da smo kroz vjekove naučili da samo u skladu sa prirodom i njenim moćima možemo napredovati kao civilizacija. No, u tu priliku dolazimo isključivo ako poštujemo dostignuća i spoznaje nastavnika, ako se oslonimo na vaša iskustva i spoznaje eksperimenata koji nam trasiraju put ka budućnosti. Kako na mladima svijet počiva, tako i na novim idejama, vizijama i hipotezama počiva i razvija se nauka. U skladu sa naučenim, u sprezi sa naslućenim u zajedničkom istrajavanju vas i vaših asistenata i predavača, uvjeren sam da ova već tradicionalna ljetnja škola rađa nove naučnike koji će se dokazati i dokazivati kako u inostranstvu u velikim načnim centrima, tako i u Crnoj Gori, koja zahvaljujući vama može dobiti šansu da drži korak sa svjetskim naučnoistraživačkim, tehnološkim i drugim razvojem. Zato vas u ime crnogorskog društva i progresa molim da nam date putokaze i ukažete na mogućnosti kako bismo svi zajedno unaprijedili taj put koji nas vodi do zajedničkog cilja – prosperiteta Crne Gore. Svojim vizionarskim djelovanjem PRONA osvjetljava taj put na čemu joj treba odati zasluženo priznanje i pružiti podršku", naglasio je predsjednik Skupština.

On je polaznicima poželio da u budućnosti zadrže naučni entuzijazam da svoje znanje provjeravaju i dopunjuju sa kolegama iz cijelog sviejta, ali da njihova stalna adresa uvijek bude Crna Gora.

Koordinator Ljetnje škole nauke Milovan Roganović je dodao da je za ovaj program odabrano 30 najboljih srednjoškolaca koji se ne boje rada, izazova i konkurencije, koji shvataju da je znanje najvredniji capital. Prema njegovim riječima polaznici će obrađivati atraktivne teme iz raznih oblasti, kao što su: Kakvim mi vidimo svemir, a kakav on zaista jeste; upotreba i zloupotreba hemije; zračenje oko nas; mitovi o vještačkoj inteligenciji; arterijska hipertehniza; jezik; logika; matematika; slobodni radikali.

„Ova škola, kroz koju je tokom posljednjih deset godina, već prošlo 500 mladih talenata, uz učešće preko 300 predavača iz zemlje i svijeta, unapređuje naučnu pismenost mlade populacije, osnažuje mlade da se posvete aktivnom izučavanju fundamentalnih nauka i inženjeringu i doprinosi da budu konkurentniji vršnjacima u svijetu", kazao je prof. dr **Jovan Mirković**, predsjednik Fondacije PRONA.

Predavanja će držati istaknuti profesori i naučnici iz Crne Gore, SAD, Japana, Holandije, Italije, Rusije, Velike Britanije, Finske, Južne Koreje.

O. Đ.

REKTORKA RADMILA VOJVODIĆ I MINISTARKA NAUKE SANJA DAMJANOVIĆ GOŠĆE IZLOŽBE „ART@CMS" U BEČU

Rektorka Univerziteta Crne Gore (UCG) prof. **Radmila Vojvodić** i ministarka nauke dr **Sanja Damjanović** posjetile su izložbu „Nauka i umjetnost", koja je organizovana u Nacionalnom istorijskom muzeju u Beču.

Rektorka Vojvodić i ministarka Damjanović razgovarale su o saradnji muzičkih, likovih i dramskih akademija sa Cetinju sa akademijama u Austriji, čiji studenti aktivno učestvuju u kreiranju programa Art@CMS, što je jedan od načina da se umjetnici širom svijeta povezuju i razmjenjuju ideje.

U kontekstu pristupanja Crne Gore u punopravno članstvo na CMS eksperimentu u CERN-u 23. juna ove godine, razmatrano je instaliranje izložbe na festivalu „Otvoreni dani nauke", koji organizuje Ministarstvo nauke. Jedan od ciljeva je da program, koji omogućava spajanje svih naučnih i akademskih kapaciteta, bude prioritet i stalni zadatak akademija i naučnih institucija.

Rektorka i ministarska sastale su se i sa **Jochenom Schieckom**, direktorom Instituta za fiziku sa Akademije nauke Austrije, **Elenom Leitenbauer** sa Univerziteta Salcburg i **Claudiom Rampitsch**, direktoricom Akademije Sacré Couer iz Beča.

Izložba „Nauka i umjetnost" dio je projekta „Art@CMS", u sklopu kojeg se održava i međunarodni čas nauke i umjetnosti – sciARTmasterclass. Tvorac izložbe, koju je od oktobra posjetilo skoro pola miliona posjetilaca, je naučnik i fotograf iz CERN-a **Michael Hoch**.

Art@CMS predstavlja saradnju umjetnika, naučnika, akademske zajednice i nastavnika. Cilj projekta je da se široj javnosti predstave ljepota nauke i najnovija otkrića, koja će nadahnuti mlade ljude da se bave naukom, naročito iz oblasti fizike fundamentalnih čestica, kao i da podstakne umjetnike da stvaraju na naučnim osnovama. U pitanju su fotografije CMS-a, jednog od najvećih LHC (velikog hadronskog sudarača) eksperimenata u CERN-u. Na eksperimentu učestvuju preko 3.000 naučnika, inženjera i studenata iz 200 istraživačkih institucija širom svijeta.

CMS eksperiment je bio u fokusu svjetske javnosti 2012. godine, zbog otkrića Higsovog bozona. Od 2010. godine preko kolaboracije, urađeno je preko 500 naučnih članaka na osnovu dobijenih podataka na eksperimentu. U tom smislu, izložba Art@CMS je obrazovnog karaktera. U isto vrijeme naglašava ljepotu prirode i stimuliše diskusiju i istraživanje nauke i umjetnosti.

U sklopu izložbe organizovana je interdisciplinarna radionica koja uključuje predavanje o fizici čestica, CERN-u i CMS eksperimentu. Vježbe, na kojima se analiziraju podaci fizike čestica, imaju cilj da pokažu kako se naučno i metodološki ispravno obrađuju podaci, te provociraju filozofska i druga razmišljanja koja treba učesnike da inspirišu da smostalni kreiraju mišljenje o naučnim djelima. **O. Đ.**

U Inovaciono-preduzetničkom centru „Tehnopolis" u Nikšiću održan info dan posvećen razvoju inovacija u Crnoj Gori

PODRŠKA BIZNIS PROJEKTIMA

Učesnici skupa dobili su stručne preporuke kako ići dalje u iskorišćavanju potencijala koji postoji u naučnoistraživačkim organizacijama i kako graditi veze s biznisom

U Inovaciono-preduzetničkom centru „Tehnopolis" u Nikšiću održan je info dan posvećen razvoju inovacija u Crnoj Gori, u okviru kojeg su iskustva i znanja razmjenili akteri iz oblasti tehnološki baziranih inovacija iz Crne Gore – preduzeća i istraživačkih timova, gosti iz Srbije i Slovenije, kao i predstavnici Privredne komore, „Tehnopolisa" i ministarstava nauke i ekonomije.

Dostignuća u komercijalizaciji rezultata istraživačkih projekata, finansiranih kroz program Ministarstva nauke INVO (Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost), s fokusom na rezultate Centra izvrsnosti BIO-ICT, predstavio je **Saša Ivanović** iz Ministarstva nauke.

Nenad Novović iz kompanije „Amplitudo", koja je sklopila sporazum o saradnji sa Elektrotehničkim fakultetom radi komercijalizacije inovacija iz projekta BIO-ICT, govorio je o inovativnim idejama koje napreduju na skali tehnološke spremnosti i približavaju se fazi izlaska na tržište.

Za brojne učesnike događaja ovo je bila jedinstvena prilika da čuju o zanimljivim idejama koje su pripremljene tokom trogodišnjeg rada tima istraživača, uključujući 15 mladih doktoranada i magistranata.

Predstavnici ministarstava nauke i ekonomije prezentovali su mogućnosti finansiranja inovacija kroz nekoliko instrumenata EU programa za istraživanje i inovacije, Horizont 2020, Instrumenta za mala i srednja preduzeća, Novih i nadolazećih tehnologija i Brzih staza do inovacija. Takođe, predstavljen je i finansijski program Evropske unije i Investiciono-razvojnog fonda za ulaganje rizičnog kapitala u perspektivne inovativne firme i projekte (WB EDIF).

Gosti iz Tehnološkog parka Ljubljana, **Tanja Lorger** i **Vesna Radunović**, govorile su o načinu života preduzeća – stanara tehnološkog parka i njihovoj unutrašnjoj organizaciji.

Predstavnici inovativnog preduzeća „Swiftty" – **Eleonora Sergijević** i **Ivan Hristić** iz Naučno-tehnološkog parka Beograd detaljno su izložili svoj put uspješnog korišćenja fonda Instrument za mala i srednja preduzeća iz programa Horizont 2020, putem kojeg su napravili plan za uvođenje disruptivne inovacije u biznis kreiranja veb sajtova, a zatim aplicirali za znatno veća bespovratna sredstva za finansiranje samog projekta i izlazak na tržište.

Razgovaralo se i o potrebi postojanja većeg broja nacionalnih instrumenata za podršku inovativnim biznis projektima, razvoju start-up kulture, ekonomskom obrazovanju koje još uvijek ne obuhvata u adekvatnoj mjeri oblast inovacija i novih ekonomskih modela za savremeno doba.

Učesnici su dobili preporuke stručnjaka kako ići dalje u iskorišćavanju potencijala koji postoji u naučnoistraživačkim organizacijama i kako graditi veze s biznisom. Akcentovano je da je neophodno osluškivati tržište, pratiti savremene trendove i naći adekvatnu vezu između inovacija i privrede. Uz to, naglašeno je da je od izuzetne važnosti da aplikacije budu komplementarne sa EU preporukama i standardima, a sve u cilju komercijalizacije znanja i proizvoda koji treba da doprinesu zajednici u ekonomskom, socijalnom i kulturnom kontekstu.

Info dan je prevashodno bio namijenjen stanarima Tehnopolisa i drugim preduzećima koja planiraju razvoj baziran na tehnološkim inovacijama, ali i ministarstvima, opštini i posredničkim institucijama. **O. Đ.**

Međunarodna konferencija „Ekološki inženjering i održivi razvoj" u Karlsburgu

NAGRAĐENI ISTRAŽIVAČI SA STUDIJSKOG PROGRAMA GEOGRAFIJA

Među 300 priloženih naučnih radova njih pet su rezultat zajedničkog rada naučnika iz Crne Gore i timova univerziteta iz Irana, Makedonije i Srbije

Istraživači studijskog programa za geografiju Filozofskog fakulteta u Nikšiću osvojili su dvije prve nagrade na Međunarodnoj konferenciji „Ekološki inženjering i održivi razvoj „In Memoriam – Prof. dr. F. K. Vosniakos", u Alba Iulia (Karlsburg). Skup je organizovala Balkanske asocijacija za životnu sredinu.

Među 300 priloženih naučnih radova njih pet su rezultat zajedničkog rada naučnika iz Crne Gore i timova univerziteta iz Irana, Makedonije i Srbije.

Usmeno izlaganje **Mileve Brajušković**, doktoranda Studijskog programa za geografiju Filozofskog fakulteta iz Nikšića, proglašeno je za najbolje izlaganje mladog istraživača. Ona je nagradu osvojila za izlaganje timskog rada crnogorskih i srpskih istraživača „Indikatori regionalnih razlika u starenju populacije Crne Gore". Brajušković̄eva je uspješno predstavila i rad „Uzroci i efekti starenja crnogorske populacije".

Prvu nagradu za najbolji performans i sadržaj osvojio je dr **Velibor Spalević**, kao vodeći autor u ime tima koji je radio na radu „Inicijacija sedimenata i zasipanje akumulacije „Duboki potok" u slivu Barajevske rijeke. On je uspješno predstavio i rad iz oblasti nauke o zemljištu, urađen u saradnji sa kolegama iz Skoplja „Sadržaj izmjenjivih kationa zemljišta nastalih na krečnjacima i dolomitima". Tokom Konferencije na sastanku Balkanske asocijacije za životnu sredinu Spalević je izabran za predstavnika za odnose sa javnošu ove Asocijacije.

Doktorand **Duško Vujačić** sa istog Studijskog programa je kao prvi autor, u ime tima, na poster sesiji imao zapaženu prezentaciju rada „Proračun nanosa" korišćenjem modela „Slivovi" i „Površine i rastojanja": Studija slučaja rečnog sliva Šeremetski potok, Crna Gora".

O. Đ.

Crna Gora domaćin sastanka o istraživanju i inovacijama na Zapadnom Balkanu

NAJEFIKASNIJI PUT DO EVROPSKIH GRANTOVA

Stručnjaci iz oblasti naučnih politika EU razgovarali sa učesnicima o Okvirnom programu Horizont 2020, povećanju nacionalnog učešća, istraživanju, inovacijama, otvorenoj nauci i korišćenju strukturnih fondova

Ministarstvo nauke Crne Gore bilo je domaćin sastanka o istraživanju i inovacijama na Zapadnom Balkanu koji je održan sredinom juna u Podgorici, a otvorila ga je ministarka nauke **dr Sanja Damjanović**. To je pripremni sastanak za Upravljačku platformu za istraživanje i inovacije za zemlje Zapadnog Balkana (Steering Platform on Research for the Western Balkan Countries), koja će biti održana u septembru u Beogradu.

Sastanak je organizovala Evropska komisija u čije su govorili **Konstantinos Glinos** i **Bernhard Fabianek** iz Generalnog direktorata za istraživanje i inovacije, a učestvovali predstavnici međunarodnih organizacija kao što su Savjet za regionalnu saradnju (RCC), Centar za inovacije i tehnologije u Sjevernoj Rajni – Vestfaliji (ZENIT GmbH), Njemačka služba za akademsku razmjenu (DAAD), Centralno-evropskoi program za razmjenu univerzitetskih studenata (CEEPUS), HELVETAS Swiss Intercooperation, nezavisni EU ekspert za inovacije iz Ujedinjenog Kraljevstva, kao i vladine institucije iz zemalja Zapadnog Balkana i EU.

Eminetni stručnjaci iz oblasti naučnih politika EU, razgovarali su sa učesnicima o Okvirnom programu Horizont 2020, povećanju nacionalnog učešća, istraživanju, inovacijama, otvorenoj nauci i korišćenju strukturnih fondova, kako bi istraživači iz Crne Gore na najefikasniji način mogli da apliciraju za EU grantove.

Učesnici su takođe održali trening o podsticanju inovacija putem javnih nabavki i diskutovati o Programu ekponomskih reformi – mjerama na nacionalnom nivou za istraživanje i inovacije.

Iz Ministarstva nauke podsjećaju da je Crna Gora do sada organizovala dva sastanka Upravljačke platforme za istraživanje i inovacije za zemlje Zapadnog Balkana. Riječ je strateškom tijelu koje se bavi evropskim, multilateralnim i regionalnim pitanjima nauke i tehnologije. Uz to, deluje kao centar za razmjenu informacija i koordinaciju zemalja u vezi sa pitanjima o Horizontu 2020.

O. Đ.

BIO-ICT Centar izvrsnosti

UKLJUČIVANJE CRNE GORE U VELIKE PROJEKTE EVROPSKE UNIJE

Direktor BIO-ICT Centra izvrsnosti prof. dr **Igor Radusinović** i prof. dr **Milica Pejanović-Đurišić** učestvovao je na konferenciji „IoT Week 2017" koju organizuje IoT Forum u Ženevi.

To je najznačajniji i najveći godišnji IoT (Internet of Things) događaj koji je okupio preko petsto eksperata iz različitih sektora kao što su istraživački centri, istraživački projekti, velike kompanije, mala i srednja preduzeća, inovatori, tijela za standardizaciju, političke organizacije, kao i predstavnike Evropske komisije. Program skupa sadrži više od dvesta dešavanja u formi predavanja, radionica, panela, prezentacija i takmičenja u programiranju IoT sistema. Ove godine fokus skupa je na globalnoj interoperabilnosti i identifikaciji IoT uređaja, korišćenju IoT tehnologija za izgradnju digitalnog društva (zaštita životne sredine, poljoprivreda, pametni gradovi, industrija, održiva proizvodnja energije, zdravlje…), standardizaciji IoT tehnologija, zaštiti IoT sistema i ulozi IoT-a u postizanju ciljeva održivog razvoja.

Tokom održavanja skupa predstavnici BIO-ICT Centra izvrsnosti imali su više sastanaka na kojima su predstavili BIO-ICT naučnu i inovacionu platform, kao i najveća dostignuća prvog Centra izvrsnosti u Crnoj Gori. Pored toga, iskoristili su priliku da IoT zajednicu upoznaju sa LiveGate portalom (www. livegate. ac. me) koji korisnicima omogućava prikupljanje podataka sa IoT čvorišta u realnom vremenu, analizu prikupljenih podataka korišćenjem programskih jezika R i Oktava, kao i kontrolu sistema na daljinu. Uspostavljena je saradnja i dogovoren vremenski okvir za uključivanje infrastrukture BIO-ICT Centra u velike IoT i 5 G pilot projekte finansirane kroz EU H 2020 program.

O. Đ.

Studentska ljetnja škola Evropske organizacije za nuklearna istraživanja

CRNU GORU ĆE PREDSTAVLJATI ITANA BUBANJA I AMAR KAPIĆ

Na osnovu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske organizacije za nuklearna istraživanja (CERN) o naučnoj i tehničkoj saradnji u oblasti visokoenergetske fizike **Itana Bubanja** i **Amar Kapić** predstavljaće Crnu Goru na Studentskoj ljetnjoj školi CERN 2017, koja obuhvata teoretsku obuku, učešće na radionicama, seminarima, izložbama i eksperimentalni rad.

Bubanja je studentkinja četvrte godine Prirodnomatematičkog fakulteta UCG na studijskom programu fizika (prosječna ocjena 9,15). Tokom festivala „Otvoreni dani nauke" 2015. godine učestvovala je kao student demonstrator na CERN-ovoj izložbi. Aktivna je bila u organizaciji predavanja i praktikuma tokom Ljetnje škole nauke 2016. godine na Ivanovim Koritima, kao i tokom festivala „Otvoreni dani nauke" 2016. godine. Dobitnica je stipendije Opštine Budva za talentovane studente.

Kapić je student master studija Elektrotehničkog fakulteta UCG na studijskom programu energetika i automatika (prosječna ocjena nakon tri godine studija 9.91 i na četvrtoj godini 10). Dobitnik je priznanja Elektrotehničkog fakulteta za postignut izvanredan uspjeh i prosječnu ocjenu A (9,91) u toku osnovnih studija, kao i Studentske nagrade Glavnog grada – Podgorice za 2015. godinu, kao student specijalističkih studija Elektrotehničkog fakulteta koji je u studijskoj 2014/2015. godini položio sve ispite sa III godine osnovnih studija sa ocjenom 10. Dobitnik je ERASMUS + stipendije na master studijama, u okviru koje će boraviti na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta Sapienza u Rimu. Bio je angažovan u kompanijama RGB 081 u Podgorici, Tangenta u Nikšiću, Hidroenergija Montenegro u Podgorici.

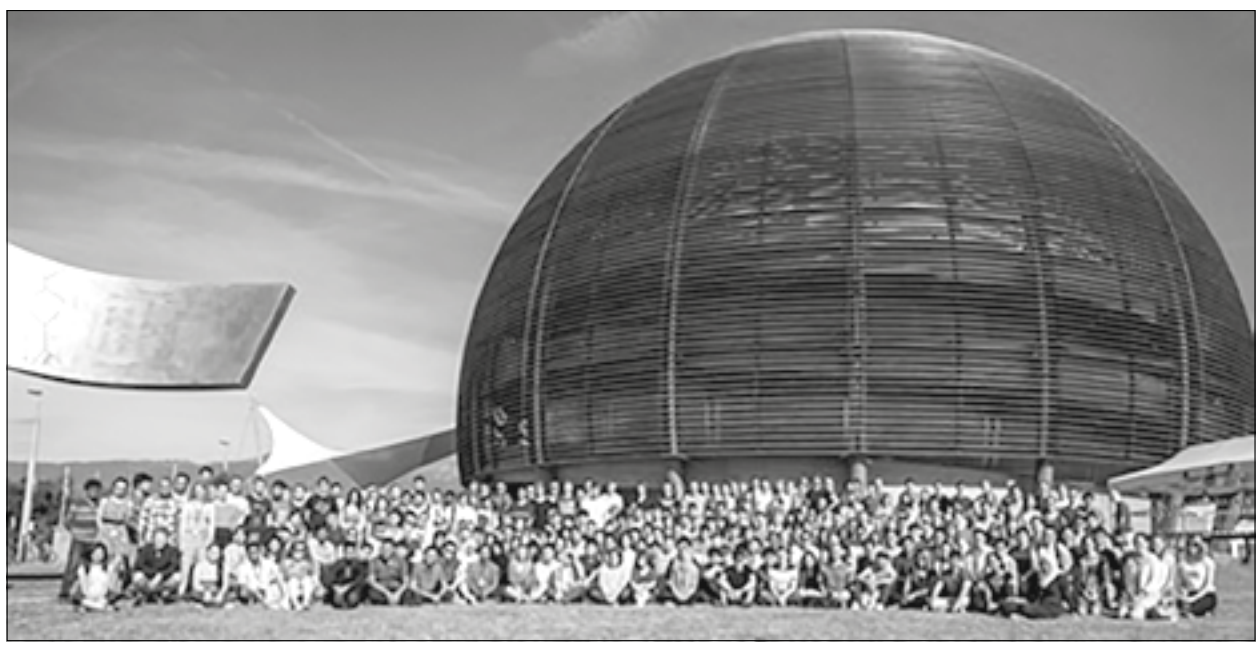

O. Đ.

Pavle Goranović, književnik, direktor Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, održao predavanje u CANU

RADOVAN ZOGOVIĆ JE STUB MODERNE CRNOGORSKE POEZIJE

„Po osjećaju i doživljaju vremena i po sluhu za leksiku i prostor Zogović je uvjerljivi i odista posebni izdanak crnogorske zemlje. Nakon 110 godina njegovog rođenja možemo reći da je svojim djelom nadmašio sva ona mahom nenaklonjena mu vremena a da je, što samo rijetki uspijevaju, ostao trajno utemeljen u ovom podneblju", naglasio je Goranović

U organizaciji Odjeljenja umjetnosti Crnogorske akademije nauka i umjetnosti književnik **Pavle Goranović** održao je predavanje „Lirika zemlje i poezija, kao uslov djelovanja i postojanja", kojim je obilježeno 110 godina od rođenja Radovana Zogovića.

„Malo koji pjesnik sa ovih prostora je na takav način iskusio duh vremena i

karakter prostora kao što je to Radovan Zogović. Rođen na granici, a često se i nalazio pred svakovrsnim limesima u doba kada su se sljedeća brže nego inače mimoilazila rano je došao do pogleda na svijet koji stanuje u duboko proživljenoj, etičkoj i poetičkoj saglasnosti, dosljednosti i nesalomivosti. Po osjećaju i doživljaju vremena i po sluhu za leksiku i prostor Zogović je uvjerljivi i odista posebni izdanak crnogorske zemlje. Nakon 110 godina njegovog rođenja možemo reći da je svojim djelom nadmašio sva ona mahom nenaklonjena mu vremena a da je, što

samo rijetki uspijevaju, ostao trajno utemeljen u ovom podneblju. Pronikao je u srž ove zemlje kao što je ova lirika iz njenog vjekovnog jecaja i praroditeljskog grijeha ponikla", naglasio je Goranović.

Prema njegovim riječima, za Zogovića je poezija bila uslov djelovanja i opstanka. „Ako bi se u jednoj sintagmi moglo svesti njegovo književno i životno bivstvovanje ona bi mogla glasiti: poetika bola i dostojanstva. Nije Zogović ni o čemu pisao što nije prethodno odživio ili bar žestoko bio spreman da proživi. Ideal životnog i pjesničkog jedinstva je uz tešku cijenu ostvario i ostao među onima koji su više dugovali životu nego poeziji. Znajući pjesnikovu čvrstinu nema sumnje da bi i pomislio da učini nešto drugačije. Kako samo nepredvidivim bilom vremena danas odzvanjaju njegove riječi: 'O ne umiri prije no umreš'", ukazao je Goranović.

On je dodao da je ovaj jubilej prilika da se javnost prisjeti makar jednog dijela Zogovićevog opusa.

Važan je i doprinos CANU vrednovanju i tumačenju njegovog djela. Ova institucija je organizovala dva skupa posvećena djelu njenog istaknutog člana iz kojih su proizašli zbornici radova „Radovan Zogović pjesnik i čovjek" i „Radovan Zogović život i stvaralaštvo". Ove publikacije sadrže niz raznovrsnih pristupa Zogovićevom djelu.

Osim toga, ove godine je 80 godina od objavljivanja njegove prve zabranjene knjige poezije „Plameni golubovi", te 70 godina od druge zbirke pjesama Prkosne strofe", kao i prve pjesnikove nagrade koju je dobio od Vlade FNRJ. Zogović je, takođe, bio na čelu proslave stogodišnjice „Gorskog vijenca".

„No važnije od svega toga je što je on neprikosnoveni stub moderne crnogorske poezije", poručio je, uz ostalo Goranović.

O. Đ.

ZAVIDNA BIOGRAFIJA

Pavle Goranović (1973. godine, Nikšić) diplomirao je na Filozofskom fakultetu – Odsjek za filozofiju. Književnik je, bavi se poezijom, prozom, esejistikom. Objavio je knjige: *Ornamentika noći* (Cetinje, 1994), *Čitanje tišine* (Vrbas, 1997), *Knjiga privida* (Podgorica, 2002), *Kako mirišu knjige* (Zagreb, 2008), *Tin Ujević i Crna Gora* (Zagreb, 2008), *Cinober* (Sarajevo, 2009), *Grad punog mjeseca* (Cetinje, 2014) i *Imena čežnje* (Podgorica, 2015). Za književno stvaralaštvo dobio je niz priznanja i nagrada: Prva nagrada Jugoslovenske poezije mladih 1996. godine, Nagrada „Risto Ratković", za najbolju knjigu poezije objavljenu u Crnoj Gori, BiH, Srbiji i Hrvatskoj – za 2009. godinu, Nagrada „Vito Nikolić" za najboljeg crnogorskog lirika u 2010/2011. godini, Državna nagrada „Miroslavljevo jevanđelje" u 2014. godini za najbolje književno, istoriografsko, etnografsko i publicističko djelo objavljeno u Crnoj Gori u prethodne tri godine, Nagrada Udruženja književnika Skadra 2017. Knjige i književni radovi prevođeni su mu na više jezika. Zastupljen je u brojnim antologijama crnogorske i eksjugoslovenske poezije i kratke priče, te u antologijama *New European Poets* (Sjedinjene Američke Države), Antologiji poezije slovenskih zemalja itd. Bio je predstavnik Crne Gore u Komitetu za obrazovanje pri Savjetu Evrope u Strazburu, kao i član Nacionalnog savjeta za kulturu i Savjeta za kvalifikacije. Predsjednik je Upravnog odbora Foruma slovenskih kultura, međunarodne organizacije čije je sjedište u Ljubljani. Magistrirao je na temi „Tin Ujević i ekspresionizam" pod mentorstvom akademika Tonka Maroevića. Angažovan je na predmetu *Savremena poezija* na Fakultetu umjetnosti UDG. Direktor je Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva. Goranović je bio savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore, direktor Zavoda za školstvo Crne Gore, ministar kulture, poslanik u Skupštini Crne Gore i predsjednik Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport. Za vanrednog člana Crnogorske akademije nauke i umjetnosti izabran je 18. decembra 2015. godine.

INTERVJU: Bogić Rakočević, novi direktor Centralne narodne biblioteke „Đurđe Crnojević"

BITI NA ČELU NACIONALNE BIBLIOTEKE JE ČAST, ALI I VELIKA DUŽNOST I OBAVEZA

Nastavićemo radove na sanaciji objekata Biblioteke, nastojaćemo da završimo web arhiv, imamo bogatu izdavačku djelatnost, organizovaćemo niz izložbi i kulturnih manifestacija od kojih su mnoge vezane za značajne jubileje naše književnosti i kulture, učestvovaćemo na važnim sajmovima knjiga…

Nedavno se na čelu Centralne narodne biblioteke „Đurđe Crnojević" na Cetinju našao poznati pjesnik, prozni pisac, književni kritičar i antologičar Bogić Rakočević. On za „Prosvjetni rad" ističe da je za njega novi angažman čast, „ali i velika dužnost i obaveza".

„Riječ je o jednoj od temeljnih institucija kulture u našoj zemlji koja predstavlja istinsku riznicu crnogorske pisane baštine i jedan od simbola kulture u državi pa, stoga, onaj ko se nalazi na njenom čelu mora osjećati posebnu odgovornost prema poslu kojim se bavi. Ja se nadam da ću odgovoriti složenim zahtjevima koje Biblioteka nameće i biti na nivou njenih prethodnih rukovodilaca koji su, svaki na svoj način, dali doprinos njenom razvoju i kulturi", kaže on.

Bogić Rakočević

Unaprjeđenje i razvoj Virtuelne biblioteke

Kao novi čelnik Biblioteke, Rakočević otkriva svoju viziju njenog daljeg djelovanja.

„Nacionalna biblioteka Crne Gore u predstojećem periodu posebno će biti angažovana na unaprjeđenju i razvoju Virtuelne biblioteke Crne Gore i Digitalne biblioteke Crne Gore koje korisnicima omogućavaju globalno korišćenje bibliografskih informacija i dokumenata u elektronskom obliku. To je posebno važno u eri kada internet sve više preuzima primat i u bibliotečkoj djelatnosti i kada stasavaju sajber generacije koje se uglavnom oslanjaju na tu komunikacijsku vrstu", navodi on i dodaje: „Naravno, bićemo usmjereni i na druge oblasti koje spadaju u sferu naše osnovne djelatnosti. Tu je izdavački plan sa svojim raznovrsnim rukavcima i mnogi drugi sadržaji koji služe znanju, obrazovanju, koji podstiču istraživanje, kreativnost i učenje."

Institucije kulture kao inicijatori i pokretači razvoja

Prema Rakočevićevom mišljenju, institucije kulture trebalo bi da budu inicijatori i pokretači razvoja mnogih društvenih segmenata.

„Na žalost, to kod nas još nije slučaj i pored njihove dinamike i, da kažem, društvene prilagodljivosti, još nijesu u stanju da bitnije utiču na društvene tokove. Kultura je inače inferiorna u odnosu na politiku koja od nje uzima samo onoliko koliko joj treba za dnevnu upotrebu", podsjeća on.

Mnoge aktivnosti

Kada je riječ o narednom periodu, novoizabrani direktor otkriva niz aktivnosti koje su u toku, ili za koje se Biblioteka priprema.

„Nastavićemo radove na sanaciji objekata Biblioteke, nastojaćemo da završimo web arhiv, imamo bogatu izdavačku djelatnost, organizovaćemo niz izložbi i kulturnih manifestacija od kojih su mnoge vezane za značajne jubileje naše književnosti i kulture, učestvovaćemo na važnim sajmovima knjiga, planiramo reorganizaciju smještaja i novu prezentaciju zbirki koje se čuvaju u muzejskom odjeljenju, radićemo na razvoju projekta 'Virtuelna biblioteka Crne Gore – COBISS centar Crne Gore', i još mnogo toga", zaključuje naš sagovornik.

N. N.

Obilježeno 70 godina rada Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Vavić"

SVEČANI KONCERT U ČAST VELIKOG JUBILEJA

Specijalno za ovu priliku, Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić" je oformila Simfonijski orkestar, koga čine sadašnji i nekadašnji učenici i nastavnici

Povodom 70 godina rada, Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić" priredila je završni koncert pod nazivom „Susret generacija" u Velikoj sali Kulturno-informativnog centra „Budo Tomović" u Podgorici.

Nastup učenika Sima Šiševića

Program koncerta sačinjavala su poznata djela klasične orkestarske muzike, među kojima su bila: Volfgang A. Mocart, Uvertira za operu „Titus", Franc Šubert, Simfonija br. 5, B-dur (D. 485) i Frederik Šopen, Koncert za klavir i orkestar br. 1 op. 11, e-moll.

Specijalno za ovu priliku, Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić" je oformila Simfonijski orkestar, koga čine sadašnji i nekadašnji učenici i nastavnici.

Solistkinja na klaviru je bila **Vladana Perović**, nekada čudo od djeteta. Završila je srednju muzičku školu „Vasa Pavić" sa 16 godina, a zatim nastavila školovanje na Konzervatorijumu „Santa Cecilia" u Rimu, gdje je okončala osnovne studije klavira, a trenutno tamo pohađa postdiplomske studije.

Orkestrom je dirigovao maestro **Julio Marić**. On pripada trećoj generaciji učenika upisanih u srednju muzičku školu, koja je u to vrijeme djelovala pod nazivom „Njegoš". U istoj školi je djelovao i kao pedagog, a profesionalni vrhunac ostvario je na Muzičkoj akademiji u Sarajevu kao dugogodišnji redovni profesor na Odsijeku za kompoziciju i dirigovanje. Uz to, ostvario je zavidnu karijeru kao dirigent, te je do danas imao preko 510 koncerata klasične muzike u zemlji i inostranstvu. Njegov kompozitorski opus klasične i zabavne muzike broji preko 580 djela. Dobitnik je brojnih nagrada za svoj umjetnički i pedagoški rad.

Organizatori koncerta bili su Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić" i KIC „Budo Tomović".

N. N.

Dodjelom nagrada okončan Šesti međunarodni festival lutkarstva

GRAND PRIX ZA „BASNU IZ SENKE"

Nagrada za najbolju dramaturgiju „Dragan Radulović" dodijeljena Emiliji Mrdaković za dramaturšku obradu teksta „Romeo i Julija" Vilijema Šekspira u istoimenoj predstavi, u izvođenju ansambla Gradskog pozorišta Podgorica

Šesti međunarodni festival lutkarstva Podgorica, Crna Gora 2017, koji se održavao od 13. do 17. septembra u KIC-u „Budo Tomović", u okviru Podgoričkog kulturnog ljeta, svečano je zatvoren u nedjelju veče proglašenjem nagrada Festivala i koncertom podgoričke senzacije KIC Pop hora.

Grand prix za najbolju predstavu u cjelini dodijeljen je predstavi „Basne iz senke" u izvođenju kragujevačkog Pozorišta za decu.

Nagrada za najbolju režiju dodijeljena je **Biserki Kolevskoj** za režiju predstave „Basne iz senke".

Nagrada za najbolju dramaturgiju „Dragan Radulović" dodijeljena je **Emiliji Mrdaković** za dramaturšku obradu teksta „Romeo i Julija" Vilijema Šekspira u istoimenoj predstavi, u izvođenju ansambla Gradskog pozorišta Podgorica.

Nagrada za najbolje estetsko-tehnološko rješenje lutaka dodijeljena je **Svili Veličkovoj** za lutke u predstavama „Basne iz senke" i „Romeo i Julija".

Nagrada za najbolju scenografiju dodijeljena je **Dijani Prvanovoj** za scenografiju u predstavi „Petar Pan", Teatra za djecu i mlade iz Skoplja (Makedonija).

Nagrada za najbolju originalnu muziku dodijeljena je **Jovanu Obradoviću** za muziku u predstavi „Romeo i Julija".

Dječiji žiri nagradio „Romea i Juliju"

Tri ravnopravne nagrade za glumačko majstorstvo dodijeljene su: za dramske uloge **Jeleni Simić** i **Vuletu Markoviću** za uloge Julije i Romea u predstavi „Romeo i Julija" Gradskog pozorišta Podgorica, za animaciju lutke **Tatjani Pavlovskoj Kočovskoj** za ulogu Zvončice u predstavi „Petar Pan" Teatra za djecu i mlade iz Skoplja i za animaciju **Dariji Nešić**, **Mišlošu Milovanoviću**, **Milomiru Rakiću** i **Vladimiru Đokoviću** za uloge u predstavi „Basne iz senke", kragujevačkog Pozorišta za decu.

Dječiji žiri je za najbolju predstavu proglasio predstavu „Romeo i Julija" Gradskog pozorišta Podgorica.

O nagradama Festivala odlučivao je međunarodni stručni žiri kojeg su činili uvaženi kulturni i pozorišni djelatnici: **Miroslav Radonjić**, magistar teatroloških nauka, autor, priređivač i urednik brojnih knjiga iz oblasti teatrologije – Srbija, **Mensura Vanja Popović**, članica Pozorišnog savjeta i bivša direktorica Gradskog pozorišta Podgorica i **Dubravka Drakić**, glumica i takođe bivša direktorica Gradskog pozorišta Podgorica.

Članovi dječijeg žirija bili su podgorički osnovci: **Dina Nikolić** – predsjednica, **Marija Jovićević**, **Milica Bulatović**, **Viktor Vukčević**, **Ljubica Đurković**, **Jelena Boljević**, **Dara Stojanović**, **Viktor Dlabač**, **Adrijana Albijanić**, **Lucija Podlesnik**, **Dunja Prelević**, **Jan Luka Podlesnik**, **Maša Drašler**, Đina Stojanović, **Nemanja Bulatović**, **Lara Velimirović**, **Marija Adamović**, **Ksenija Babović**, **Mina Tomašević**, **Manja Dragojević**, **Ivan Đakonović**, **Jovana Magdelinić**, **Janja Ćetković** i **Ognjen Novosel**.

Veliki broj posjetilaca

Program svečanog zatvaranja vodila je ugledna novinarka **Emina Hodžić Knežević**. Zahvalivši se djeci na svemu što su podarila glumcima i organizatorima tokom predstava, Emina im je poručila: „Proveli smo zajedno pet velikih dana: djeca, lutke, radost i ljubav. To jedno bez drugog ne ide. Znam da vam je bilo lijepo, znam jer to i kazujete i pokazujete. I riječima i osmijesima i pljeskanjem i pjevanjem. I baš zato, draga djeco, baš zato što ste vi razlog postojanja ovog festivala, što ste najvažniji u cijelom svemiru, dodjeljujemo vam ova srca, da to nikad ne zaboravite".

KIC Pop hor je još jednom oduševio podgoričku publiku svojim repertoarom poznatih hitova popularne muzike, a posebno iznenađenje bilo je izvođenje himne Festivala. Specijalno za ovu priliku pridružila su im se djeca solisti **Jovan Aleksić**, **Katarina Radulović**, **Lorena Janković** i **Komnen Vuković**.

Na ovogodišnjem Festivalu predstavile su se glumačke trupe iz 5 zemalja. Crnu Goru predstavljalo je Gradsko pozorište Podgorica koje je izvelo predstavu „Romeo i Julija". Iz Turske je na Festival stigao Teatar Tempo iz Ankare sa predstavom „Bremenski muzikanti". Makedoniju je predstavljao Teatar za djecu i mlade iz Skoplja koji je odigrao predstavu „Petar Pan". Predstavnici Srbije bili su članovi ansambla kragujevačkog Pozorišta za djecu sa predstavom „Basne iz senke". Pozorište Karanfil predstavljalo je Španiju sa predstavom „Sedam jarića".

Tokom pet dana Festivala u predstavama je uživalo preko 3.000 mališana i njihovih roditelja.

I ove godine ulaz na sve sadržaje Festivala bio je slobodan.

Ovogodišnji Festival su podržali: Sekretarijat za kulturu i sport glavnog grada/Glavni grad Podgorica, Ministarstvo kulture, Nacionalna turistička organizacija, Turski kulturni centar „Yunus Emre", KIC „Budo Tomović", Fondacija „Petrović Njegoš", Agencija za elektronske medije, Dječji savez, Elektroprivreda Crne Gore, Lovćen životna osiguranja, kompanija „Čelebić", Hipotekarna banka, Universal Capital banka, Jugopetrol, Delta City i brojni mediji, štamparije i pojedinci.

MARICA MIRKOVIĆ

U Banjanima svake godine sve je manje đaka zbog ruralne neuslovnosti, a i prosvjetnih radnika jer stariji umiru, a mladi se ne školuju, ne prihvatajući časni poziv učitelja.

Nedavno se iz plejade prosvjetnih radnika preselila u vječnost Marica Mirković, rođena Bjelica 1945. godine u Crkvicama. Učiteljsku školu završila je u Mostaru, a prvo učiteljsko uhljebljenje započela je u selu Zagori kod Trebinja 1964. godine i ubrzo se preselila u rodne Crkvice da obrazuje svoje najbliže – Osnovna škola „Janko Bjelica" u kojoj je uspješno radila od 1965 do 1979. godine. Od 1979. godine radila je u prestižnoj Osnovnoj školi „Luka Simonović" – vježbaonici studenata Filozofskog fakulteta u Nikšiću, sve do 2006. kad odlazi u zasluženu penziju.

Bila je u kolektivu omiljena i ostala zapamćena kao dobra mentorka sadašnjih prosvjetara Crne Gore. Isticala se u svakom svom poslu prenoseći časnu ljubav, principijelnost i dobročinstvo na svoje vaspitanike, susjede i okolinu. Neka joj je slava nezaborava.

Blagota Koprivica

RAJKO MEDOJEVIĆ

Hroničar bjelopoljskog školstva, ugledni prosvjetni, kulturni i društveno-politički radnik Rajko Medojević preminuo je 28. aprila ove godine.

Osnovnu školu učio je u rodnom Grančarevu kod Bijelog Polja, nižu gimnaziju u Bijelom Polju, učiteljsku školu u Tuzli i Banjaluci na učiteljskim tečajevima. Uz rad je kasnije završio Višu pedagošku školu u Banjaluci – grupa Srpskohrvatski jezik i književnost sa istorijom, a 1970. godine vanredno je diplomirao na Filozofskom fakultetu u Sarajevu i stekao zvanje profesora jugoslovenskih književnosti i srpskohrvatskog jezika.

Počeo je da radi kao privremeni učitelj u rodnom Grančarevu 20. oktobra 1944. godine, gdje je ostao dvije godine. Kasnije je radio na prostorima Bosne u Velikoj Kladuši i Gradačcu. Oktobra 1954. godine dolazi u Bijelo Polje i radi u osnovnim školama u: Bistrici, Pavinom Polju, Tomaševu i gradskoj školi „Risto Ratković". Posljednjih deset godina radnog staža bio je profesor u Gimnaziji „Miloje Dobrašinović".

U školskom radu bio je precizan, prema učenicima odmjeren. Njegovi učenici su u daljem radu postizali zavidne rezultate. Svi su oni u svakoj prilici iskazivali poštovanje svom učitelju, nastavniku i profesoru Rajku Medojeviću. U svom pedagoškom radu isticao se nizom inovativnih projekata. U OŠ „Risto Ratković" pokrenuo je đački list „Vjesnici", a u Gimnaziji „Miloje Dobrašinović" listove „Naša viđenja" i „Prostori". Preko šezdeset radova objavljeno mu je u novinama: „Pobjeda", „Politika", „Ekspres politika", „Prosvjetni rad", „Bjelopoljske novine", „Slobodna riječ", te časopisima „Vaspitanje i obrazovanje" i „Odzivi". Objavio je kao autor ili koautor dvanaest monografija o bjelopoljskom školstvu „u kojima je analitički i dokumentovano data istorija i razvoj školstva u posljednjih 150 godina u kojima su sabrane sve Luče prosvjetiteljstva koje su bjelopoljski kraj od nevidboga dovele do sredine prepoznatljivosti po stvaraocima, čije djelo prevazilazi okvire zavičajnosti".

Pored prosvjetnog, značajan je Rajkov društveno-politički rad.

Za svoj dugogodišnji rad dobio je niz priznanja: Medalja zasluga za narod, Orden rada sa zlatnim vijencem, Opštinsku nagradu „3. januar", Značka za narodno prosvjećivanje, Plaketu „Boris Kidrič" i Orden ruske federacije povodom sedamdesetogodišnjice pobjede nad fašizmom.

U svim sredinama u kojima je radio ostao je zapažen kao marljiv i savjestan radnik, dobar drug i kolega.

Milovan Jevrić

DANICA KOVAČEVIĆ

Nedavno je preminula Danica Kovačević, učiteljica u penziji. Rođena je 1939. godine u Komarnici u uglednoj porodici Djurđić. Četvororazrednu osnovnu školu završila je u Lješnici kod Bijelog Polja, nižu gimnaziju u Bijelom Polju, a učiteljsku školu u Nikšiću. Uz rad je kasnije završila i Pedagošku akademiju u Nikšiću.

Kao učiteljica prvo se zaposlila u školi u Mioču, u kojoj je radila jednu školsku godinu. Naredne godine je učiteljica u Lješnici, a sljedeće prelazi u OŠ „Dušan Korać" gdje je ostaje do marta 1976. godine. Nastavila je da radi u Komitetu za turizam u Podgorici i tu ostala do odlaska u penziju.

Izabravši častan i uzvišen poziv prosvjetnog radnika, Danica je prema svojim učenicima imala roditeljski odnos. Bezgranično ih je voljela i pazila. Odgovorna i predana poslu prosvjetnog radnika, postizala je izvanredne rezultate. O tome svjedoče visoke ocjene i priznanja, ali najbolji dokaz su uspjesi njenih učenika u daljem školovanju i životu. Među njima danas ima ljudi raznih zanimanja i svi su oni u svakoj prilici iskazivali poštovanje svojoj učiteljici, koja ih je učila, ne samo vještini čitanja i računanja, već ih je primjerom podučavala da budu pošteni i čestiti ljudi. Danica je u njihovim srcima i srcima svojih saradnika sebi za života izgradila najljepši spomenik, sazdan od poštenja i ljubavi.

Kao izuzetan radnik i čovjek, Danica Kovačević ostaće da živi u sjećanjima njenih kolega, učenika, prijatelja i poznanika.

Milovan Jevrić

U Lovćencu otvorena izložba posvećena kralju Nikoli

DOKUMENTA O ISTORIJSKOJ VAŽNOSTI CRNE GORE U MEĐUNARODNIM OKVIRIMA

U organizaciji Državnog arhiva Crne Gore i Udruženja Crnogoraca Srbije "Krstaš", u Crnogorskom kulturnom centru u Lovćencu svečano je otvorena izložba pod nazivom "Zvanične čestitke Nikoli I povodom jubilarnih svečanosti 1910. godine".

Izložbu je otvorio odlazeći direktor Državnog arhiva Crne Gore Stevan Radunović, a govorili su još autor izložbe i pomoćnik direktora arhiva Srđan Pejović, kao i publicista Nenad Stevović.

„Na izložbi su predstavljena dokumenta koja govore o značaju i ulozi Crne Gore i njenim odnosima sa drugim zemljama Evrope i svijeta na kraju prve decenije 20. vijeka, a posjetioci su u prilici da pogledaju zvanične čestitke koje su Nikoli Prvom povodom proglašenja Crne Gore za kraljevinu stigle od: predsjednika SAD-a, grčkog kralja Đorđa, belgijskog kralja Alberta, njemačkog cara Vilhelma, rumunskog kralja Karola, predsjednika Francuske Falijera, italijanskog kralja Viktora Emanuela, španskog kralja Alfonsa, princa od Monaka Alberta I, velikog vojvode Adolfa Fridriha V, kralja Norveške Hakona, bugarskog kralja Ferdinanda, Pape Pija X, kralja Velike Britanije Džordža V, austrougarskog cara Franje Josifa, ruskog cara Nikolaja II Romanova, kralja Bugarske Ferdinanda, italijanske kraljice majke Margarete Savojske i sultana Mehmeda V", istakli su iz „Krstaša".

Arhiv je ovom prilikom donirao Udruženju „Krstaš" značajna izdanja iz svoje izdavačke produkcije, što je velika podrška pred otvaranje Crnogorske biblioteke i čitaonice koje je planirano za Dan državnosti Crne Gore. S druge strane, predstavnici „Krstaša" uručili su gostima zahvalnice za doprinos očuvanju kulturnog, jezičkog i nacionalnog identiteta Crnogoraca u Lovćencu.

N. N.

IMAGINARNA GALERIJA DJELA O JUDITI, SALOMI I MARIJI MAGDALENI

(„Eros, krv i svetost", Dimitrije Popović, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica, Podgorica, 2016)

Monografija *Eros, krv i svetost* Dimitrija Popovića je imaginarna galerija djela o Juditi, Salomi i Mariji Magdaleni. Biblijsko trajanje tri veličanstvene žene u tokovima evropskog stvaralaštva je, u stvari, priča velikog crnogorskog umjetnika i pisca o njegovom duhovnom dobru. To je bio put kojim se u crnogorskoj umjetnosti došlo do jedinstvenog teorijskog djela.

Inspirisanost biblijskim ženskim likovima sâm pojašnjava na jednom mjestu: „…kod ove tri spomenute biblijske žene očituje se…, na specifičan način, prožimanje erotizma i smrti, profanog i sakralnog, senzualnog i mističnog".

Proučavao ih je u biblijskim, teorijskim i likovnim djelima. Njegova Judita nije samo nakinđureni spasilac Betulije i starozavjetni simbol fatalne žene. Pisac ne pristaje na „nagovještaj" njene erotičnosti, već ide dalje u tajnu ljepote dodira zalivenih krvlju. Ona je heroina i egzekutor kojeg je tronula sudbina svoje žrtve, ali i erotična udovica koja je zamišljena nad novom vizijom svoje korotnosti.

Svako remek djelo je segment uzbudljivog kazivanja i tok iste raskoši. Svako je detalj iste riznice, drugačiji ali jednako važan za pravo velikog stvaraoca na svoje djelo. Zato je Judita poglavlje jedinstvene misli, a Salomina cjelovitost zbir čvrstih segmenata i nastavak te priče. Judita je i nemilosrdna, i nježna i sjetna, ali oko nje lipti krv koja je uzavirala vrelinom njene zatomljene ženstvenosti. Krv Salomine žrtve u Berdslijevoj viziji rađa ljiljane, a pokajnička El Grekova Marija Magdalena grezne u raskošnoj svjetlosti.

Dimitrije s neotuđivim pravom kazuje smisao svog izbora i njegovu inspirativnost. Sijamsku povezanost Judite koja sladostrasno zavlači prste u meku potkožicu Holofernovog vrata i primiče se, izdisajnom strašću, poluotvorenim očima žrtve, ima samo njegova Judita, koja i sama prolazi mračni put od heroja do žrtve.

Igrom slučaja, bio sam često u Dimitrijevom društvu dok je nastajala njegova Judita sa Petrom Vrkljan i Saloma sa Severinom, isto kao što sam bio svjedok njegovih konceptualnih radova iz sedamdesetih godina prošloga vijeka, sa kostima i gorskim ružama iz naše Arkadije. Bio je fokusiran, kao i uvijek, na stvaranje svojih djela. I tajnovit, ponekad uz svoje modele, kao u nekom pribježištu. Zato imam posebno poštovanje za konac njegovog teorijskog djela kao još jednu izuzetnost velikog crnogorskog stvaraoca.

Mladen Lompar

INTERESANTNO ISTRAŽIVAČKO SABIRANJE OGROMNE INTELEKTUALNE ZAOSTAVŠTINE

(„Dragan Kujović – Crna Gora kao sudbina", priredili Veselin Vesko Konjević i Marjan Mašo Miljić, Crnogorski kulturni forum, Podgorica, 2016.)

Veselin Vesko Konjević i **Marjan Mašo Miljić**, afirmisani crnogorski javni poslenici, priredili su crnogorskoj i ne samo crnogorskoj društvenoj javnosti, istinski kulturni i naučni poduhvat knjigom: „DRAGAN KUJOVIĆ – CRNA GORA KAO SUDBINA". Ovaj izdavački projekat je neuobičajen za naše svakodnevne prilike. Predgovor o ovom projektu, osvjetljavajući ga sa naučne, filozofske, političke, kulturne i istorijske strane, napisao je akademik prof. dr **Radovan Radonjić**. Recezenti su dr **Miodrag Miško Vuković**, mr **Nela Savković – Vukčević** i prof. **Slavenko Jovanović**.

Obimna građa knjige, čiji je izdavač Crnogorski kulturni forum sa Cetinja, podijeljena je na sedam (djelova) cjelina. Svaka cjelina ponaosob sadrži bitnosti stvaralačkog i misaonog opusa Dragana Kujovića, čiji misaono-stvaralački kontinuitet sagledavamo od samih početaka njegovog životnog puta, pa do njegovog preranog okončanja. Bogatstvo knjige čini značajan dio foto priloga koji se uklapa u kontinuirani priređivački napor, dajući cjelovitost Draganovog stvaralaštva i misaonosti.

Zainteresovani čitalac će pomisliti da se radi o uobičajenoj knjizi sa kojom se susrećemo u svakodnevnim čitalačkim i izdavačkim pojavljivanjima. Međutim, radi se o neobično interesantnom istraživačkom sabiranju ogromne intelektualne zaostavštine i druge građe, jedne izuzetne ličnosti novije crnogorske istorije o čovjeku koji je na razmeđu dva vijeka dao osoben i nemjerljiv doprinos u prelomnim trenucima novijih crnogorskih kretanja. Radeći i djelujući kao neposredni učesnik, obavljajući značajne društvene, državne i partijske funkcije. Autori – priređivači su pristupili ovom projektu na jedan po mnogo čemu osoben način, poštujući naučnoistraživačke, empirijske i druge metode, kako bi na valjan način uobličili obimnu građu i omeđili je u koricama knjige. Radeći na ovom projektu, autori su koristili oko 50 publikacija, dnevnih, mjesečnih i drugih listova, kao i TV kuća i drugih medija u Crnoj Gori i okruženju. Takođe, korišćena je državna foto arhiva, foto arhive iz brojnih novinskih i drugih izvora, kao i porodični albumi fotografija.

Sa naučnom preciznošću distancirali su se od onih često uočljivih grešaka, kada se priređuje jedna ovakva građa. Izbjegli su zamku pukih sakupljača svega onoga što je ostavio počivši Dragan Kujović u svojoj bogatoj profesorsko-filozofskoj životnoj i političkoj biografiji, kao i drugim radnim angažovanjima, kojih zaista nije bilo malo. Trebalo je sve to pronaći i sakupiti, na kraju odabrati, temeljno istražiti i objediniti, te dovesti u kontekst sa Draganom, njegovom ličnošću, radom i stvaralaštvom. Zaista, to je obimna građa i nije puko prenosivi materijal svakodnevice, već ukazivanje na pragmatično, intelektualno i praktično djelovanje čovjeka sa pozicija, koje su nosile odrednice crnogorske savremenosti. Uspjeh priređivača je utoliko veći. Iščitavajući knjigu možemo je sagledati kroz tri vertikale. Prva: u knjizi je dato sve ono što je neposredno mislio i činio autor Dragan Kujović; drugo: njegov psihološko-filozofski i životni karakter;

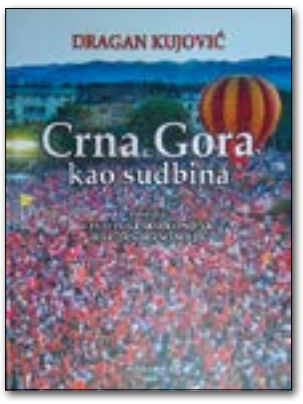

i treće: njegov rad i djelovanje u vremenima koja su određivala burne događaje novije crnogorske savremenosti.

Kada se radi na jednom ovakvom projektu onda se mora duboko ući u njegovu analitičko-naučnu suštinu i poznavanje metoda, iznad svega poštujući izvornost tekstova koja ima refleksiju na ovakve radove. Ova knjiga pokazuje ne samo značaj jednog ovakvog istraživanja i uobličavanja, nego i samu veličinu stvarnog autora, uspjeh priređivača. Priređivači su uspjeli da na nenametljiv način ponude javnosti ogroman opus vezan za ličnost i djelo Dragana Kujovića, čuvajući sebe prvenstveno od nenametljivosti, što bi umanjilo vrijednost ovog za crnogorsku javnost značajnog projekta.

Publikovanje ove knjige zainteresovanoj javnosti će svakako poslužiti kao bogata građa koja je stručno, naučno i sistematski fundirana. Svakako da ova knjiga može poslužiti kao podsticaj i polazna osnova za buduće zamisli ovakve vrste, a posebno za sagledavanje jednog vremena i jedne ličnosti, čije je djelovanje obilježilo značajan dio perioda obnove crnogorske države.

Slavenko Jovanović

„NAŠE DJELO JE NEIZDRŽLJIVO OD JASNOĆE"

(„Mjesto polaska", izbor iz poetskog opusa Milorada Popovića, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, Podgorica, 2016)

Poezija Milorada Popovića je nedvojbeno poezija čovjeka koji je od prvog slova sumnjao u svoj zapis, ali nikad u svoju nastalu riječ. Djelo živi mimo autora, u to nema sumnje. Ipak, da ste jednom bili u društvu pjesnika Milorada Popovića, mogli biste zaključiti da je njegova književnost katkad dirljivo iskrena i dosljedna njegovom turbulentnom životu, a potom i našoj, crnogorskoj muci i poimanju zadatog svijeta. Popovićeva poezija je toliko vjerodostojna da se ima prava nazvati umjetnošću još od prve njegove poetske zbirke „Sa trga glodara" iz 1981. godine.

Ako je poezija prajezik jednog naroda, Milorad Popović je pjesnik čiju suštinu jezika moramo shvatiti iz suštine njegovog pisanja o ljudima i pojavama koje poznaje. Popovićevo zanimanje za poeziju praćeno je konstantnim društvenim promjenama, marginalcima, ljudima koje je sreo na svojim živopisnim putovanjima po svijetu, o Cetinjanima, onima koji svoje bitke biju u samoći svojih tananih duša…

U crnogorskoj naciji Popović nalazi sopstvenu pjesničku paradigmu ljepote i zla. Njegova poezija nekad nastaje iz anarhističkog prosedea koji Popović pretvara u (post) moderni umjetnički izraz. Njegova poezija ne opstaje kao ideologija iza koje se zaklanjaju mnogi suzdržani pjesnici, skromnog humanističkog sastava. Ona se pretvara u performans, koncept, suštinski vrlo sličan Bojsovoj socijalnoj plastici, u kreativni angažman dopunjen politikom i istorijom. Kako gordo Popović kaže: „Naše djelo je neizdržljivo od jasnoće / naš put ne traži običnu oštroumnost / jer ne strahuje za povratke. / (Kakve su podvige stvarale naše desnice / bez viška duha što hita stvarnom Bogu!)", u pjesmi „Pjer Kropotkin" (Cetinjski ljetopis, 1991), toliko simbolički dokučivo, umjetnički uzbuđujuće, dostupno toliko da provocira maštu bilo koga ko pročita.

Nigdje se Popović tako pjesnički ne „otkriva" kao u stihovima posvećenima Cetinju. Njegovo Cetinje je san i iluzija, a njegovi likovi preobraženi igrači u pjesničkom meču sa samim sobom. U poemi „Cetinje" (Nesigurna zemlja, 2005) Popović piše: „O predstojećoj zimi / ogrjevu za zimu / malim dućanima u Katunskoj ulici/ gradskim mangupima i boemima / ptičjem caru i društvu Medovina. / O jurodivom rapsodu Đoku Lezi / i njegovom kučetu Džoniju / koga ožališe i sahraniše / na način kako to priliči priznatim građanima. / O lokalnim pjesnicima / tim umišljenim malokrvnim bardovima / prigušenim u orijaškoj sjeni Njegoševoj". Raskošna, felinijevska slika u jednoj pjesmi, sa najtežim umjetničkim motivom – grada kojem se stalno vraća.

Zajednička stvar ovog izbora iz poezije Milorada Popovića je put. Radi se o izboru koji je napravljen hronološki, sa tematskom odrednicom puta, odnosno putovanja, što bi bio votum separatum cjelokupnog autorovog pjesničkog opusa. Bilo da se radi o pjesničkom (umjetničkom), metafizičkom, ili realnom putu negdje, u Moskvu, u Peštu, bilo da se radi o morskim putevima, putevima kockara, makroa, o evropskim prugama, istorijskim i filozofskim putevima, Popovićeva poezija je živa i uvijek je u pokretu. Ona je u slučaju pjesnika čin ljudskog postojanja, i nikako saputnički, suvozački izraz umjetničkog bića. Popović u svojoj poeziji itekako svjedoči svoju pripadnost zemlji, sa kojom je u konfliktu kao njen učenik i njen nastajući meštar. Njegova pripadnost Crnoj Gori, na sreću, nije nikad izlazila iz okvira bitnog.

Jedna od najljepših pjesama Popovićevog opusa je „Nikad neću vidjeti Buenos Aires" (Nesigurna zemlja, 2005). Kako je hrabro pjesničko odbacivanje sopstvene želje, koja negdje u svojoj suštini počinje da negira samu sebe! Pjesnik se poistovjećuje sa najvišim ličnim zahtjevom, povezuje istinsko ispunjenje sa slobodnom voljom. U ovoj pjesmi, možda jednoj od vrhunskih u novijoj crnogorskoj književnosti, vidi se apsolutno svjedočasntvo i pripadnost sopstvu kao cjelini, istoriji – koju više ne mogu da opovrgnu nikakve prilike poznate našim prostorima. Zato postoji jezik – da bismo znali kako da napišemo pjesmu i da bismo znali da pročitamo istoriju.

Stoga je Milorad Popović tipičan pjesnik. On pjeva u ime poniženih i uvrijeđenih, varvara i gospode. Popović pripada onima za koje je poštovati prijatelja važnije od poštovanja bilo čega drugog, a to su rijetki slučajevi stečene vrline. Osjećajući nepravdu, piše svoje stihove u namjeri da svijet nikad ne zaboravi svoja djela i time zadovoljava komponentu uzvišenosti sopstvene vještine. Popović veomo originalno brani svoje ideje kroz književnost i društveni angažman, nalazeći se tako na strani odbrane lijepog i dobrog u čovjeku. U eri tragedija i socijalnih kriza, čovjek se neminovno urušava u svojoj insuficijenciji da odgovori ovakvom svijetu. A da bi se čovjek ponovo sastavio, mora upoznati tugu, to osjećanje koje nadilazi tragične okvire. U okvirima ovog emocionalnog kruga – od razumijevanja do kušanja tuge i obratno, nastaje poezija, najveličanstvenija umjetnost od svih. Takva je poezija iz ovog izbora. Stilski pažljivo pisana, ljubavno ležerna i duboko istinita. Ova poezija se zauzima za današnjicu herkulovski, oživljava umrle bogove, stvara nove mitove i daje nadu da se i dalje može voditi borba. Milorad Popović piše poeziju čiji je on sam nad-junak, onaj kojeg nema današnja književnost, i valja je uvijek iznova čitati.

Dragana Tripković

Uspjeh crnogorskih srednjoškolaca na Balkanskoj matematičkoj olimpijadi

NIKOLI RAIČEVIĆU SREBRNA, A NINI MITROVIĆ BRONZANA MEDALJA

Crnogorski srednjoškolci bili su uspješni i na ovogodišnjoj 34. Balkanskoj matematičkoj olimpijadi, koja je održana u Ohridu. **Nikola Raičević** osvojio je srebrnu, a **Nina Mitrović** bronzanu medalju.

Na takmičenju je učestvovalo 119 takmičara iz 11 zemalja u zvaničnoj konkurenciji i devet u nezvaničnoj.

Crnu Goru na ovom takmičenju predstavljali su i učenici: **Ognjen Đuković, Marija Došljak, Vladimir Bošković i Majda Šukurica**.

Organizator i pokrovitelj odlaska na ovo nadmetanje je Ispitni centar, a tim su predvodili **mr Goran Popivoda** sa Prirodno-matematičkog fakulteta i profesorica **Svetlana Nikić**, predstavnica Ispitnog centra. **Lj. V.**

U Područnom odjeljenju Boljanina OŠ „Vladislav S. Ribnikar" organizovan maskenbal

KREATIVNOST UČENIKA I UČITELJICA

Učenici područnog odjeljenja Boljanina OŠ „Vladislav Slobodanov Ribnikar", Bijelo Polje, zajedno sa učiteljicama **Arnelom Kijamet** i **Esmeraldom Durović**, realizovali su zanimljivi maskenbal.

Učenici ove škole su i ovog puta pokazali veliku kreativnost maskirajući se u: bajkera, Indijanku, prosjaka, Rome, damu, poštara, džudistkinju, tigra, gospodina, princeze, leptira, duha i vješticu.

Učiteljice su pokazale da su spremne da se zabave sa učenicima, pa su cjelokupnu sliku maskenbala upotpunile pojavljujući se maskirane. Učiteljica Arnela Kijamet se maskirala u Pipi Dugu Čarapu, a učiteljica Esmeralda Durović u Hello Kitty.

Nakon maskenbala, svi su učenici dobili diplome za originalne i maštovite maske.

A. Kijamet

Institut Konfucije Univerziteta Crne Gore

NAGRAĐENI NAJTALENTOVANIJI NA KONKURSU „MOJ KINESKI SAN"

Institut Konfucije je u Sportsko-kulturnom centru Univerziteta Crne Gore (UCG) organizovao dodjelu diploma i nagrada za najbolje ocijenjene likovne i literarne radove u okviru konkursa „Moj kineski san".

Na konkurs je pristiglo preko 200 radova iz vrtića, osnovnih i srednjih škola sa kojima je Institut Konfucije ostvario saradnju i u kojima organizuje kurseve kineskog jezika i kulture.

Iako najveći broj nagrađenih nikada nije posjetio Kinu, njihovi radovi su prikazali veliki nivo znanja o kineskoj kulturi i istoriji i u kombinaciji sa inspiracijom kao rezultat dali predivne radove, među kojima su posebno nagrađeni radovi djece sa posebnim potrebama.

Najbolji radovi nalaze se u publikaciji Instituta „Moj kineski san".

Cilj ovog konkursa je promocija kineskog jezika i kulture, jačanje veza između Crne Gore i NR Kine, odnosno upoznavanje učenika sa jednom od najstarijih civilizacija u ljudskoj istoriji.

O. Đ.

Završena izgradnja škole u Dobrakovu

DOBRI USLOVI ZA 15 UPISANIH UČENIKA

Površina objekta 420 metara kvadratnih, a osim za đake izgrađene su prostorije za potrebe Mjesne zajednice i ambulante

Završena je izgradnja nove školske zgrade područnog odjeljenja OŠ „Mladost" (Kanje) u Dobrakovu kod Bijelog Polja, vrijedne 150.000 eura.

Potpredsjednik Opštine **Abaz Kujović** kazao je da je Opština realizovala još jedan važan projekat u oblasti obrazovanja.

„Površina objekta je 420 metara kvadratnih, a osim za đake izgrađene su prostorije za potrebe Mjesne zajednice i ambulante", istakao je on.

Prema riječima direktora škole **Dauta Hajdarpašića**, ove školske godine upisano 15 učenika, sa kojima će raditi dva učitelja.

„Za nas je škola najvažnija pretpostavka života u naselju, i ona za nas znači ne samo bolje uslove za obrazovanje, nego i za život svih građana u Dobrakovu. Očekujemo da bude povod ostanka i povratka stanovnika u ovaj kraj", ocijenio je on.

Hajdarpašić je rekao da je stara škola izgrađena 1948. i da je je bila potpuno neuslovna.

Novi objekat vrijedan 150.000 eura

Jedan od inicijatora izgradnje još 2007. godine je bivši predsjednik MZ Dobrakovo Ruždija Hasanović.

„Zadovoljni smo izgradnjom škole. Posebno nas raduje što će građani tih naselja dobiti ambulantu, jer su do sada kod ljekara odlazili u Kanje ili Dom zdravlja u Bijelom Polju. Sve te prostorije su uređene, sada čekamo na Ministarstvo zdravlja da udovolje našem zahtjevu da ovu ambulantu puste u funkciju", kazao je on.

Predsjednik MZ Kanje Rešad Hasanović rekao je da da građani Dobrakova posebnu zahvalnost duguju predsjedniku Opštine Aleksandru Žuriću koji je imao razumijevanja za potrebe izgradnje.

„U školi još čekamo na ugradnju kotla za grijanje, a otvaranje očekujemo tokom ovog mjeseca".

Izvor: vijesti. me

Prosvjetni rad
List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA
IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA
Broj žiro računa: 510 - 267 - 15
VEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad
https://www.facebook.com/prosvjetnirad
UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4
tel/fax: 020/231-254 i 020/231-255; mob: 067/222-982
e-mail: prosvjetnirad@t-com.me
Rukopisi se ne vraćaju

ŠKOLSKI KALENDAR
za 2017/2018. godinu

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
PODGORICA

Prosvjetni rad

http://www.zuns.me/prosvjetnirad/
prosvjetnirad@t-com.me
Telefon: +382(0)20 231 255
Telefon i faks: +382(0)20 231 254

https://www.facebook.com/prosvjetnirad

SEPTEMBAR

P	U	S	Č	P	S	N
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

OKTOBAR

P	U	S	Č	P	S	N
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24/31	25	26	27	28	29

NOVEMBAR

P	U	S	Č	P	S	N
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

DECEMBAR

P	U	S	Č	P	S	N
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

JANUAR

P	U	S	Č	P	S	N
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Nastavna godina počinje u **ponedjeljak, 4. septembra 2017. godine**, a završava se u **srijedu, 13. juna 2018. godine**.
Nastavna godina za učenike završnog razreda završava se u **petak, 18. maja 2018. godine**.

Nastava se organizuje u petodnevnoj radnoj sedmici.
Izuzetno, u slučaju nadoknade nastavnog radnog dana, nastava se može organizovati i subotom.

Zimski raspust počinje u subotu, 30. decembra 2017. godine, a završava se u nedjelju, 21. januara 2018. godine.
Ljetnji raspust počinje u četvrtak, 14. juna, a završava se u nedjelju, 2. septembra 2018. godine.

Za učenike koji imaju zaključen individualni ugovor o obrazovanju vrijeme organizovanja praktičnog obrazovanja ostvaruje se u skladu sa zakonom i individualnim ugovorom o obrazovanju.

BROJ RADNIH DANA		
Klasifikacioni period	**Završni razredi**	**Ostali razredi**
PRVI Od 4. septembra do 1. novembra	43	43
DRUGI Od 6. novembra do 29. decembra	40	40
TREĆI Od 22. januara do 30. marta	50	50
ČETVRTI Od 2. aprila do 13. juna (za učenike završnog razreda od 2. aprila do 18. maja)	33	49
NASTAVNA GODINA	**166**	**182**

PREGLED RADNIH DANA PO MJESECIMA		
Mjesec	**Za učenike završnih razreda**	**Za učenike ostalih razreda**
Septembar	20	20
Oktobar	22	22
Novembar	20	20
Decembar	21	21
Januar	8	8
Februar	20	20
Mart	22	22
April	21	21
Maj	12	19
Jun	–	9
UKUPNO	**166**	**182**

BROJ RADNIH DANA PO DANIMA U SEDMICI					
Klasifikacioni period	**P**	**U**	**S**	**Č**	**P**
I	9	9	9	8	8
II	8	8	8	8	8
III	10	10	10	10	10
IV	10	9	10	10	10
ZA UČENIKE ZAVRŠNIH	7	6	6	7	7
UKUPNO	**37**	**36**	**37**	**36**	**36**
ZA UČENIKE ZAVRŠNIH	**34**	**33**	**33**	**33**	**33**

FEBRUAR

P	U	S	Č	P	S	N
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

MART

P	U	S	Č	P	S	N
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

APRIL

P	U	S	Č	P	S	N
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24	25	26	27	28	29

MAJ

P	U	S	Č	P	S	N
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

* Testiranje učenika na kraju prvog i drugog ciklusa osnovne škole ***9. i 10. maja.***
** Eksterna provjera znanja učenika na kraju trećeg ciklusa osnovne škole: ***23, 24. i 25. maja***.

JUN

P	U	S	Č	P	S	N
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

* Maturski i stručni ispit:
Ispit iz Crnogorskog – srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti i Albanskog jezika i književnosti će se obaviti u subotu ***21. aprila***.
Ispit iz stranog jezika će se obaviti u petak ***1. juna***.
Ispit iz matematike će se obaviti u subotu ***2. juna***.
** Izdavanje diplome o maturskom i stručnom ispitu obaviće se ***najkasnije do 22. juna***.

Sačinjeno na osnovu Školskog kalendara za 2017/2018. godinu
(Ministarstvo prosvjete, br. 620-443/2017-1 od 19. jula 2017. godine)